@i alliberament.qxp 30/07/2007 16:20 PÆgina 1

Ricard de Vargas Golarons
Joan A. Montesinos
Josep M. Canela
Joan Palomas
Joan Casares
Enric Cabra

Anarquisme i alliberament nacional

Títol original: **Anarquisme i alliberament nacional**
(El Llamp, Barcelona, 1987)

Present edició: juny 2007

Maquetació i disseny: Virus editorial

Edició col·lectiva a càrrec de:
Catarko, La Ciutat Invisible,
Col·lectiu Negres Tempestes i Virus editorial

Imprès a:
Imprenta Luna
Muelle de la Merced, 3, 2.º izq.
48003 Bilbo
T.: 94 416 75 18
Fax: 94 415 32 98
c/e: luna-im@teleline.es

ISBN-10: 84-96044-94-4
ISBN-13: 978-84-960044-90-6
Dipòsit legal:

Sumari

Documents

Nota introductòria

Aquest text vol ser una petita explicació de per què des del Col·lectiu Negres Tempestes, juntament amb altres col·lectius i individualitats, hem volgut reeditar el llibre que tens a les mans.

Ja fa uns quants anys que diferents persones i col·lectius hem recollit el testimoni de grups com Ikària, la FACC (Federació Anarcocomunista Catalana) o Recerca Autònoma pel que respecta a l'alliberament nacional des d'un punt de vista llibertari i, per tant, contrari a tot procés emancipador que passi per la creació d'un nou estat i en el qual la peça bàsica no sigui l'individu. A la ciutat de Barcelona i comarques properes, el punt de trobada de totes nosaltres ha estat l'anomenat Bloc Negre de la manifestació de la tarda de l'onze de setembre. Diferents col·lectius com Acció Autònoma (Terrassa), Catarko (el Prat) i Negres Tempestes (Barcelona) i individualitats han donat continuïtat i contingut a un bloc que fins aleshores s'organitzava de manera gairebé espontània.

Des del col·lectiu Negres Tempestes entenem, però, que amb la realització d'aquest Bloc Negre no n'hi ha prou per estendre el debat i per trencar amb tots el tòpics i el dogmes que arrossega l'anarquisme pel que fa a l'opressió que els estats exerceixen per tal d'homogeneïtzar els seus territoris. El Bloc Negre no és més que una de les eines per donar a conèixer la nostra visió del que entenem per alliberament nacional. Dins d'aquest conjunt d'eines hi incloem la publicació de la revista *La Rosa dels Vents*. Publicació de la qual participem alguns d'aquests col·lectius i individualitats i que esperem que esdevingui

un dels referents per a tots i totes les qui pensem que l'alliberament dels pobles encaixa perfectament en l'anarquisme.

La reedició de llibre *Anarquisme i alliberament nacional* també l'entenem com una altra eina per al debat per diferents raons. Perquè hem constatat durant les nostres activitats que realment hi ha interès per aconseguir algun exemplar del llibre i, principalment, perquè suposa un dels comptats assaigs que d'una manera extensa tracta d'explicar des del moviment anarquista dels Països Catalans l'alliberament nacional des d'una perspectiva llibertària.

No es tracta, per tant, de la reedició d'una mena de bíblia del moviment anarcoindependentista. No participem en la reedició d'aquest llibre amb la finalitat que sigui «el referent», sinó com una eina més per al debat com ho són el Bloc Negre, la revista *La Rosa dels Vents* i totes les activitats que portem a terme.

Encara que a la reedició s'hi ha afegit material actual (manifests dels últims blocs negres, articles...), queda pendent per a una possible segona reedició una part que segur que molts lectors i lectores hi trobeu a faltar: una actualització del llibre, una explicació de quines són les nostres visions de la situació actual als països catalans i al món, etc. Esperem que la reedició d'aquest llibre també serveixi per encetar aquesta tasca que ens queda pendent.

Salut i bona lectura!

Col·lectiu Negres Tempestes
www.negrestempestes.org

Introducció

Arran de la situació del moviment llibertari a l'any 1979 en el nostre país, un grup de gent provinent de distints àmbits de lluita (antirepressius, d'ateneus, antimilitaristes, estudiantils, ecologistes), crèiem en la necessitat d'iniciar una discussió teòrica en forma de grup de debat, intentant d'analitzar la situació actual de la societat capitalista, i la del moviment llibertari, per tal de replantejar-nos les noves estratègies de lluita contra el sistema, i a elles afegir-hi una part important en el front de lluita, la part nacional pròpia, vista com un revulsiu a l'adequació de fronteres i administracions estatistes, o com una contestació a la uniformització autoritària de l'Estat; i com una contínua sublevació contra els desequilibris definitoris i identificadors del propi sistema.

L'any 1978 esclatà la crisis en el llavors pujant moviment llibertari després de la mort del dictador Franco a l'any 1975. Una crisi centrada en l'anarcosindicalisme de la CNT d'Espanya, però que podia estendre's a la resta d'àmbits d'acció llibertaris i ciutadans, culturals, ecologistes, antimilitaristes...

Aquesta realitat objectiva ens féu pensar en el replantejament de les tàctiques emprades, així com de les ideologies que en donen vida. Recollir el bagatge històrico-ideològic del moviment llibertari estatal espanyol i nacional català i aprofitar-ne el que fos aprofitable; recollir altres experiències actuals internacionals, tant de funcionament i acció, com d'ideologies, i replantejar noves alternatives. És en aquest punt on conflueixen les idees llibertàries històriques amb les idees sobre l'alliberament nacio-

nal i l'independentisme, entès aquest darrer de forma alliberadora i antiautoritària tal com aclarirem en aquest estudi. De totes formes, el debat fonamental per les gents del nostre país queda apuntat, i no només amb les planes d'aquest llibre, sinó amb la lluita quotidiana durant quatre anys de discussió.

Durant el temps de treball com a grup de debat no s'ha oblidat una incipient però continuada acció de divulgació del pensament llibertari, amb perspectives del nostre àmbit nacional i sempre rebutjant l'autoritarisme estatista renovat. Edició d'octavetes, cartells, adhesius, pintades, en forma d'acció divulgadora directa; participació en debats sobre el tema en les ràdios lliures, ateneus i a alguna facultat universitària, així com també a actes independentistes com l'Onze de setembre, manifestacions antirepressives, ecologistes, on hem aportat el nostre posicionament, cosa que per a nosaltres ha alleugerit el pes de la necessitat d'un inici de debat intern en el moviment llibertari nacional català i estatal espanyol, però que malgrat el pas del temps, des de l'inici del treball teòric fins l'actual 1986, el creiem tan necessari com en el 1978. Una mica s'ha avançat en el qüestionament del monòlit dogmàtic anarquista, tant per la vessant anarcosindicalista en les diferents tendències, com fins i tot pels independentistes de tendència comunista autoritària. Els uns comencen a interpretar el problema nacional tot i que només el comencen a incorporar a la idea llibertària, i els altres van reconeixent l'existència dels plantejaments llibertaris d'alliberament nacional.

L'alternativa no està ni en l'espanyolisme obrerista, ni en l'independentisme autoritari. La independència catalana, el federalisme lliure, l'autogestió, són mots que podran tornar a prendre sentit a partir d'ara.

Aquestes planes, aquests fulls, no pretenen ser doctrina, ni veritat única, sinó que és la nostra realitat momentània i subjectiva sotmesa a la discussió i al debat continu amb tots vosaltres, els qui pugueu arribar a llegir-los. El treball no fineix aquí i s'allarga fins a la lluita i la revolució, i així doncs, no és més que una aportació sense majors pretensions.

Fem esment d'una part important en el tema de la recuperació del valor i sentit dels mots, manipulats pel mateix sistema, i que reclamem el dret a utilitzar mots com estat i nació, o independència i autogestió. La bona intenció i utilització de totes aquestes paraules residirà en la comprensió del sentit lineal de cadascuna d'elles, marginant alteracions, intoxicacions i manipulacions que el mateix sistema ens vol introduir per tal d'anorrear-nos i eliminar la nostra capacitat de reacció.

Agraïm a tots aquells i aquelles que d'alguna manera han col·laborat en els treballs de discussió per tota l'ajuda que ens han aportat. Especialment esmentem els ateneus llibertaris que en diferents moments ens han deixat utilitzar els seus locals.

Salut, resistència i lluita

Innombrables dificultats en la realització i sobretot en la publicació d'aquest treball han fet que una part del seu contingut quedi una mica desfasat. Mentre que la veritable feina de divulgació d'una postura anarquista i independentista s'ha fet *al marge del llibre*.

En el primer cas, les conclusions elaborades podrien ser vàlides per a 1982-83: actualment existeix un altre Govern, aquest cop del PSOE, que requeriria també tota una reflexió apart; la coordinadora llibertària dels PPCC no passà d'un pro-

jecte; al costat de l'independentisme marxista ha aparegut l'independentisme socialment conservador, o si més no, ambigu; la política autonòmica ha experimentat canvis, etc.

En el segon cas, avui la forma d'abordar el tema, especialment la crítica al moviment llibertari, hauria estat més matisada. La feina feta al marge del llibre, tant per nosaltres com per altres amics, ha tingut el seu ressò, i una part del moviment ha modificat anteriors postures. Tanmateix, temes que al llibre hi són sols enunciats —obrerisme, qüestió de la majoria, noves perspectives— actualment ens mereixerien un tractament més ampli.

No obstant, llevat d'algunes correccions indispensables, el text és el mateix que el de 1983. Que quedi com a testimoni d'una època d'autèntica crisi per als moviments radicals de Barcelona. La proposta hi és prou clara, deixem per a més endavant un altre debat en el qual s'afegiran els temes aleshores sols esbossats.

1. La crisi del moviment llibertari: contra la doctrina

El moviment llibertari està travessant ara i aquí una profunda crisi, que cal veure a diferents nivells.

L'espanyolisme

El sentiment llibertari de rebuig al poder, no s'ha plasmat en una postura favorable a l'alliberament nacional. Diferents factors hi han contribuït: la inexistència d'un treball teòric profund que articulés l'alliberament nacional dins d'una proposta llibertària de lluita global, un excessiu dirigisme ideològic i anquilosament general, la por als mites de l'«estat català» i de l'«interclassisme», la confusió obrer-immigrant/burgès-català, etc., tots aquests aspectes seran tractats amb més deteniment als següents capítols.

La pràctica que es desprèn d'això és netament espanyolista, és a dir, paral·lela a la de l'Estat «espanyol», i es manifesta a nivells diferents:

– la reproducció exacta del marc territorial imposat per l'estat, com a marc de lluita i d'organització futura.
– la utilització gairebé exclusiva de l'idioma oficial en la premsa i propaganda.
– l'acceptació de la idea d'«Espanya» i d'«espanyol», com a cosa natural.
– la indiferència quan no menyspreu davant la luita per l'alliberament nacional.

Aquesta postura espanyolista no és, en principi —i això ho constatem amb tristesa— un entrebanc per aconseguir adeptes

entre la classe treballadora. L'independentisme, aquí als Països Catalans, gairebé no té incidència en el món del treball, malgrat els seus esforços en aquest sentit. Això és trist, però cal veure si la classe treballadora no és independentista, actualment tampoc no és anticapitalista. L'entrebanc està de cara a uns sectors que analitzarem més endavant, que són els que en aquests moments porten encara un enfrontament contra el poder, i entre els quals l'espanyolisme és un revulsiu.

Sentim molt profundament l'espanyolisme que impregna els medis llibertaris, però seria un greu error atribuir la crisi a aquest únic motiu.

Dirigisme ideològic/moral del grup

L'anarquisme és una ideologia? Aquesta pregunta ens va ser feta a un debat realitzat a ràdio Venus amb companys del moviment llibertari.

Hem fet una entretinguda comparació entre ideologia i religió (prenent el cristianisme com a model), i hem descobert les següents similituds:

– ambdues prometen un cel, on tothom és feliç i bo.
– tenen una jerarquia sacerdotal que aletarga els creients amb la promesa del cel.
– tenen personatges santificats als quals rendeixen culte.
– s'horroritzen davant l'«heretgia», com a trencament del seu sistema de valors, com a trencament de la «veritat».
– mantenen determinats rituals (míting-missa, manifestació-processó, consigna-oració, celebració de determinades festes, adoració de líders, etc.).
– necessiten una massa de feligresos a la qual puguin atontar amb el seu discurs.
– simbologia, martirologia, etc.

Una organització o un moviment que no estigui permanentment obert a l'autocrítica, acaba esdevenint una nova església. Així, sovint Marx ha acabat en profeta d'un nou món paradisíac, i la seva obra, en la Bíblia que les diferents sectes —leninista, maoista, trotskista, stalinista...— s'afanyen a interpretar. I cal afegir que quelcom similar ha passat dins del moviment llibertari. És per això que valorem molt positivament qualsevol crítica —i sobretot qualsevol pràctica— antidoctrinal, ja sigui un fet tan brutal i meravellós com l'esclat insurreccional de l'*Autonomia Operaria* a la Itàlia de 1977 («al·lucinem Marx»), o la feina realitzada per *Arco da Vella* a Galícia, *Askatasuna* al País Basc, o, ara, per la *Coordinadora Llibertària dels Països Catalans*.

De tota manera, i malgrat la creixent religiositat del moviment llibertari, volem reivindicar l'anarquisme, per considerar-lo quelcom substancialment diferent a una ideologia. En primer lloc, no és obra d'un sol autor, sinó el resultat de les diferents aportacions d'un conjunt heterogeni d'autors. En segon lloc, no és un projecta acabat, sinó que per la seva pròpia dinàmica antiautoritària és necessariament adoctrinal i obert a les noves situacions. En tercer lloc, a partir de la idea d'*anarquia* (no-poder), ha donat prioritat a la negació (lluita i insurrecció) que l'afirmació (la «societat futura»). L'anarquisme, més que una ideologia és una actitud vital de l'individu de rebel·lia contra tot poder.

Malgrat tot això, dins del moviment llibertari existeix un dirigisme ideològic. Hi ha una *veritat* immutable que tot *militant* ha d'acceptar. Si un individu és suficientment crític com per deixar de *militar per a la veritat*, i començar a pensar per ell mateix, serà titllat d'«heretge», de «dissident», «revisionista», etc. La més trista constatació de tot això la tenim en l'expulsió de la CNT d'Euskadi del col·lectiu llibertari *Askatasuna*, que definia l'alliberament nacional i independència d'Euskadi dins d'una alternativa llibertària i global. Nosaltres som heretges, en el sentit de rebutjar qualsevol plantejament doctrinari, inclosa —i això és bàsic— una hipotètica doctrina «anarcoindependentista».

Quan hem plantejat assumir l'alliberament nacional des d'una perspectiva llibertària, hem desencadenat la fúria doctrinal dels sacerdots anarquistes. Si això serveix perquè surtin de la seva letàrgia devocional ja està prou bé: un moviment solament avança a partir d'heretgies. Establir unes línies rígides que ha de seguir una idea que vol liquidar qualsevol poder, significa incórrer en una greu contradicció, donat que establir aquest rigidisme no és sinó dictar uns límits, unes prohibicions, un nou poder. I quan una idea comença a semblar-se a una religió, és que el moviment que l'encarna està en franca descomposició.

Però de la mateixa manera que un estat pot perpetuar-se mercès al seguidisme de la massa conformista, aquest dirigisme ideològic solament ha estat possible gràcies a la passivitat i *alienació* (!) de les bases llibertàries. I sobretot, mercès a la moral del grup. Per moral del grup entenem la incapacitat crònica de determinats individus a tenir un criteri propi, i que per tant pugui arribar a ser diferent al criteri del grup. El grup —qualsevol grup— genera unes determinades pautes de conducta, uns gustos i preferències, un vocabulari, forma de vestir, etc. S'estableix una relació psicològica entre amotllar-s'hi bé i premi (aprovació moral del grup) i amotllar-s'hi malament i càstig (desaprovació del grup). Resulta desesperant constatar la presència i magnitud d'aquestes formes de poder en un moviment que afirma voler destruir qualsevol poder, especialment en els anys 1976-77 (potser ara no tant perquè som menys). L'»anarco-moda» suposà l'adopció d'uns rols de conducte suposadament llibertaris, sense reflexió prèvia i pròpia.

Si amb els sacerdots hem topat amb la fúria doctrinal, amb aquesta mena d'escolanets l'únic argument que hem trobat han estat somriures, frases fetes i intents d'apel·lació al tribunal suprem de la moral del grup, en un intent de justificar el seu cretinisme ideològic. Aquest individu és feble i es refugia en la moral del grup, com el cristià s'empara en la religió.

Manca de perspectives

El moviment llibertari, ni compta amb una mínima articulació que dinamitzi el procés revolucionari, ni té definides una estratègia i una tàctica anticapitalista a curt, mig i llarg termini, que accelerin aquest procés. En la situació actual, sobreviuen alguns grups, però en estar mancats d'aquestes condicions, la seva pràctica es redueix a una suma d'accions aïllades, perfectament ineficaces per destruir un estat cada cop més fort. Arribats aquí, el moviment llibertat pot passar a formar part dels mecanismes d'assimilació del poder, en tant que lloc on aparcar dissidents, però sense un perill de desestabilització real, donada la militància vegetativa i testimonial que es porta, i l'anarquisme pot esdevenir religió, amb una doctrina fòssil que pretén tenir respostes per a tot i, sobretot, que permet suportar la vida amb la promesa d'un futur millor, convertint-se en ambdós casos, en pràctica immobilista... Un cas apart són les CNT.

Els esquemes tradicionals

Les CNT sí que presenten un projecte tant d'articulació com d'estratègia: l'anarcosindicalisme. Però a més del seu espanyolisme, tancament doctrinal en general i conservadorisme de molts militants —a nivell com família, sexualitat, etc.— mantenen els esquemes del s. XIX: l'obrerisme i la definició de la revolució i del món futur en base al treball. No han comprès que els esquemes tradicionals van morir al maig de 1968, i que des d'aleshores ençà hem entrat en una dinàmica de lluita totalment diferent.

El món del treball ni és ja el motor de la revolució, ni és la base sobre la qual definir la societat futura (en el comunisme llibertari el treball és una activitat marginal). La lluita obrera és solament un dels camps d'actuació. És més, en les societats democràtiques occidentals, on el progressiu aburgesament de la

classe obrera ha atenuat fins fer desaparèixer la lluita de classes, si exceptuem els periòdics reacomodaments dels salaris al nivell del consum —pràctica necessària per al capitalisme— i on l'estat, a través dels seus mecanismes de control (partits, sindicats, televisió, escola...) és acceptat per la població, la lluita obrera ha quedat enrere respecte moviments com l'ecologisme, l'antimilitarisme, el moviment estudiantil, etc.

És per això que la vella oposició classe obrera/burgesia com a motor fonamental de la revolució no serveix, i cal introduir un concepte nou, el concepte globalitzador del *vell món, que s'oposa a un sector revolucionari nou, que té la particularitat de no ser pas extern*[1] *al propi vell món*. El *vell món* ho és tot: la minoria dominant, l'esquerra col·laboracionista, la massa conformista... *Vell món* no és una classe social, ni una categoria econòmica, és una concepció de la vida resultant de segles d'explotació i d'alineació, una concepció compartida indistintament pel burgès o per l'obrer. *Vell món* és un concepte que globalitza una civilització sencera. Les diferents formes d'estat representen les possibles estratègies d'aquest mateix fet.

Quant al nou sector revolucionari, hi ha hagut diferents intents de definició. Per al col·lectiu *Askatasuna*[2] és el *ciutadà-treballador*. Aquesta concepció però, encara està dins de l'obrerisme. Per al moviment *provo* holandès (1965-1968), és el *provotariat*: «la classe obrera ha passat de ser l'avantguarda de la revolució, a ésser la reraguarda de la reacció».»La nova classe revolucionaria és el *provotariat* —formada pels marginats, els estudiants, els joves descontents, el lumpen...»[3]. L'error d'aquesta concepció està en creure que *tots* els estudiants, o tots els marginats, són l'avanguarda de la revolució. Cal no fer sistematitzacions, i especialment a la nostra àrea geogràfica on, malgrat el conservadorisme de la classe treballadora, perviu entre alguns sectors obrers aquell clima anticapitalista que es respirava deu anys enrere. En última instància no s'ha d'oblidar que el MIL va sorgir d'aquí[4]. El que cal és desmitificar el pretès revolucionarisme de la classe obrera: el subjecte revolucionari és l'individu. Aquest individu, pot ser obrer, però fins i tot en aquest cas, no definim la seva individualitat en funció de la part de la seva vida que més desprecia, el treball, el salari, o pot ser —com és cada cop més— un jove descontent, un marginat, etc., però cap d'aquestes etiquetes no és anterior a la seva realitat d'individu.

La crítica a l'anarcosindicalisme d'avui, està en no haver sabut entendre l'enorme potencial revolucionari dels nombrosos col·lectius llibertaris de barri, d'institut o de facultat, de poble, etc., que van aparèixer entre 1976-1977, i en no haver dinamitzat un procés d'articulació i de col·laboració, en el qual CNT fos la vessant obrera d'un moviment llibertari global. I la crítica —que és autocrítica— als col·lectius llibertaris autònoms està en haver delegat sovint en CNT aquest tipus d'iniciatives, i no haver adquirit pas una dinàmica pròpia. Avui, de tot allò ja no en queda res.

1. Com es veurà més endavant, l'individu, el *jo*, ha passat a ésser el principal objecte a reivindicar, però cal afegir que igualment és el primer objecte a combatre. Cap individu no és *extern* al vell món no existeix cap «nou món» ni tampoc la necessitat de delimitar el que a la llarga es convertiria en un «nou vell món». Solament hi ha unes bases que representen un pont de sortida per a una pràctica, que en si mateixa ja és una part del comunisme llibertari, i que condueix a aquest comunisme, a l'anarquia, entesos com un nou punt de sortida. Tot *jo* forma part del vell món, a partir de la interiorització de determinats esquemes mentals que tenen una incidència molt més profunda que els factors externs com ideologia o religió, perquè configuren i determinen el propi pensament, la pròpia comprensió de l'entorn. Lluitar per l'individu nou, lluitar *pel jo*, significa lluitar *contra el jo*, contra els aspectes limitatius imposats per la cultura, la moral i la civilització. El resultat és una pràctica cíclica afirmativa-negativa, que s'articula a partir de l'autocrítica.

2. ORRANTIA, M., «TAR», *Por una alternativa libertaria y global*, Zero-Zyx.

3. VAN DUYN, R., *Mensaje de un provo*, Fundamentos.

4. TAJUELO, T., *El MIL, Puig Antich y los GARI*, Ruedo Ibérico.

L'anarcosindicalisme ha de tenir en teoria una actuació a un doble nivell. En primer lloc a partir de nuclis *anarquistes* d'agitació i propaganda a les empreses. I en segon lloc, dins l'assemblea general dels treballadors de l'empresa. La base del moviment obrer serà, doncs, l'assemblea, i la tasca del sindicat, a més d'agitació i propaganda, està en col·laborar en la resistència, en la solidaritat amb altres sectors, en la defensa jurídica, etc. (en darrera instància, la confederació de sindicats seria l'embrió de la societat futura). No obstant això, en els anys 1976-1977, la CNT es va llençar a una campanya de captació d'afiliats, similar a la dels «sindicats majoritaris», és a dir, basada en la *massa obrera*, no pas en l'individu anarquista, basada en la casualitat dels companys d'empresa que s'afilien a la CNT, com es podria afiliar a CCOO o a UGT, no estava pas basada en la conscienciació. A partir d'aquí, és a dir, a partir del «sindicalisme de masses» que no és el nucli anarquista d'agitació, però tampoc no és l'assemblea d'empresa, la CNT va caure en la contradicció de crear dins de cada sindicat un nucli anarquista dirigent que era el fundador del sindicat, i una *massa* d'afiliats, dirigits per l'esmentat nucli dirigent. Aquesta massa, com tota massa, no tenia criteris propis, era simple carn de canó del nucli dirigent. En aquestes condicions, un fet com el «cas Scala» va significar l'inici de la fugida de la *massa afiliada*. S'ha volgut presentar aquest cas com un gran muntatge per desmantellar el moviment llibertari, però en realitat, s'hi jugava la credibilitat de la CNT contra la credibilitat de l'estat, i qui jutjava favorablement a un o a altre era el grau d'imbecil·litat de cada espectador; els que érem anarquistes abans del «cas Scala» després ho varem continuar essent; els altres eren simple *massa* alineada i manipulable, ahir per uns dirigents, avui per la televisió.

L'anarcosindicalisme, no solament no s'ha basat en l'individu nou pel que fa a la massa afiliada, sinó que en molts casos —no sempre, però— els mateixos *militants*, parteixen d'unes

concepcions progressistes en l'aspecte sòcio-econòmic, però conservadores respecte d'aspectes com la concepció patriarcal de la família nuclear, basada en l'autoritat del pare i la submissió de la dona i dels fills, en l'exaltació del treball, en els seus sistemes de valors, en ser feligresos de l'anarquisme, etc. Entenem que el comunisme llibertari no és solament un projecte social i econòmic, sinó un projecte integral i alliberador, basat en un individu totalment nou.

L'altre gran mite de l'anarquisme tradicional és la preocupació minoria/majoria. Al segle XIX podia tenir un cert valor referencial plantejar l'anarquia com una lluita d'alliberament de la majoria contra la minoria dominant. Però simplement un valor referencial. Actualment, totes les forces polítiques intenten legitimar les seves propostes recolçant-les en el mite de la majoria. Però, de la mateixa manera que l'anarquisme no és essencialment obrerista, tampoc no té per base la majoria, sinó l'individu. El comunisme llibertari, l'anarquia, no és pas una simple suma de *persones iguals*, amb un funcionament intern progressista, són el resultat associacionista d'un seguit d'individus prèviament independents. L'individu és únic, autònom, irrepetible[5]. L'individu és un concepte anterior a la societat, i per tant aquesta ha d'ésser expressió en aquell. Solament en l'anarquia la seva pertinença a una societat —o millor, a una «associació»— és permanentment voluntària i rescindible. *Res* no pot situar-se per damunt seu. A partir d'aquí, l'individu té dret a lluitar contra *qualsevol* forma de dominació, sigui aquesta

5. Les postures individualistes, a partir dels treballs de MAX STIRNER, *L'unic i la seva propietat*, i de NIETZSCHE, van originar una tendència dins l'anarquisme, sobretot a EUA, amb una trajectòria sovint separada de la resta del moviment llibertari. És tan erroni pensar que l'alliberament de l'individu és un obstacle per l'alliberament de la col·lectivitat, com que l'alliberament de la col·lectivitat és un obstacle per a l'alliberament de l'individu. Un comunisme que no sigui prèviament individualista no tindria cap sentit. Cal la síntesi.

exercida per una minoria o, en última instància, per una majoria. Aquesta reflexió no és gratuïta: el mite de la democràcia (mite que serà convenientment destruït als capítols següents), juntament amb la creixent alienació de masses, pot arribar on no havia arribat mai la dictadura militar: a identificar l'estat amb la societat. Si això arriba, i a segons quines democràcies burgeses occidentals s'hi està arribant, i la present desmobilització pot ser-ne una anticipació, les formes de lluita no assimilables pel poder, a partir *dels seus partits i dels seus sindicats*, etc., seran marginades i posteriorment criminalitzades. Arribats aquí, la decimonònica dualitat minoria/majoria perd tot sentit. (Resulta grotesc observar les estratègies populistes o obreristes de l'esquerra aspirant-a-parlamentària, que vacil·la entre una postura radical que tingui una mínima coherància anticapitalista, i una postura moderada que sigui atractiva a la massa conformista, malgrat hagi deixat d'ésser anticapitalista). En resum: malgrat ser cert que el conformisme de la majoria és producte de l'acció d'una minoria, que és la realment dominant, el mite de la majoria com argument de legitimació de postures ha de desaparèixer.

Arribats aquí, solament tenim dues opcions: entendre l'anarquisme com una religió i esperar el seu cel (arribar a la decrepitud física i contemplar retrospectivament la gloriosa esterilitat d'una vida de militància), o prendre'l com un punt de sortida d'una pràctica autònoma, directa i insurreccional, en permanent autocrítica, vers el comunisme llibertari.

2.
Estat/nació

L'alliberament nacional ha topat amb reticències entre els medis anarquistes, entre d'altres motius, per la confusió entre els conceptes de nació i estat.

Estat institucional i estat territorial

La *nació* i l'*estat* no són pas sinònims. Ni tan sols conceptes complementaris. Per *estat*, a part d'altres significats aliens al tema, entenem, d'una banda, la institució de govern i d'administració, i d'altra, el territori on aquesta institució exerceix el seu govern i la seva administració. És clar que ambdós es condicionen recíprocament, fins al punt que l'un és imprescindible per a la continuïtat de l'altre, però hi ha entre ells una diferència de composició, que cal assenyalar i delimitar per poder-los oposar amb claredat a la *nació*.

L'estat institucional, com a forma organitzada de poder, es desenvolupa en el temps prenent diferents formes com dictadura militar, democràcia burgesa, socialisme estatista, etc. (encara que les diferents formes es redueixen a esquemes similars: uns grups dominants exercint el poder, uns cossos repressius per mantenir-lo, una moneda per pagar-los, un lloc, l'escola, d'ensinistrament de la moral i comportaments del sistema, altres llocs —la presó i el manicomi— on aparcar els diferents tipus de dissidents, el treball com a activitat bàsica i valor suprem, una legislació al servei d'aquesta dominació...). En canvi, l'estat territorial es desenvolupa en l'espai geogràfic i es

veu alterat en la seva extensió a partir dels conflictes internacionals, en definitiva, a partir del potencial bèl·lic i financer de l'Estat institucional del qual és expressió.

L'estat territorial, com a resultat geogràfic de l'estat institucional, inclou dins seu, i de forma arbitrària, gran quantitat de contrades sovint totalment diferenciades poblacionalment. Inclou tot un seguit d'individus i els força a tenir un devenir històric, social, econòmic, cultural, etc., comú al temps que els separa per mitjà de les fronteres de la resta de la humanitat.

Nació/estat

L'individu enganyat, sobretot, per l'escola i els mitjans de comunicació, i seduït per exhibicions de força o actes de patriotisme (d'una «pàtria» inventada per l'estat), pot arribar a considerar l'estat territorial on està inclòs com una cosa natural i pròpia, de la qual n'és una part, fins al punt de parlar de «compatriotes» o d'»estrangers» segons es visqui a un o l'altre costat de les fronteres polítiques. L'estat, però, està sotmès a canvis que alteren el seu territori o àdhuc que el fan desaparèixer o que fan que en neixin d'altres. Per tant, aquesta identificació de l'individu amb l'estat, vindrà delimitada per la capacitat d'aquest a autoperpetuar-se. D'aquí rau que sigui un greu error confondre l'estat amb la nació. Per nació entenem una comunitat humana que neix de la identificació que es concreta en una mateixa llengua com element fonamental per entendre's.

Mentre l'estat es basa en la possessió d'uns elements de poder —un mateix govern, una moneda, un idioma oficial— que per bé que comuns a una població determinada no permet utilitzar-los com a elements definitoris d'aquesta, sinó més aviat com a exponent de la seva submissió, la nació es basa en la possessió d'uns factors també comuns a una població, però expressen la seva realitat ètnica, la seva personalitat col·lectiva.

Des d'una perspectiva antiautoritària resulta inadmissible pensar que l'estat configura aquesta realitat ètnica. L'estat, inclús un «estat català», n'és sempre un ofegador i un entrebancador.

Estat i nació no es corresponen ni conceptualment ni territorialment. Sovint l'estat conté més d'una nació o bé una nació es veu repartida entre diversos estats. Quan un estat és plurinacional, adopta com a idioma oficial i com a muntatge cultural en general, el d'una de les nacions, iniciant així en les altres, un procés de substitució de tots aquells elements que configuren el seu tarannà característic.

Ara bé, pot existir una nació i un estat que es corresponguin territorialment. Aquesta possible correspondència no treu a l'estat institucional el seu caràcter d'eina repressiva i alienadora, per bé que la seva acció no l'exerceixi sobre la identitat nacional. En aquest cas, l'existència d'aquella nació no es deurà al fet de posseir un reconeixement oficial per part dels governs, sinó a la mateixa presència continuada d'uns individus amb unes característiques pròpies i comunes.

Cultura social i cultura ètnica

L'aparició en el text del concepte de cultura ens porta a fer algunes reflexions sobre el tema. Definim la cultura a un doble nivell: social i ètnic.

Pel que fa a la cultura social, oposem la cultura popular, espontània, lliure i creativa a la cultura oficial, estereotipada des del poder. La cultura ètnica, d'altra banda, és l'expressió d'una nació, des de la llengua fins totes les altres manifestacions que la configuren com a comunitat diferenciadora. Dins l'estat plurinacional, i per causes que analitzarem més endavant, es tendeix a oficialitzar la cultura ètnica d'una de les nacions i a imposar-la a les altres.

En la lluita per l'alliberament social i nacional dels PPCC, es produeix una confluència entre cultura social popular i cultura

ètnica catalana. Qualsevol iniciativa que no parteixi d'aquestes premisses, amaga noves formes de dominació. No poden ser vàlides ni una cultura catalana conservadora ni una cultura popular espanyolitzant (ni molt menys, una cultura conservadora espanyola o francesa, que és el que actualment es dóna).

No es pot admetre globalment una cultura ètnica, sense separar primer aquells aspectes que poden desenvolupar la personalitat de l'individu, d'aquells altres que pertanyen al vell món de l'autoritat i de l'obscurantisme. Això implica un rebuig a aspectes com la religió, la moral, la família, etc., que tot i formar part del bagatge cultural d'una nació al llarg dels segles, sols poden ser conservats com record d'altres èpoques, però mai com una reivindicació per al present o per al futur. Igualment, no es pot fer una cultura social popular en la cultura ètnica imposada. És fer un espanyolisme popular, molt més perillós que l'oficial en venir de fonts amb més credibilitat entre les classes populars.

Nacionalisme/estatalisme: l'opressió nacional

L'estat territorial, com a realitat polítíco-administrativa basada en una unitat violenta i artificial, necessita segregar una ideologia patriòtica que el legitimi davant la població. Necessita aparentar una cohesió entre els diferents territoris que el composen. Distingim aquí dos tipus de nacionalisme, el que pren com a base l'estat i el que es basa en la nació.

El nacionalisme estatalista es converteix en la ideologia de l'estat, complint dues funcions: eliminar qualsevol rastre de consciència diferencial entre les dues nacions sotmeses per aquell, amb la finalitat d'evitar qualsevol intent de secessió i per tant de fraccionament del seu poder, i d'altra banda, com a element de superació dels antagonismes socials —amb qualsevol pretext patriòtic—, és a dir, com consolidació d'un ordre social classsita.

El nacionalisme estatalista, o millor, l'estatalisme, com exaltació irracional de la pàtria estatal, pren formes agressives quan veu la continuïtat de la «pàtria» en perill, sent així un entrebanc a la solidaritat internacionalista. L'espanyolisme i el francesisme en són exemples palpables d'estatalisme.

De la incidència de l'estat sobre la nació, intentant substituir a aquesta, prové el que anomenem opressió nacional. La incomprensió d'aquest fet és un dels principals motius de la indiferència dels anarquistes davant de la lluita d'alliberament nacional. L'opressió nacional es manifesta en dos nivells. D'una banda en un nivell directe, amb l'ocupació militar, amb la imposició de divisions administratives aberrants —fins al punt de partir pel mig la nació per fronteres d'estats— amb una repressió oberta o camuflada sobre les manifestacions lingüístiques i culturals, la substitució d'aquestes manifestacions per les oficials de l'estat, la uniformització general, la persecució dels lluitadors o de qualsevol individu que es qüestioni la unitat, la pau, l'ordre de l'estat, etc. I d'altra banda en un nivell indirecte, d'un forma molt més perillosa, amb l'alienació de la població a partir de la introducció sistemàtica de l'*estatalisme*. El reconeixement i admissió de la pàtria estatal, en tant que exercici mental castrador, serveix a l'estat com a agent de despersonalització, d'anul·lació de la capacitat de raonament de l'individu i, per tant, contribueix a perpetuar i consolidar el sistema.

Així mateix, el nacionalisme que pren com a base la nació, intenta superar aquest alineament i redescobrir la identitat nacional. En aquest sentit i unit a una pràctica anticapitalista pot esdevenir un factor progressista, i inclús com un factor de desestabilització de l'estat central. Ara bé, en mans d'una burgesia local que vol un estat propi per assegurar-se el seu pes financer i comercial, etc., esdevé tan nefasta com el nacionalisme estatalista.

Estatalisme anarquista i estatisme independentista

Tant els anarquistes com els (altres) independentistes no han concebut l'alliberament nacional fora de l'estat. Això ha portat als primers a no assumir aquest alliberament per por d'estar potenciant un nou estat, i als segons, a reivindicar aquest estat com a única forma d'alliberament nacional. Això els ha portat una limitació en la seva actual lluita contra l'Estat espanyol: en l'anarquisme, en tant que el reprodueix en la seva extensió territorial, acceptant-ne el nom i el gentilici i prenent-lo com a marc de lluita en el present i com a unitat d'organització en el futur, i en l'independentisme, en tant que el reprodueix en els seus esquemes repressius (exèrcit, policia, presó, jutjat, manicomi, escola, fàbrica, ciutat...) per bé que no l'exerceixi damunt la identitat nacional o el disfressi de socialisme.

L'estatalisme dels anarquistes i l'estatisme dels (altres) independentistes suposen un llast conservador que els dos moviments actualment radicals duen a sobre des de fa massa temps, i que han de superar definitivament. La necessària síntesi entre anarquisme i independentisme suposa la liquidació de l'estat en qualsevol de les seves accepcions.

En el cas de l'anarquisme, la incomprensió no es limita als termes en què plantegem l'alliberament nacional, sinó que és un problema molt més de fons. Es pot parlar d'un autèntic nacionalisme estatalista. Les seves tímides propostes de federalisme (on sempre reprodueix aquest estat: «federalisme dels pobles d'«Espanya» o encara pitjor, l'ensomni imperial espanyol: «federalisme ibèric»), unides a la seva persistent utilització de l'idioma imposat, en premsa i propagandes, han acabat per convertir-lo en un moviment sospitós d'espanyolisme. Parlar (i per tant acceptar) d'«Espanya» i/o d'«espanyols» suposa assumir aquesta ficció nacional com quelcom propi. Han matat l'estat, però continuen essent espanyols.

3. Països Catalans

Parlar avui de Països Catalans suposa un gran pas endavant a l'hora de recuperar la nostra identitat nacional, donats els molts entrebancs que hi ha hagut i que continua havent-hi. La idea de Països Catalans és el resultat d'una anàlisi feta a partir d'un criteri ètnico-lingüístic. Tots els altres criteris es demostren inoperants.

Contra el criteri històrico-polític

Imaginar que els Països Catalans són una nació a partir del fet històric de la possessió en el passat d'institucions de govern i d'administració propis és un error. La nació i l'estat són fenòmens independents: la nació és un fenomen poblacional i l'estat un fenomen polític. Si pensem que tot estat ha servit sempre com instrument de dominació de les classes dominants sobre la població i que, per tant, mai cap estat no ha sorgit com a lliure expressió d'aquesta, sinó més aviat com exponent de la seva submissió, és equivocat parlar d'institucions «pròpies», en tant que sols són propietat de les classes dominants, i és més equivocat encara pretendre que aquestes determinin la formació d'una nació. La coincidència geogràfica entre nació i estat és un fenomen purament fortuït. Per la pròpia dinàmica imperialista dels estats, aquestes coincidències aviat es veuen alterades, ja siguin per l'annexió d'altres territoris poblacionalment diferenciats, o per l'absorció per part d'altres estats. En la formació d'aquests estats plurinacionals preval oficialment l'idioma i l'administració utilitzats per una de les nacions, generalment la primera. La Cororna

d'Aragó era un estat plurinacional, en el qual, donat el seu caràcter confederal, aquest fenomen no es va produir entre els regnes peninsulars inicials, però sí a les posteriors conquestes tant a la península com a la Mediterrània: s'exporta el model administrativo-repressiu català en uns casos i en d'altres, aquest va acompanyat, a més, de contingents repobladors. Aquest caràcter plurinacional de la Corona d'Aragó, situa els Països Catalans com a nació, a un nivell paral·lel que en l'actualitat pugui estar respecte els estats «Espanya» i «França», és a dir, nació i estat no es corresponen, d'on resulta inexacte afirmar que la nació, amb una realitat poblacional diferenciada, degui la seva existència a l'estat.

El que sí que cal veure és que, malgrat tot, la incidència de l'estat en la configuració de la nació condiciona —però no determina— aquest procés. Així, les derrotes militars catalanes del segle XIII al nord dels Pirineus, tallen una possible continuació cap a Occitània de l'actual component ètnico-lingüístic català i impulsen aquest cap al sud peninsular i l'est mediterrani. Ara bé, hi ha tot un seguit de fluxos i refluxos migratoris, originats per motius no estrictament polítics (males collites, epidèmies, persecucions religioses, etc.) que, indudablement, condicionen la formació del que avui coneixem com Països Catalans.

En última instància, segons un criteri històrico-polític, els actuals estats «Espanya» i «França» serien «nacions», en tant que posseeixen institucions de govern i d'administració sobiranes. I per als sectors del nacionalisme català que parteixen d'aquest pressupòsit, l'opressió nacional dels Països Catalans sols seria una inadequació entre nació i estat, però mai no seria una opressió sobre individus que componen la nació.

D'altra banda, prendre la cultura com a element definidor dels Països Catalans té una certa ambigüitat. Hem definit la cultura a un doble nivell social i ètnic. Del primer cal prescindir ara, donat que és internacional. Quant al segon, l'únic tret específicament català és la llengua. Tots els altres són més o menys compartits amb les nacions veïnes.

Cap a un criteri ètnico-lingüistic: els Països Catalans

La llengua catalana és la característica bàsica que permet definir els Països Catalans. La llengua, en tant que vehicle de comunicació d'una població, significa la possessió d'una identitat comuna i diferenciada de les altres. La llengua és un element definitori per damunt de les divisions provincials, regionals, departamentals i estatals. En funció d'aquest criteri els Països Catalans comprenen:

– l'actual departament administratiu francès dels Pirineus Orientals, llevat de la petita zona occitana del Fenollet.
– l'actual regió administrativa espanyola «Catalunya», llevat de la zona occitana de l'Aran.
– la dita «Franja de Ponent», sota administració aragonesa.
– l'actual regió administrativa espanyola «Comunitat Valenciana», llevat de la franja interior, de parla castellana.
– les Illes Balears i Pitiüses.

Un cas a part és l'Alguer, a l'illa de Sardenya. Objectivament, és un vestigi del passat imperialista català. No volem entrar en polèmica de si és o no part dels Països Catalans. Però una cosa és clara: en uns Països Catalans reunificats militarment i amb tot el seu aparell estatal, la ciutat seria gairebé una colònia d'ultramar; en uns Països Catalans confederats a partir de les unitats més petites, aquesta ciutat pot mantenir i reforçar tots els seus lligams amb tots els països catalans, al mateix temps que ser part d'una comunitat d'interessos, que és Sardenya.

Els altres casos són el producte d'una divisió administrativa aberrant. El cas més significatiu és el del País Valencià. Quan, fa uns cent cinquanta anys, es va constituir com a regió administrativa espanyola, es van afegir unes comarques de parla castellana als territoris de l'antic regne de València. Però aquesta annexió sols va ser un afegit a una de les dues comunitats que han viscut aplegades sota una mateixa administració des de la

fundació mateixa del regne: la zona de parla catalana, al coster, i la zona de parla castellana, a l'interior. La divisió «regnícola» era tan arbitrària com la «regional» o la «departamental» d'ara.

La tradicional divisió entre els tres Països Catalans, que no és altra cosa que el resultat d'antigues divisions administratives, ha de ser superada per una redefinició en base a les comarques i a d'altres unitats més petites. Aquesta té un caràcter indicatiu, i va unida a una proposta de federalisme llibertari, que analitzarem més endavant.

Els Països Catalans són una nació ocupada, sotmesa i esquarterada pels estats espanyol i francès, en col·laboració amb la burgesia catalana. Intentar definir la seva realitat suposa un pas més en el procés de recuperació de l'autoconsciència, com element accelerador del procés de transformació global. Lluitar pel seu alliberament és un pas més dins d'aquesta alternativa llibertària i global.

4. Incidència de l'estat damunt la nació: «Espanya» i «França»

Els canvis que poden alterar la fesomia i el tarannà d'una nació són molt més lents i profunds pel que fa a la seva incidència sobre els habitants, que no pas els canvis que sovint alteren l'estat. Així, és absurd pensar que l'esdeveniment polític consistent en l'extinció d'un estat català independent va significar l'extinció de la nació catalana. De tota manera, però, les nacions no són cap cosa inamobible i immune a totes les maquinacions polítiques. Pel que fa als Països Catalans, és clar que han patit canvis i que són susceptibles a l'opressió exercida damunt d'elles per part dels estats dominadors, el francès i l'espanyol, i en aquest capítol que els dediquem volem precisament esmentar l'abast d'aquesta opressió.

L'essència de l'estat

Qualsevol estat es basa en un seguit de punts bàsics, de tal manera que les diferents formes d'estat són solament les diferents adequacions d'aquest fenomen a situacions concretes. L'estat és un instrument en mans de les classes dominants per perpetuar l'apropiació desigual de la riquesa. L'estat socialista no és cap excepció, sinó que justament és una de les formes més elaborades d'estat.

Aquests mecanismes de dominació es basen en uns quants punts comuns:

– l'escola com a lloc de preparació per ingressar dins del sistema, i per a acceptar les seves pautes de conducta.

– uns cossos repressius per mantenir-los.
– uns llocs —la presó i el manicomi— on aparcar aquells que tinguin qualsevol forma de conducta dissident.
– una ideologia legitimadora, ja sigui la religió, el mite del sufragi o el mite de la dictadura del proletariat.
– el treball com activitat bàsica, i que, alhora, marca les desigualtats socials.
– la concentració del poder.

Fins ara, totes les revolucions solament han canviat l'aparença externa de l'estat, però no l'estat mateix, i amb ell, els mecanismes i estructures que el fan possible.

A més a més, tot estat exerceix la seva dominació sobre un territori determinat. Les ideologies que volen perpetuar tant l'estat com el seu àmbit d'actuació són l'estatalisme i el patriotisme, respectivament.

Estatisme i patriotisme (estatalisme)

L'estatisme presenta l'estat com una institució imprescindible per a la continuïtat d'una societat. L'estatisme pot ser feixista, democràtic, socialista, etc., i cada variant té els seus propis criteris de legitimació. Qualsevol opció al marge de l'estat es veu titllada d'«utòpica», i si a més presenta una opció de lluita contra el propi estat, esdevé «criminal», «terrorista», etc.

L'estatisme, com a ideologia, es basa en l'anul·lació de l'individu a partir de l'alineació. Pressuposa que la societat, i al capdavant, que l'individu, no pot viure sense la tutela de l'estat. Des de petit inculca, en el seu cervell aquest sentiment d'impotència i d'inferioritat. L'estat solament pot sobreviure a partir de la destrucció i submissió de l'individu d'allò que aquest tingui de diferent, d'únic. El feixisme diu que la societat ha de ser dirigida pels més capacitats. La democràcia delega la capacitat de decisió de l'individu en polítics professionals, a partir de la ficció del vot. El socialisme

considera el proletariat immadur per a viure sense la dictadura de la burocràcia.

En aquest capítol però, interessa més veure l'altra ideologia, el patriotisme o estatalisme. Aquesta és la ideologia que genera l'estat per donar una consistència legítima als territoris reunits arbitràriament sota les seves fronteres, i en última instància per esborrar les diferències socials internes a partir de l'exaltació patriòtica.. En el primer cas. Un estat plurinacional té un gran interès en eliminar el component diferencial que existeix entre els seus territoris, per tal d'arribar a un model segur d'administració, basat en una articulació «nacional» cohesionada. La presència d'elements diferencials li resulta una nosa per acabar d'imposar-se: tot allò que és diferent, que té quelcom de propi, d'autònom, i no és tan fàcilment dominable. D'aquí rau l'interès en generar aquesta ideologia, que no és una altra cosa que l'exaltació irracional de l'estat territorial. I en definitiva, l'estat territorial ve delimitat pel potencial militar i financer de l'estat institucional que, alhora, no és altra cosa que un instrument en mans de les classes dominants. Si definim l'estat territorial com l'àmbit d'actuació d'aquestes classes dominants, el patriotisme és la consolidació a nivell ideològic d'un mercat «nacional» (estatal). Si dins l'estat territorial apareixen contradiccions localitzades entre la burgesia, per l'exercici de la seva activitat, poden aparèixer patriotismes alternatius a l'estatal, vinculats a una determinada àrea geogràfica, a l'estatisme i a l'interclassisme. Aquest tipus de patriotisme burgès, que cal no confondre amb el regionalisme, ha de ser igualment combatut perquè es basa en els mateixos pressupòsits que l'anterior. No obstant, això no implica —com creuen molts sacerdots anarquistes— que tota reivindicació nacional estigui vinculada a un projecte de nou estat burgès. Existeixen opcions que mantenen una reivindicació nacional unida a un projecte d'alliberament social. Ara bé, aquestes opcions es basen en (per exemple) l'«estat socialista dels Països Catalans»,

alternativa sumament limitada perquè és encara estatista (el poble català no és considerat suficientment madur com per viure en autogestió, fora de la tutela de l'estat) i patriòtica (es basa en un marc territorial obligat). D'aquí la necessitat d'una proposta llibertària que resolgui l'alliberament nacional fora de l'estat i fora d'un territori obligat (per exemple, a partir de la lliure confederació) i que el vertebri dins de la lluita per l'alliberament global i per l'individu nou. En el capítol que segueix intentarem perfilar aquesta alternativa.

Els estats espanyol i francès

L'estat francès al capdavant i l'espanyol al darrera seu, han excel·lit al llarg de la història per una acció repressiva contra les nacions perifèriques sense cap intent de dissimular-la; d'altres estats, en canvi, tot i exercir-la igualment, han adoptat un estil més subtil que el simple dret de conquesta. Amb tot, però, cal deduir que l'estat pot tenir diferents estratègies per tal de reprimir-les, però que sempre, d'una manera o altra, hi exerceix aquesta repressió. Això és conseqüència de la dinàmica de l'estat, perquè al capdavall, aquesta no és sinó un mitjà d'explotació al servei d'uns individus damunt dels altres, i doncs, el primer objectiu de l'estat és l'anul·lació de la capacitat de decisió dels individus oprimits. L'assoliment d'aquest objectiu exigeix que l'estat adquireixi el control absolut de totes les parcel·les de poder i estrenyi al màxim el marge en què hom es pugui moure en llibertat. És lògic, doncs, que les nacions, que són una agrupació social definida en base a criteris que parteixen de l'individu i no pas de l'estat, també es vegin limitades al màxim pel que fa a la possibilitat de lliure decisió com a comunitat. Fins i tot, en l'àmbit aparentment inocu de la cultura, l'estat impedirà, tant com li sigui possible, la lliure expressió d'aquestes nacions, a canvi d'una cultura oficial que uniforma, centralitza i ajuda a rebaixar la consciència nacional de la població.

Aquest procés, perseguit per l'estat, d'anul·lació de la capacitat de decisió, podem anomenar-lo «alineació». Tot i així, l'alienació no és prou reeixida si aquesta anul·lació no ve precisament de la pèrdua de la consciència nacional, en aquest cas. L'estat, amb el seu aparell militar, podria liquidar materialment la possibilitat de decisió dels individus o de les nacions, però si un individu o una comunitat nacional manté consciència de la seva identitat, serà un etern resistent que quan podrà se subvertirà. L'alienació, doncs, va estretament vinculada amb la consciència. El principal element per a la continuïtat o desaparició d'una comunitat nacional es troba en la consciència. La pèrdua d'aquesta consciència va acompanyada d'una acceptació de pertànyer a una altra comunitat, l'estatal, identificada com si fos realment la pròpia nació. D'aquí rau que qui ha patit més aquest procés pugui començar a considerar el seu idioma, la seva cultura, els seus trets nacional, com a simples peculiaritats perifèriques o folklòriques. La consciència nacional ha esdevingut regional. Un pas següent és considerar que aquests trets són marginals, inferiors, que són més aviat una nosa per entendre's amb la resta de la *gran nación*; l'actitud que se'n deriva és l'abandonament de l'idioma i de qualsevol rastre diferencial. Aquest és el cas dels Països Catalans sotmesos per l'Estat francès.

La repressió contra les manifestacions ètnico-lingüístiques dels Països Catalans s'ha anat intensificant a mesura que els mitjans per assolir-ne l'alienació s'han anat perfeccionant. Amb la introducció de l'escolarització obligada i, més recentment, dels moderns mitjans de comunicació la política d'assimilació i d'integració francesa i espanyola s'ha intensificat.

«Espanya»

«Espanya» és una abstracció jurídica i administrativa, creada per designar els territoris reunits dins les fronteres de l'Estat es-

panyol. L'estat territorial necessita un nom que li doni una unitat i cohesió, que esborri els antics límits entre les nacions i que n'imposi els nous, tant de cara a l'exterior com de cara a l'interior. Aquest nom pot ser el de la nació on inicialment s'assentava l'estat, abans d'annexionar-se les altres, o un nom nou.

El nom «Espanya» se situa en aquesta segona línia. Aquí caldria distingir entre l'«Espanya» com a nom geogràfic i l'«Espanya» amb un pretés component nacional cohesionat. L'«Espanya» del segle XVI i àdhuc les ocasionals referències que trobem en els escrits medievals responen a aquesta concepció de nom geogràfic, més o menys coincidents amb la península ibèrica. Són moments en què les diferències de tot tipus estan encara prou marcades com per intentar introduir el concepte d'«Espanya» com a component nacional. A mida, però, que l'Estat espanyol s'aferma més sobre els territoris dominats, anirà imposant aquest segon criteri, fins arribar a la seva culminació, ja en el segle XX, amb les interpretacions historiogràfiques presentistes. Aquestes, a partir de la clara voluntat de legitimar l'estat «Espanya», reinterpretaren sense gaires escrúpols el passat dels territoris compresos dins l'actual Estat espanyol, i establiren un seguit d'antecedents imaginaris com el mite dels *celtíbers*, de la *Hispania romana* que ja té un component ètnic propi, o el mateix concepte de «reconquesta», etc.

L'actual estat «Espanya» és un estat plurinacional. Com a tal, ha segregat una ideologia estatalista tendent a suprimir qualsevol vestigi de diferència, i ha imposat un model administratiu uniformitzador. Inclús en l'actual «*Estado de las autonomías*» la permissibilitat de les llengües no-castellanes ha estat concebuda com un enriquiment d'«Espanya». Com ja s'ha vist al capítol 2, patriotisme i estatisme són les dues ideologies de tot l'estat, i a més es complementen mútuament. D'aquí que l'estat «Espanya» en el seu afany de presentar-se com a imprescindible de cara als seus súbdits, pretengui convertir-los en «espanyols». Un individu sols pot considerar-se «espanyol» després que l'estat

«Espanya» l'hagi desprovist de la seva identitat, i hagi substituït aquesta per la seva ideologia patriòtica. L'adjectiu «espanyol» no defineix un component ètnic, sinó una ideologia, lligada a la perpetuació d'aquest estat. La negació d'«Espanya» i de la nostra «espanyolitat» és la recuperació de la nostra identitat en front de l'estat. Ara bé, aquesta negació ha de dur implícita la negació de tots els estatismes i de tots els estatatilsmes que puguin presentar-se com alternatius a «Espanya».

A partir de la negació d'«Espanya» es pot començar a definir les nacions que composen l'Estat espanyol. En aquest treball, però, no s'entrarà en el debat entorn de les altres nacions.

Malgrat tot, l'actitud de l'anarquisme tradicional davant d'aquest tema ha estat la d'acceptació de la ideologia patriòtica estatalista espanyola. Parla d'«Espanya» i d'«espanyols». Resulta paradoxal que un moviment antiestatista sigui tan profundament estatalista. Cal veure que admetre l'«espanyolitat» significa identificar l'estat amb la societat o grup de persones que viuen sota el seu àmbit de domini (això es desenvoluparà més al capítol que segueix).

«França»

L'estat «França» també és plurinacional, però a diferència d'«Espanya», el seu nom correspon al de la nació on primer es va assentar l'estat. L'annexió de les altres nacions ha estat el resultat d'una ofensiva bèl·lica. Per això, quan es parla de «França» cal delimitar la França estricta, la nació francesa, de la resta de l'Estat francès.

L'Estat francès també ha generat, i molt fortament, unes ideologies estatista i patriòtica. La seva política d'assimilació ha estat més forta encara que en el cas espanyol. La seva administració molt centralitzada i la seva marginació de tota cultura no francesa (tot allò que no sigui francès és titllat de *patois*), han aconseguit rebaixar fins l'extrem de posar en perill d'extinció totes les llengües i particularitats nacionals no franceses.

La divisió en «departaments», que és anterior a les «províncies» espanyoles, no sols trenca l'entitat territorial d'aquestes nacions, sinó que, a més, dins d'elles mateixes estableix tot tipus d'esquarteracions, tot plegat per convertir-les en simples territoris administratius.

En el cas francès es pot parlar d'un autèntic colonialisme interior[1], en el qual zones senceres han estat desproveïdes de la seva identitat nacional, i han estat espoliades en recursos, mà d'obra i lleves per als exèrcits de «França». Un cas especialment significatiu és el d'Algèria, en què la mateixa esquerra nominal francesa insistia en el seu manteniment, sota el pretext de no trencar la unitat dels treballadors francesos amb propostes de separació.

Pel que fa als Països Catalans, la seva inclusió en part dins l'estat «França» es deu al pacte dels Pirineus (1659), signat entre les monarquies espanyola i francesa. La seva situació actual és molt precària a tots els nivells (aquest aspecte serà analitzat al capítol 6). Aquí també, cal negar que els catalans siguin francesos i oposar la recuperació de la identitat pròpia a l'estatisme i l'estatalisme francesos.

1. A l'Estat espanyol també es produeix aquest fenomen a zones com Galícia, el País Andalús i dins dels mateixos Països Castellans.

5. Alliberament nacional

L'actitud dels anarquistes

En el plantejament llibertari tradicional, la lluita per l'alliberament nacional no ha d'ésser assumida perquè respon a una iniciativa burgesa, i com a tal, significa enfrontar el proletariat de diverses comunitats nacionals i, implícitament, afavorir les burgesies locals, «nacionals».

A partir de la confusió entre estat i nació, concebeix qualsevol projecte d'alliberament nacional com a reproducció dels esquemes administrativo-repressius de l'estat central, i per tant, el rebutja. Sovint amb frases com «la nostra pàtria és el món» s'ha donat per solucionat el tema.

En el capítol 1 ja s'ha examinat l'espanyolisme dins del moviment llibertari. Però potser l'error més cínic hagi estat el de plantejar l'alliberament nacional com un obstacle a un alliberament internacional. No es pot concebre aquest sense l'alliberament previ de cadascuna de les unitats més petites. S'ha confós l'internacionalisme, el qual s'ha de basar en la solidaritat entre les comunitats nacionals, amb un interestatisme, el qual reprodueix fidelment el marc territorial, el marc patriòtic de l'estat. Quan un moviment ha esdevingut estatalista és que porta dins seu un projecte que té a veure amb l'estat; estatalisme i estatisme són dues ideologies d'un mateix estat.

En aquests moments, cal recuperar l'alliberament nacional des d'una perspectiva llibertària. És erroni pensar que aquest alliberament ve a afavorir necessàriament la burgesia, que crea noves fronteres, un nou estat, que enfronta el proletariat... En aquest ca-

pítol intentarem perfilar les bases d'una proposta llibertària i global, que contempli l'alliberament nacional com un punt més.

L'actitud dels independentistes

Per a l'independentisme d'esquerres, que pateix també de la confusió entre estat i nació, l'alliberament nacional sols es pot concretar en la creació d'un nou estat, que oposi un nou aparell administrativo-repressiu al de l'estat central. L'obtenció d'aquest «estat català», ni que sigui socialista, no és pas una reafirmació popular enfront del poder. No existeix un «estat propi», ni des d'una perspectiva nacional ni des d'una perspectiva social. La institució estat existeix sempre per damunt i contra la població que governa. Qualsevol estat és sempre l'aparell d'uns grups dominants. Els diferents estats poden exercir la seva dominació sobre diferents territoris, o en nom de diverses ideologies i classes, però aquest és l'aspecte extern del poder. Inclús podria existir un estat que territorialment es correspongués exactament amb els Països Catalans, però seria aquesta una correspondència purament formal: la dominació revestiria diferents formes i seria exercida per altres grups socials, però essencialment continuaria essent la mateixa.

La idea d'independència, amb tot el contingut de ruptura i alliberador que pot tenir, es veu així ofegada per la idea d'estat.

Independència i anarquia

La idea que la independència sols és possible a partir de la creació d'un nou estat és falsa. És més, la creació d'un estat no és independència. L'estat *sempre* és un fenomen administrativo-repressiu, un fenomen jurídic i institucional creat per sotmetre la població. No ha existit mai un estat que sigui lliure expressió de la població, això significaria que ha perdut les seves atribucions fins tal punt que ha deixat d'ésser estat. La nació, en canvi, és un fenomen poblacional. D'aquí rau, que l'obtenció d'un estat «català» ens sigui indiferent, perquè continuarà sent un fenomen institucional.

L'«estat propi», l'«estat català», l'«estat socialista dels Països Catalans» són solament diferents variants administrativo-repressives, però mai un fenomen poblacional.

La independència és la ruptura amb tota forma de dominació, la no delegació de la pròpia capacitat de decisió i actuació. És per això que la independència és essencialment individual, abans que nacional, i per descomptat, molt abans que estatal. Prenem l'individu com a base d'un projecte federatiu que vagi articulant lliurement les diferents unitats poblacionals (comuna, comarca, regió,...) a partir de la prèvia independència de les unitats més petites. Aquesta és una independència total, perquè es duu fins al final, fins l'individu. Arribat aquí, coincideix amb l'anarquia. Però es diferencia dels projectes anarquista i independentista en què no parteix de models estereotipats, com «federalisme dels pobles d'Espanya», «federalisme ibèric» o «reunificació dels Països Catalans», sinó que considera que la federació és el resultat d'unes necessitats i aspiracions col·lectives, que s'expressen lliurement de forma espontània i que reveteix múltiples ramificacions.

Els Països Catalans no són per a nosaltres un marc patriòtic (estatalista) obligat. Són una proposta feta a partir d'uns lligams ètnico-lingüístics. Contra el projecte militarista de reunificació, oposem el de lliure federació.

En la proposta anarcoindependentista, la independència dels Països Catalans s'entén com una suma de les prèvies independències regional, comarcal, comunal i individual. Oposem la confederació a l'estat. La confederació sorgeix com una forma d'associar forces enfront d'un objectiu comú, ja sigui la defensa de la insurrecció, l'assegurament dels subministraments, etc. Però es diferencia de l'estat en què és l'assemblea la que pren els acords, les comissions encarregades de realitzar-los

són constantment revocables, i sobretot en què cadascuna de les parts, fins l'individu, pot abandonar l'associació quan aquesta ja no l'interessi.

La nostra és una proposta comunista llibertària i ecologista radical.

Utilitzem deliberadament la paraula «comunisme». El comunisme llibertari o comunisme anarquista és l'aportació que fa a l'anarquisme P. Kropotkin i que diferenciem del socialisme llibertari o anarcocol·lectivisme de M. Bakunin. En termes estrictament sòcio-econòmics, mentre el segon preconitza la propietat comuna dels medis de producció i la participació de tothom en la producció a canvi de la retribució proporcional al treball realitzat, el primer considera aquesta retribució com un nou salari i demana portar el comunisme no només a la producció sinó també al consum dels béns produïts, a partir del comunisme de l'abundància i del suport mutu[1]. Al·lucinem Kropotkin! Si a finals del segle XIX el desenvolupament tecnològic ja permetia parlar del comunisme de l'abundància, actualment no solament és possible això, sinó convertir el treball en una activitat marginal.

A partir d'aquí, la idea del comunisme pren una nova dimensió, que representa una revolució integral que afecta tots els aspectes de la vida.

El marxisme, en canvi, parla de l'estat socialista com un pas previ al comunisme. Les experiències històriques, però, demostren sobradament que el poder no és pas un medi, sinó un fi en si mateix; l'estat socialista s'ha convertit en una de les formes de dominació més repressives i anul·ladores que mai no s'hagi concebut. Existeix entre les bases de l'independentisme català un cert recel sobre la idea d'«estat socialista dels Països Catalans» en la mesura que no sigui res similar al bolxevisme totalitari. Es parla d'«un socialisme diferent», de la «revolució segons la realitat catalana». Hi ha, però, oposicions com federalisme/centralisme, assembleisme/poder, autogestió/estatalització, etc., que no admeten un punt mig.

I ecologisme radical, perquè el capitalisme ja no és únicament unes determinades relacions sòcio-econòmiques, sinó una concepció globalitzadora que afecta tota activitat. La categoria d'«institució penitenciària» s'ha apoderat de la societat. L'escola, la fàbrica, la mateixa ciutat, són presons ampliades. Una insurrecció anticapitalsita no pot limitar-se a canviar les relacions sòcio-econòmiques. «Ens basem en l'inesgotable esperit de destrucció i d'anihilació que és font eterna de nova vida. L'alegria que ofereix la destrucció és una alegria creativa». La substitució de la ciutat pel bosc, del treball per l'afició, la demolició de les diferents institucions penitenciàries, l'alliberament dels animals del zoo, la liquidació dels cossos repressius... una revolució que canviï integralment la vida quotidiana.

L'ecologisme radical no és únicament una proposta antinuclear i de defensa del medi ambient. Si sota el deliri productivista del capitalisme, un urbanisme aberrant ha ocupat la terra, creant entre ciment i ciment «zones verdes», amb el nostre deliri, el bosc reocupa la terra, creant entre verd i verd «zones industrials». La comuna ecològica i autogestionària substitueix la ciutat i la fàbrica. La comuna es basa en l'assembleisme i en un nou comunisme llibertari, d'un abast molt superior al merament econòmic, i en el qual l'individu és l'eix principal. Les comunes i llur confederació substitueixen i neguen l'estat.

L'anarquia, però, ha deixat de ser «el cel». L'anarquia que pot sorgir de les runes del vell món, té greus limitacions, com ho demostren les diferents experiències històriques. L'anarquia és un nou punt de sortida. Serà indefinidament un nou punt de sortida perquè no creiem en la necessitat d'un cel estable i sí en l'encant de la utopia. I l'anarquia he deixat de definir-se

1. El comunisme llibertari no es presenta com a forma excloent d'altres variants, incloent el col·lectivisme.

com una situació que ocupa un espai i un temps, per conquerir noves àrees de caràcter individual, que es plasmen en l'absentisme, el sabotatge, l'expropiació, la provocació i el contrapoder, l'alegria de ser dissident, el menyspreu a les diversions del sistema...

El dret a la secessió

El dret de secessió, el dret a «formar o no formar part» d'alguna cosa, és el més elemental. Els diferents drets han de basar-se en la validesa de la sobirania que volem defensar.

La secessió apareix com la ruptura d'unes relacions de dependència indesitjades, per part d'una unitat més petita respecte a una unitat més gran.

En el plantejament independentista tradicional, el dret a la secessió nacional apareix a partir de la negació de la sobirania estatal. Es considera a la comunitat nacional sotmesa, amb una entitat pròpia, diferent, *única*, i que com a tal, és legítima la secessió, la desobediència als dictats de l'entitat més gran. Aquest dret a la secessió es plasma en una voluntat d'independència, *limitada* en un doble sentit.

En primer lloc, no s'atreveix a dir obertament que el plantejar el dret d'una entitat més petita d'autoadministrar-se respecte d'una entitat més gran, és un dret elemental anterior a la democràcia, a la qual no s'atreveix a combatre frontalment, enlluernat com es troba pels nous mites amb els quals l'estat capitalista espanyol s'autoperpetua. Nosaltres oposem acràcia a democràcia. En la democràcia —no solament en la democràcia burgesa, sinó en tot plantejament democràtic— la societat, o reunió d'individus que han de regir-se segons el principi majoritarista, existeix anteriorment als individus que la componen (sigui aquesta el marc territorial de l'Estat espanyol o el que sigui), negant de bon principi el seu dret a «formar o no formar part», a sortir-se'n quan vulguin, forçant-los així a tenir un devenir comú i a obeir els dictats d'una entitat —la majoria— que és conceptualment posterior a ells mateixos, i que solament podria començar a tenir un mica de sentit, si fos el resultat d'una lliure associació. En l'acràcia, en canvi, els individus tenen una existència pròpia i anterior a la societat que no és una altra cosa que aquesta lliure associació d'individus independents, que poden adoptar un mecanisme de funcionament intern o no, però en el qual cadascú pot optar a rescindir la seva part de l'associació, pot decidir «no formar part».

La limitació en aquest sentit de l'independentisme tradicional és que després d'haver negat la validesa de la «sobirania nacional» de l'estat central, basada en una majoria forçada (la «presó de pobles»), únicament li oposa una altra «sobirania nacional», la de l'estat dels Països Catalans, creada a partir de la idea de ser nació, de ser una entitat pròpia, diferent i única, anterior a l'Estat espanyol, però no sap dur la negació fins al principi, fins a reconèixer el primer esglaó amb entitat pròpia, diferent i única: l'individu. El no reconeixement previ de la individualitat fa que la seva sigui una independència limitada, una independència entre diferents sobiranies nacionals, impregnades ambdues d'estatalisme-patriotisme (un marc territorial obligat) i d'estatisme (una similar institució administrativo-repressiva), però que no sigui mai un fet alliberador.

I la seva segona gran limitació, derivada íntimament de la primera, és que concreta el seu dret a la secessió en l'edificació d'un nou estat. Una vegada més, la confusió entre estat i nació, fa que es presenti el fenomen institucional com una solució al fenomen poblacional. Com ja s'ha vist més amunt, el mite de l'«estat propi» és fals. L'estat sempre serà l'instrument de les classes dominants sobre la població, sigui quin sigui el seu marc territorial d'actuació, la seva ideologia, la classe en el poder, etc., i la població no podrà mai arribar a identificar-se i fusionar-se amb un estat «propi» o no propi, perquè això significaria que aquest s'ha dissolt en tant que estat. És per això, que el

dret a la secessió dels (altres) independentistes, en darrera instància, no afecta en res essencial l'individu: el seu estat podrà no exercir la dominació sobre la identitat nacional, però reprimeix igualment les àrees de decisió i d'actuació individual, que són anteriors a la nació i negadores de l'estat. Sols a partir d'oposar la confederació a l'estat, es pot arribar a una independència total i a una anarquia sense límits, es pot arribar a portar el dret a la secessió fins al primer esglaó, l'individu.

Un cop reconegut el caràcter propi, diferent i únic de tot individu i a partir d'aquí, el seu dret a la secessió, a «no formar part», es pot començar a construir una associació, sigui aquesta el municipi lliure, la comarca, o la confederació de comunes autogestionàries dels Països Catalans.

Independentisme millor que nacionalisme

L'opció per l'«independentisme» enfront del «nacionalisme» respon a diversos criteris. En principi, no considerem el nacionalisme necessàriament oposat a l'internacionalisme. De fet, el segon només es pot entendre —ni que sigui etimològicament— com una ampliació del primer. L'exaltació de la pròpia nació no és pas un obstacle per a l'exaltació de les altres nacions, encara que el nostre objectiu no sigui exaltar res, sinó alliberar quelcom que es troba reprimit. Ara bé, no defensem el fenomen «nació» en bloc, perquè en la mesura que fenomen poblacional, presenta dins seu totes les contradiccions de les societats classistes. Al capítol 2, hem oposat cultura popular a cultura burgesa, tenint en compte que ambdues poden ésser «catalanes», i a més, aquí oposem l'individu dissident al vell món, tenint present que també poden ésser ambdós «catalans». És més, donat el pes que té la burgesia catalana dins l'Estat espanyol, el vell món «català» és prou gran, i el nostre antagonisme social amb ell prou pronunciat, com perquè ens distanciem del «nacionalisme» i ens apropem al concepte d'«independentisme», entès en el seu contingut més ruptural i més d'autoafirmació enfront d'un poder.

Contra el regionalisme burgès

Parlar de nacions opressores i de nacions oprimides és una fal·làcia. Existeix una «opressió nacional» que es manifesta des de la marginació de l'idioma fins la interiorització d'un patriotisme estatalista, però és equivocat globalitzar tota la comunitat nacional com «opressora» o «oprimida». Dins de cada comunitat nacional existeix un antagonisme social, de tal manera que l'estat central no és l'expressió de la supremacia d'una nació sobre les altres, sinó que és l'instrument de totes les classes dominants que es troben dins l'estat, per mantenir la seva dominació social.

La perpetuació de l'Estat espanyol no es deu al mite de «Madrid» o una hipotètica «classe dominant castellana». Es deu a una aliança entre les diferents classes dominants (burgès català, terratinent andalús,...) que són les autèntiques inspiradores de l'estat i les responsables del colonialisme interior descrit al capítol 3. La burgesia catalana no és pas la víctima de l'Estat espanyol, sinó un dels seus puntals més ferms. És per això, i no únicament des d'una perspectiva de revolució social, *sinó també d'alliberament nacional*, que el nostre enemic prioritari és la pròpia burgesia catalana.

En aquest context, el paper jugat pel regionalisme burgès, en el pas del capitalisme-feixista al capitalisme-democràtic, és paral·lel al jugat per l'esquerra parlamentària i l'esquerra aspirant-a-parlamentària. És a dir, a partir de l'exaltació d'alguns aspectes folklòrics o purament nominals de la realitat catalana, ha absorbit un important sector de la massa mitja conformista («classes populars», etc.) i ha canalitzat el seu descontent vers una «participació catalana dins Espanya».

El regionalisme burgès s'ha revestit de nacionalisme, i tota una col·lecció d'escriptors i polítics demagogs amb accés a la

premsa i als mitjans de comunicació ens ha bombardejat i escopetejat amb declaracions de defensa de Catalunya, «som una nació», etc. Sota tota la fraseologia, però, hi ha el mateix de sempre: l'autonomisme com a solució per a la continuïtat d'«Espanya», l'exaltació regional com a superació de l'antagonisme social, la fragmentació dels Països Catalans... La burgesia catalana, com tota la burgesia, té per ideologia el capitalisme, mai la nació. Si en un moment donat li pot ser útil fingir que té per ideologia la nació, ho fa. Però ho fa mesquinament: no té ni l'empenta de les burgesies liberals europees del segle XIX que reclamaven la separació política; la burgesia catalana és espanyolista. Els diputats i senadors regionalistes resumeixen molt bé aquesta postura, en un manifest tret del 1909, davant dels fets de la Setmana Tràgica (106 morts, 1.725 processos militars, 5 penes de mort executades): «Com a ciutadans d'un país en el que les institucions representatives obren el camí a l'ordenada manifestació de la voluntat i dels sentiments populars, com catalans enamorats de la nostra terra, condemnem la violència contra les persones i contra les propietats per a més gran irrisió en nom del pacifisme... Protestem perquè s'hagi escollit per perpetuar aquests atemptats el moment en el que el nostre exèrcit lluita heroicament per sostenir en una campanya exterior, la dignitat i el futur d'Espanya»[2]. La burgesia regionalista, amb una mà adula l'electorat local i amb l'altra el govern central. Vegeu si no com després del 23-F, el president de la Generalitat de Catalunya, Jordi Pujol, posava especial èmfasi a reafirmar l'espanyolitat de Catalunya, en els seus discursos per a altres «comunitats autònomes».

2. Manifest dels senadors i diputats regionalistes, «La nostra protesta», a *El Correo Catalán* de 19 d'agost de 1909.

L'alliberament nacional des d'una perspectiva marxista

Examinant l'obra de K. Marx referent a l'alliberament nacional, observem que no arriba mai a una formulació teòrica genèrica sobre el tema, sinó que la seva opció gira sempre entorn de la situació concreta de cada nació. Això es deriva de la seva idea sobre l'evolució històrica. L'Europa de mitjan segle XIX es debat encara entre les pervivències del règim feudal i l'ascens del capitalisme. Marx considera que en els països més «endarrerits», l'ascens d'una burgesia liberal, democràtica i nacionalista és positiu, primer perquè liquida el règim senyorial anterior, i segon, perquè senta les bases d'un capitalisme industrial en el qual es desenvoluparà el proletariat, condició necessària per arribar al socialisme, a partir de la seva dictadura de classes, i d'aquí, al comunisme. És en aquest context de la necessitat de passar pel «purgatori» capitalista per arribar al socialisme i al comunisme, que cal veure la posició de Marx enfront de les nombroses reivindicacions nacionals que es presenten durant el segle XIX.

Per a Marx, l'alliberament nacional no té un dret propi, i el subordina a l'alliberament social. És a dir, si una reivindicació nacional coincideix amb una burgesia progressista que reclama llibertats democràtiques enfront d'un estat central «endarrerit», aleshores la reivindicació nacional sí mereix ser defensada. Ara bé, si l'«endarrerit» és el poble que reclama la llibertat nacional, aleshores la seva reivindicació no ha d'ésser defensada.

Marx ataca les pretensions d'alliberament nacional dels pobles eslaus respecte l'imperi austro-hongarès, ja que són pobles «endarrerits» i llur victòria és un pas enrere en la lògica materialista (ascens de la burgesia, formació del proletariat, etc.) i, a més, afavoriria la situació de Rússia (despotisme tzarista) a l'Europa oriental. En canvi, pateix d'un furibund pangermanisme. Marx veia en l'Alemanya dels anys 1870 un dels països en l'avanguarda de la revolució socialista: s'ha complert la uni-

ficació política i economica, existeix una accelerada industrialització amb la conseqüent formació de proletariat, aquest proletariat s'ha dotat d'organitzacions de classe, etc. Creu que la «germanització», és a dir, l'assimilació alemanya dels pobles eslaus, els traurà de la seva situació d'endarreriment i el durà al camí del socialisme.

En les interpretacions historiogràfiques anarquistes del segle XIX, en canvi, sobretot els treballs de Kropotkin i els germans Réclus, el pas al comunisme, a l'anarquia, es pot fer *des de qualsevol situació històrica*, sense necessitat de passar períodes de transició. Això comporta tota una altra visió del fet nacional. En els països precapitalistes no caldrà importar cap model revolucionari de fora —no hi ha una «missió civilitzadora»— sinó que serà la pagesia el subjecte revolucionari. Aquesta visió del «sempre és el moment oportú» fa que implícitament es reconegui l'especificitat de cada lloc i de cada situació (paneslavisme de Bakunin). És coneguda l'afirmació d'aquest autor: «l'estat no té pàtria, és l'abstracció, la ficció metafísica, mística, política, jurídica de la pàtria. Les masses populars de tots els països estimen profundament llur pàtria; però és aquest un amor real, natural. No es tracta d'una idea: es tracta d'un fet [...] Per això em sento francament i constantment el patriota de totes les pàtries oprimides»[3].

Ara bé, també és coneguda l'afirmació de Marx: «un poble que oprimeix altres pobles no serà mai lliure» (1870). El que cal veure és quina pràctica es desprèn en cada cas.

Marx, atrapat en la seva lògica, sacrifica qualsevol qüestió pendent al triomf final del comunisme. Un excés de «ciència» l'ha convertit en reaccionari. Ignorar què és l'opressió nacional, ignorar el dret a la secessió, el dret a mantenir el caràcter únic, autònom i irrepetible de qualsevol identitat, sigui individual o

3. BAKUNIN, M., *Circular als meus amics d'Itàlia* (1871).

nacional, supeditar un (d'altra banda inexistent) alliberament nacional, basat en l'edificació d'un nou estat burgès, a fredes elucubracions de laboratori sobre si accelera o fa retrocedir la marxa imparable de la història..., tot plegat fa de Marx un perfecte desconeixedor dels continguts alliberadors que pugui arribar a tenir el comunisme. En el comunisme, entenem per tal la societat autogestionària en la qual l'estat s'ha extingit, els individus reafirmen i potencien al màxim tots els aspectes de la seva personalitat, contràriament als sistemes anteriors, en els quals un grup dominant, organitzat en forma d'estat, reprimeix o tergiversa alguns d'aquests aspectes per tal de perpetuar la seva dominació. No creiem en un comunisme estereotipat, que ha perdut tota la seva autenticitat en la gestació al laboratori, sinó en un comunisme, o millor encara, en una anarquia, com pràctica constant i com actitud vital. Quan Marx justifica la desaparició de pobles eslaus «endarrerits» per ésser germanitzats, o quan justifica la penetració colonial del capitalisme britànic a l'Índia, perquè eliminarà el despotisme oriental i accelerarà les fases de formació d'una burgesia i, posteriorment, d'un proletariat revolucionari, no està pregonant un comunisme alliberador, sinó una monstruositat totalitària, a la qual els individus arriben després d'haver perdut una important part de la seva personalitat: la identitat nacional.

Observem ara alguns dels casos en què Marx pren una postura favorable a reivindicacions nacionals.

El cas d'Irlanda. A les dècades de 1840 i 1850, Marx havia demanat la unió entre el proletariat irlandès i anglès per fer front a l'enemic comú. A partir dels anys 1860, però, afavorirà el dret a la independència d'Irlanda, tenint en compte que l'autoritat dels grans propietaris terratinents anglesos dins la pròpia Anglaterra es fonamenta en bona part en la situació de privilegi que detenen a Irlanda. En aquest sentit, recomanarà a treballadors irlandesos i anglesos a intervenir favorablement en la «qüestió irlandesa».

En ambdós casos, aquesta posició favorable a les reivindicacions nacionals es produeix únicament perquè afavoreix (teòricament) el camí vers l'alliberament social. Marx, doncs, a més de no elaborar una teoria que defensi el dret a la secessió, en els casos en què es mostra favorable a aquesta, és des del punt de vista de la creació d'un nou estat burgès. Però és que a més d'haver sacrificat l'alliberament nacional en ares d'un llunyà alliberament social —després d'haver passat pel «purgatori» capitalista—, el tal purgatori *no és cap pas per l'alliberament social*, sinó justament la consolidació de l'únic sistema, el capitalista, que ha sabut autoperpetuar-se adaptant-se a les circumstàncies de cada moment: integració i comercialització de la dissidència, aburgesament de la classe obrera... I un altre aspecte que ja va essent hora de recuperar: l'ascens del capitalisme ha significat una profunda i nefasta alteració dels cicles ecològics, de la qual difícilment es podrà sortir.

En el darrers anys de la seva vida, Marx va reflexionar sobre el tema. Modificà la seva opinió favorable a la penetració del capitalisme colonial anglès a l'Índia, a partir dels seus estudis de la dinàmica de l'imperialisme. I d'altra banda, va començar a valorar, però molt tènuement encara, la possibilitat que una societat eminentment pagesa i semifeudal arribés al socialisme sense necessitat de passar pel capitalisme, obrint d'aquesta manera un nou marc teòric on analitzar el fet nacional. De tota manera, però, i com dèiem abans, mai no arribà a una formulació teòrica genèrica sobre el tema.

D'entre els seus seguidors, el més interessant a estudiar en la seva postura davant l'alliberament nacional és V. I. Lenin, tant perquè desenvolupar aspectes que Marx deixà mig embastats (dret a la independència, possibilitat d'eliminar el capitalisme com a transició), com per la seva significació internacional en l'extrema esquerra.

L'any 1914, Lenin escriu *El dret de les nacions a l'autodeterminació*. Tres anys abans de la revolució soviètica, trobem un Lenin que vacil·la encara entre reclamar-se defensor de la democràcia burgesa com un pas necessari cap el socialisme o defensor directament del socialisme, un Lenin entre «bolxevic» i «socialdemòcrata», etc. En aquest context de vacil·lació, la seva obra es deixa guiar per les directrius marcades pel seu mestre, quaranta o cinquanta anys enrere.

Lenin sí que afirma el dret de les nacions a independitzar-se. Parla de les dues grans etapes en el desenvolupament dels moviments nacionals, a l'Europa occidental. Entre 1789-1871, hauria estat el període de les revolucions democràtiques burgeses i dels moviments nacionals. Lliga el sorgiment d'aquests moviments nacionals al pas dels feudalisme al capitalisme. Per al triomf de la producció mercantil, a la burgesia li calia conquerir el mercat interior, que territoris d'un sol idioma adquirissin cohesió estatal. Afirma Lenin que «La tendència de tot moviment nacional és a formar *Estats nacionals*, que són els que millor acompleixen aquestes exigències del capitalisme contemporani». (És sorprenent el desconeixement de la realitat ètnico-lingüística de l'Europa occidental, tant per part dels autors marxistes com dels anarquistes.)

A partir de 1871, s'entra a la segona etapa en la qual, un cop consolidats els estats burgesos, desapareixen els moviments democràtics de masses.

D'alguna manera, l'afavoriment de Lenin de l'autodeterminació de les nacions respon a la idea que els estats nacionals «acompleixen millor les exigències del (purgatori) capitalista contemporani». D'alguna manera, perquè en realitat a l'Europa occidental, d'«estats nacionals» —els estats que es corresponen territorialment amb una nació, entenent per tal tota comunitat ètnico-lingüística diferenciada— n'hi havia i n'hi ha de ben pocs... El dret a l'autodeterminació continua, de fet, supeditat a les exigències de la transició al socialisme. El mateix Lenin ho reconeix a la seva tesis *La revolució socialista i el dret de les nacions a l'autodeterminació* (1906): «El 1848 existien fo-

naments històrics i polítics per establir una diferència entre nacions "reaccionàries" i nacions democràtico-revolucionàries. Marx tenia raó en condemnar les primeres i defensar les segones. El dret a l'autodeterminació és una reivindicació democràtica que, naturalment, ha d'ésser subordinada als interessos generals de la "democràcia"».

No obstant això, Lenin va més lluny en aquest terreny que el seu mestre. Tot i considerar que el proletariat ha de ser indiferent a la burgesia de l'estat central o a la burgesia «nacional» local, perquè té uns interessos de classe propis, el fet d'oposarse a una lluita d'alliberament nacional per considerar-la burgesa, equivaldria a afavorir la burgesia de l'estat central, generalment més reaccionària encara. Creu que el dret de les nacions a l'autodeterminació no és cap entrebanc per a la solidaritat obrera internacional, si es compta amb una organització proletària internacional. Molt bé, fins aquí, però, després, s'embranca en definicions del que és l'autodeterminació. Afirma: «per autodeterminació de les nacions s'entén llur separació estatal de les col·lectivitats d'una altre nació, s'entén la formació d'un estat nacional independent». Aquest és un clar exemple d'independència *limitada*. Un estat territorial nou no significa autodeterminació ni independència, perquè aquests són processos íntimament lligats a l'alliberament individual, i qualsevol estat n'és sempre un ofegador. Però a més a més, l'autodeterminació de Lenin no només és en un context d'estat, sinó que és en un context d'estat burgès! No arriba a plantejar l'alliberament social i nacional com a quelcom *simultani*.

Contra l'«estat socialista dels Països Catalans»

Els grups que actualment es reclamen favorables a la independència dels Països Catalans, des d'una perspectiva marxista, sí que han arribat a una formulació teòrica sobre la independència en què l'alliberament social i nacional són simultanis.

Aquesta formulació es plasma en el dit «estat socialista dels Països Catalans». L'actitud de denúncia portada pel moviment llibertari no ens serveix perquè tot i denunciar l'estat socialista no ha donat cap alternativa d'alliberament nacional. Una de les principals utilitats del present treball és la de realitzar una crítica a l'esmentat estat des d'una perspectiva llibertària però al mateix temps independentista.

Tot estat socialista és, en realitat, capitalisme d'estat. El sector que es va apropiar de la revolució, enquadrant-la en els seus esquemes de partit, va necessitar del suport d'un ampli moviment social que abraça la majoria de la població, però un cop assolida aquella, ha liquidat les àrees d'autonomia que les classes populars han arrabassat a l'anterior règim, i només una elit burocràtica exerceix el poder.

La concentració de tot el poder econòmic, militar i polític en mans de l'estat socialista fa que aquest arribi a un grau de perfecció, dins del capitalisme, no assolit per la democràcia burgesa. En el capitalisme monopolista, en efecte, l'alta burgesia, tot i exercir la seva dominació social, té disputes interiors (competència entre empreses, etc.). L'estat socialista, en canvi, ha donat una cohesió a la classe dominant a través del partit: les empreses són públiques i la planificació orienta la producció, però els excedents són apropiats per la nova classe dirigent, a la qual anomenarem «tecnoburocràcia». Aquesta és la base del capitalisme d'estat, que té una certa semblança, com assenyala Abraham Guillén, amb el mode de producció asiàtic descrit per Marx, i que Stalin, en la seva enumeració dels modes de producció marxista, va ometre, per evitar perilloses deduccions...

El control de l'estat socialista, però, no es limita a l'esfera de la producció, sinó que afecta cada aspecte de la vida individual *com cap altre tipus d'estat ha arribat a fer*: l'alienació ideològica en els mites del «socialisme», la militarització de la societat, el control policíac de l'individu, el control de moviments, l'extermini de la dissidència...

L'estat socialista dels Països Catalans no serà pas una excepció. Hi ha oposicions com reunificació/confederació, centralització/autogestió, estat/anarquia, productivisme/ecologisme radical, elit tecnoburocràtica/població, que no admeten punt mig ni excepció històrica. La pasma de l'estat socialista dels Països Catalans no es deixarà dur pel «seny» a l'hora de reprimir.

Però és que a més, l'estat socialista dels Països Catalans *no resol tampoc la qüestió nacional*. Una nació no és únicament un marc territorial determinat; és sobretot un grup poblacional d'individus amb uns lligams ètnico-lingüístics. D'aquí rau que el seu alliberament no es resol amb un simple canvi en la ubicació de la institució administrativo-repressiva estatal, sinó que sigui un procés més profund, de descobriment i potenciació de la pròpia identitat. Un estat podrà «legalitzar» aquesta identitat en els seus aspectes externs, com llengua, manifestacions culturals, etc., però mai «potenciar-la», perquè «independitzar-se» és trencar qualsevol lligam de dependència, i l'estat socialista dels Països Catalans l'únic que pot fer és sotmetre la població i mantenir militarment «units» els territoris que componen els Països Catalans.

Contra els tòpics llibertaris

Plantegem ara una qüestió: l'alliberament d'un individu és un obstacle per a l'alliberament de la globalitat d'individus? No és més aviat una *necessitat*? Una *societat* en bloc pot alliberar-se, però no ens interessa la societat. La societat és una gàbia on viuen diferents individus, no importa sota quin règim, però presoners al capdavall, per no haver pogut escollir si formar-hi o no formar-hi part. Ens interessa l'*associació*, en la mesura que és una organització social posterior al propi individu, i on aquest hi viu voluntàriament i fins que vulgui. La unitat primera és l'individu, tan equivocat seria pensar que el seu alliberament entrebanca el de la col·lectivitat, com pensar que l'alliberament d'aquesta col·lectivitat entrebanca el d'aquest individu.

Un cop fet aquest paral·lelisme, per què l'anarquisme més integrista i doctrinari s'entesta a considerar l'alliberament nacional, que és un alliberament que afecta individus concrets, com un obstacle a un alliberament internacional (?). L'anarquisme és, en teoria, múltiple, divers, federalista, parteix de baix per arribar a dalt. L'anarquisme diu que combat l'estat. On s'amaguen aquests projectes? L'anarquisme està acceptant l'estat en el seu territori i, en el seu nom, està essent estatalista, està ignorant la realitat més petita, que és la base del seu plantejament, per afavorir una abstracció jurídica «gran», com és «Espanya». El seu internacionalisme no és una altra cosa que la fidel reproducció dels marcs jurídics dels diferents estats.

No assumir l'alliberament nacional, postposar-lo a una futura i hipotètica destrucció de l'estat, significa esdevenir còmplices de l'estat en la seva tasca d'anihilació de les comunitats nacionals.

L'anarquisme no ha sabut comprendre l'opressió nacional en allò que aquesta té d'especifica, i per això ha confós les iniciatives nacionalistes liberals del segle XIX, com única via possible d'alliberament nacional. A partir de la idea que tota reivindicació nacional té com a objectiu la creació d'un nou estat independent en mans d'una burgesia local, ha ignorat aquella i implícitament ha vingut a afavorir el projecte uniformitzador estatalista.

Tan erroni com confondre l'estat amb la comunitat nacional, és pensar que el fet d'assumir una lluita d'alliberament nacional ve a separar, quan no a enfrontar, les classes populars de les diferents nacions de l'estat plurinacional i a afavorir els interessos de la burgesia local. Una solidaritat internacionalista, en aquest cas entre les diferents comunitats nacionals sotmeses per l'Estat espanyol, enfront d'aquest enemic comú, ha de produir-se en igualtat de condicions. La utilització —per exemple— de l'idioma d'una d'elles en la premsa i propaganda que llegeixen les altres suposa una nova jerarquia, i al capdavall un sacrifici de

les comunitats minoritàries en favor de l'oficial. El pretès federalisme ha esdevingut centralisme. La lluita quotidiana de les classes populars catalanes és solidària amb les classes populars de les altres nacions, però no ja de l'estret i artificial marc geogràfic de l'Estat espanyol, sinó de més enllà de les seves fronteres. No estem separant esforços, estem reconeixent a cadascú la seva pròpia individualitat, condició prèvia i necessària per enfrontar-se a l'enemic comú, l'estat.

Però l'espanyolisme del moviment llibertari no és únicament una confusió de noms, sinó una concepció molt més profunda. Identificar-se amb el territori «Espanya», adoptar-lo com a marc organitzatiu en el present i en el futur, sentir-se «espanyols», representa l'acceptació i la prioritat del criteri poblacional.

Històricament, el «movimiento libertario español» ha condemnat en repetides ocasions les reivindicacions nacionals, titllant-les de «separatisme». Que significa doncs el seu federalisme? Federalisme suposa agrupació o associació a partir d'unitats que són prèviament independents, i per tant, lliure d'associar-se o de separar-se quan millor els convingui. Parlar de «separatisme» suposa dur un model organitzatiu obligat, que, per tant, no es pot alterar lliurement.

Cal combatre l'espanyolisme del moviment llibertari i tot el conservadurisme que impregna el «paradís» estereotipat. No anem a crear noves fronteres, sinó a destruir les existents. Anem a liquidar el vell món.

6. Migracions i Països Catalans

Migracions: condicions i factors

Sempre s'han produït migracions, des de l'antiguitat fins els nostres dies, unes en forma de colonització, altres en forma d'invasions. Casos com els dels pagesos colonitzadors dels fèrtils plans, en el Neolític, els celtes, les invasions bàrbares, dels àrabs. Cada cultura, cada ètnia, havia trobat la seva forma migratòria per diferents raons, i sempre amb un sublatent rerefons econòmic.

En l'actualitat continuen produint-se migracions i les motivacions continuen essent, malgrat el temps, les mateixes que impulsaren els pobles històrics a desplaçar-se del seu lloc d'habitatge fins un lloc nou de recepció. Arribem a les migracions del camp a la ciutat, del sector primari al sector secundari. Les motivacions són les mateixes, però no el sistema econòmic que les produeix.

Les motivacions principals que en els dos darrers segles expliquen fins avui la causa de les migracions han estat els desequilibris que el mateix sistema capitalista, mitjançant el seu desenvolupament desigual, ha anat produint. És a dir, el desenvolupament industrial ha estat la causa dels desequilibris, i més que els desenvolupaments, la localització de la mateixa indústria. Tenint en compte els diferents factors que influencien en la situació espacial de les indústries, fonamentalment els interessos de la burgesia en minimitzar els costos de transport i els de la producció en general per poder maximitzar els beneficis, es comprendrà en bona lògica que en un sistema com el capi-

talista s'adoleixi del problema dels desequilibris en l'espai que ocupa. No pas a totes les zones ha existit la inversió suficient, o la localització de productes primaris, o la concentració d'importants mercats que hagin permès el desenvolupament «normal» d'un sistema productivista i industrial com l'actual sistema capitalista. De vegades són les dificultats físiques geogràfiques les que impedeixen la localització industrial. Les zones que han quedat marginades del procés industrial han servit i serveixen com reserves de mà d'obra per a les zones en les quals es localitza la indústria. A partir d'aquí, s'inicien els fluxos migratoris de les zones sense indústria cap a les zones industrials.

Aquestes normes generals són plenament aplicables per a l'Estat espanyol i per a l'actual sistema capitalista que s'hi està desenvolupament.

Les migracions a l'Estat espanyol

Hi ha zones com Andalusia, Aragó, Castella o Galícia, amb una forta emigració, i altres com Euskadi, Països Catalans i Madrid, amb una forta immigració. En la darrera dècada dels anys setanta, aquest flux migratori s'ha anat estancant a causa de la crisi industrial que pateix el sistema capitalista. Mentre durà el creixement econòmic i industrial, les zones d'emigració estaven immerses en una crisi d'evolució respecte el sistema industrialista i constituïen zones ahistòriques respecte d'aquest. Per això mateix, aquestes representaven la reserva de mà d'obra no absorbible per les pròpies economies locals, evitant de passada el que d'altra manera hauria pogut acabar en forma d'explosions socials. Segons això, es produeix una complementarietat entre els interessos de les respectives classes dominants de les zones d'origen d'emigrants amb les de les zones de recepció d'immigrants.

Les zones d'emigració experimenten un desarrelament en el seu cos social, que destrueix la seva cohesió interna. Les zones

d'immigració, en canvi, són les capdavanteres dins de l'estructura capitalista, encara que també es veuen alterades en el seu cos social com a resultat de la mateixa acció, però a l'inrevés. És a dir, la creació dels nous problemes que comporta l'impacte dels creixement del capitalista, afecta directament també la seva cohesió interna. Tant en les expressions de tipus urbà (vegi's el creixement vertical de ghettos com el polígon Gornal a l'Hospitalet, la Mina a Sant Adrià, el polígon Fontseca a Cornellà...), com industrial (polígon petroquímic de Tarragona, la Zona Franca de Barcelona, les nuclears...) s'aprecien les mateixes aberracions, fruit d'aquest desenvolupament desequilibrat.

L'Estat espanyol, per damunt de totes aquestes contradiccions, va imposant l'estructura del modern estat burgès. El funcionament de l'estat ha assolit pràcticament a totes les zones la conscienciació d'una ideologia espanyolista mitjançant tots els aparells al seu abast (exèrcit, escola, administració, *mass media*), al servei de l'industrialisme i del capitalisme. El procés de desenvolupament del capitalisme ha estat i és un factor clau de desnacionalització i de desnaturalització dels diferents pobles de l'estat, arribant a la falsa i manipulada consciència espanyola.

Per a nosaltres, l'alliberament nacional no s'ha de restringir sols als Països Catalans, Euskadi i Galícia, sinó que s'ha d'estendre a la resta de nacions i pobles de l'Estat espanyol.

La concepció d'estat resultant respon, doncs, a una aliança d'interessos entre les classes dominants; d'aquí, que sigui del tot erroni presentar-la com iniciativa exclusiva d'una hipotètica classe dominant castellana. Seria interessant veure fins a quin punt l'actual Estat espanyol pot respondre a una interpretació burgesa catalana[1].

1. Observeu per exemple l'acció de Miquel Roca per la creació del Partit Reformista, continuador d'aquella vella aspiració de la Lliga Regionalista d'incidir dins l'Estat espanyol.

L'intent del qual avui es parla d'equilibrar les diferents zones de l'estat no té sentit en l'actual estat capitalista, puix que ell mateix es manté per l'aprofundiment d'aquests desequilibris. Les classes dominants sempre pensen en maximitzar els seus beneficis, sense pensar en els estralls que aquesta actitud està causant i pot causar.

Impacte dels moviments migratoris

Les conseqüències d'aquests moviments migratoris són desastroses per a totes dues zones migratòries. Per a les d'origen migratori, perquè en surten amb un resultats finals de semidesenvolupament dins del sistema, i amb una espoliació dels recursos humans i naturals. I en les de recepció d'immigrants, els resultats no són pas més satisfactoris. Si bé aparentment, en termes quantitatius, són més riques que les anteriors, cal tenir en compte que el deliri productivista ha estat la causa de la total devastació del país i del trencament dels cicles ecològics. És a dir, els complexos industrials, autopistes, centrals tèrmiques i nuclears, etc., estan convertint, sobretot la Catalunya estricta, en la claveguera d'Europa. A més, l'Estat espanyol ha aprofitat el fenomen migratori per introduir en zones nacionalment diferenciades allaus humans que (inconscientment) ajudessin a la uniformització espanyolitzadora de la totalitat de l'estat. És significatiu el text d'un butlletí del «Ministerio de Información y Turismo» de 1968, comentant un error d'un article alemany envers la situació de la societat catalana, remarcant l'oblit de la presència i acció dels immigrants com a factors (sempre inconscientment) d'espanyolització: «falta una consideració del paper real que desenvolupa demogràficament i lingüísticament l'aportació humana dels emigrants. És evident que la laboriositat i esperit emprenedor dels catalans els fa anar remuntant nivells en l'escala social, però el forat que van deixant l'ocupen els "castellans" que arriben a la industrial Catalunya a la recerca de

treball»[2]. El que anomenem la integració dels immigrants és vista aquí com l'intent d'anar-se imbrincant en la societat catalana per acabar per sempre amb les diferenciacions nacionals dins l'estat. L'estat franquista (com l'actual) tenia clara la utilització i manipulació dels emigrants com a elements passius en la tasca de castellanització idiomàtica.

Situació migratòria als Països Catalans

La complexitat de les migracions ha de ser vista d'una forma global, i no sols entenent els Països Catalans com a receptors de mà d'obra assalariada.

Els Països Catalans també produeixen emigració a partir dels desequilibris espacials interns entre les comarques devastades de la Catalunya pobre, contra les comarques «riques» del litoral. Al País Valencià, existí fins poc abans de la «guerra civil» un corrent emigrador cap als centres industrials de Catalunya, que es mantingué en els primers anys dels franquisme. La gent de les Illes emigrà vers Catalunya, mantenint però també un flux cap Amèrica. En el cas de la Catalunya del Nord, podem observar una emigració especialment concentrada al nucli de París.

Respecte a la immigració que han rebut els Països Catalans (com a mínim fins el 1975), es pot observar una clara distinció entre els treballadors provinents de la resta de l'estat i les forces d'ocupació tan civils com militars. Pel que fa a aquests treballadors cal remarcar la seva qualitat d'explotats tant a la seva zona d'origen com després als Països Catalans, i que la possible tasca espanyolitzadora que hagin fet o que puguin estar fent no és pas una actitud deliberada, sinó que més aviat prové de l'alineació, sobretot de la utilització que l'estat ha fet d'aquesta situació. Cal

2. *Boletín de Orientación Bibliogràfica*, núm. 61, gener de 1968, citat per Josep Termes a *La immigració a Catalunya. Política i cultura*.

tenir present que un factor molt important i decisiu, i que ha ajudat a que treballadors immigrats no facin seva la lluita d'alliberament nacional, és el fet que el nacionalisme que es manifesta majoritàriament és el burgès, i no sols el de CiU sinó també el del PSUC i d'altres sectors que no deixen de fer una política seguidista en molts aspectes del nacionalisme burgès.

Pel que fa a les forces d'ocupació (civils i militars), cal només recordar una altra vegada llur acció repressora contra la cultura catalana. Els militars, per la seva duplicitat com a soldats (i el que això significa socialment) i com a persones que exerceixen d'espanyols militants en els Països Catalans, se situen com ocupants. L'acció dels militars com a estament s'eixampla als seus col·legues de la Guàrdia Civil (que de civil no en té res, és un cos militar) i de la Policia Nacional (que tampoc no té res de nacional, sinó que és estatal). La presència de les forces repressives a les nostres comarques i ciutats estén aquesta acció repressiva als trets nacionals catalans, al costat de la repressió a les accions contra el capitalisme i la propietat. (Això no vol dir reivindicar uns Mossos d'Esquadra ni cap altre cos repressiu). Els civils, com a (alguns) funcionaris de l'aparell de l'estat, que per diferents raons exerceixen als Països Catalans i exerceixen una tasca espanyolitzadora. Un especial record mereixen els mestres que imparteixen classes de castellanització. L'educació que practiquen afecta tots els infants, immigrants o no. Les forces d'ocupació formen els quadres qualitatius de l'ocupació.

Cal no oblidar el Nord dels Països Catalans, on l'ocupació francesa pren un altre estil, deixant-lo com a zona marginal del sistema industrialista. L'economia està basada en l'agricultura i en el turisme (urbanitzacions i «residències» per a jubilats) com a màximes fonts d'ingressos per a la burgesia. El procés de afrancesament pren formes que combinen l'emigració dels joves catalans amb la immigració de jubilats francesos que equilibren la població però decantant-la cap a una majoria de població francesa.

Els Països Catalans i el futur

L'esquema mecànic que estableix que l'obrer és sempre un immigrant i el burgès sempre català no és cert, com s'ha ressenyat més amunt. Apart, tota la burgesia catalana més conservadora ha estat sempre clarament espanyolista.

Tenen molt a dir els immigrants que han assumit la llengua catalana, actuant com a rebuig als intents de separació entre els propis treballadors.

Ho confessi o no, la burgesia catalana, encara que es reivindiqui nacionalista, enllaça amb la burgesia d'altres zones de l'estat a partir dels interessos que té en un ampli mercat estatal. Té prou cura de no perdre els seus beneficis i per això es recolza en l'estat i el manté, puix que sense l'un no tindria sentit l'altre. Seguint les interrelacions de l'alta burgesia arribem a la superestructura mundial que és la Trilateral (de la qual es reivindica membre el propi Trias Fargas), i que, recordem, parla als seus informes d'una visió internacional a partir dels «problemes regionals» (ni nacionals ni estatals), quan es refereix a casos com l'Orient Mitjà, Centre Amèrica o el Carib.

La raó d'estat del propi Estat espanyol (vàlida també per al francès), i amb el sentit i contingut que li dóna l'actual govern del PSOE —administrador i reorganitzador de l'aparell de l'envellit estat burgès— és tornar a deixar-lo preparat en immillorables condicions que permetin continuar el funcionament de la raó del capitalisme (propietat privada, producció i acumulació contínues). El PSOE —govern falaçment i hàbilment camuflat en l'obrerisme i en un socialisme no marxista— està continuant amb la política de sempre de l'Estat espanyol, és a dir, l'intent d'implicació nacional-estatal espanyola, amb totes les conseqüències que això pretén aconseguir a partir de l'eliminació de totes les cultures, nacions i pobles sotmesos.

7. Situació actual: l'«Estado de las autonomías»

El mite de la democràcia: una nova forma de dominació del capitalisme espanyol

En aquests darrers anys hem assistit a un important procés de transformació de les institucions del capitalisme espanyol, consistent en l'actualització dels seus canals de dominació, a l'estil de l'anomenat «món occidental». La continuïtat d'aquesta dominació es veia afectada pel desequilibri entre repressió directa i credibilitat popular envers el sistema (autorepressió). La proporció superior del primer factor, és a dir, la imatge constant del feixisme militar imposant-se per la força, havia arribat a facilitar massa la identificació entre Poder i opressió com perquè aquest sistema fos gaire estable. Calia reequilibar-lo, augmentar la credibilitat popular amb algunes concessions, però sense que el sistema fos substancialment alterat. El resultat ha estat una adaptació dels canals de dominació a formes més estables i més d'acord amb les del bloc occidental (la prova d'això, la tenim en que la proposta de democratització va venir del poder i no com a resultat d'una ruptura amb el feixisme).

El mite de la consolidació

La democràcia espanyola ha sabut generar la impressió de ser quelcom oposat a l'anterior dictadura. De fet, però, això no deixa d'ésser una tènue impressió que han volgut donar els partits de l'esquerra parlamentària, ja que entre medis militars i de manera oficial no hi ha res de tot això.

Malgrat tot, aquesta impressió ha estat utilitzada per donar un gran prestigi a la democràcia, en tant que règim oposat al feixisme. D'aquí prové el mite de la «consolidació de la democràcia», que ha estat utilitzat en un doble sentit. Primer, per calmar els ànims d'una població que comprova dia rere dia que la seva vida quotidiana és igual de mediocre que abans (treball, casa, ciutat, etc.) i que vol anar més enllà. I segon, per justificar totes les lleis repressives que han anat sortint en aquests darrers anys, l'objectiu real de les quals és aixafar qualsevol opció política que no hagi estat renunciant a la ruptura revolucionària que no es produí en el 1975.

La democràcia burgesa

La nova fórmula adoptada pel capitalisme espanyol és més subtil que l'anterior. La idea de democràcia, convenientment lloada per dreta i esquerra del capitalisme, es presenta com legítima en ésser expressió de la majoria. A més, es presenta com a perfectament igualitària des del punt de vista jurídic, és a dir, es pretén que hi ha un model abstracte aplicable per igual a tothom, amb independència de la seva situació social. La «llibertat» democràtica —segons això— seria una conseqüència d'aquesta igualtat jurídica.

Cal veure que el capitalisme pren diferents formes: feixista, democràtic, socialista[1]. En el feixisme i en el capitalisme d'estat («socialista»), una minoria dominant exerceix el seu poder sobre la població, sense cap participació d'aquesta, encara que revestint aquest poder amb diferents arguments com «salvació nacional», «dictadura del proletariat», etc. Aleshores, un règim que tot i ser capitalista pugui presentar-se com expressió de la

1. En realitat és més encertat parlar de «capitalisme d'estat» ja que la dictadura de les burocràcies totalitàries mai no ha estat autèntic socialisme.

«majoria», s'assegura un consistència ideològica i moral que manca als altres: qui vulgui acabar amb ell, serà acusat d'atemptar contra la llibertat, de voler imposar la voluntat d'uns pocs sobre la «sobirania nacional».

Des d'un enfoc llibertari, però, la democràcia ha de ser igualment combatuda. En primer lloc, perquè la sobirania individual és anterior a l'abstracció societat, i per tant la dicotomia minoria/majoria forma part dels sistemes que entenen la col·lectivitat sense haver entès abans el que és la base i punt de sortida: la individualitat. En segon lloc —aquest és el cas de la variant burgesa de la democràcia— perquè un cop emès el vot i escollit un representant, aquest pren una total independència d'actuació, sense un control real per part dels qui l'han votat. I, en tercer lloc, perquè l'àmbit d'implantació de la democràcia, en aquest cas «Espanya» i «França» són entitats delimitades per un criteri coercitiu, l'estat i la frontera, que ofega d'entrada qualsevol plantejament de lliure associació (federalisme).

La idea de sobirania nacional és una fal·làcia més, perquè si entenem per comunitat nacional una reunió d'individus amb unes característiques comunes, la sobirania nacional no pot ser mai un cos jurídic creat amb anterioritat a ells. La sobirania nacional és una abstracció fictícia creada per donar un cos i consistència moral a l'estat, tant en la seva actuació de cara a l'exterior, com de cara a l'interior. I més, quan «Espanya» i «França» i la majoria dels estats territorials no sols no són nacions, sinó justament els seus carcellers.

En la democràcia burgesa, el remat majoritari no es limita a adoptar obligacions que l'afectin a ell mateix, sinó que hi vincula els que no volen formar part de la societat, sigui aquesta «Espanya», «França» o l'»Estat català», anul·lant el nostre dret de decisió, convertint-nos en súbdits. En mans de qualsevol estat —i l'estat democràtic burgès, legitimat per una majoria de massa alienada i conformista, no és cap excepció— no serem tractats com a individus, sinó com a súbdits. Qualsevol «societat» crea-

da a partir d'aquí no serà mai una lliure associació d'individus, sinó una presó en la qual com a molt es podrà opinar sobre el reglament interior, però mai escapar ni molt menys demolir...

D'altra banda, la igualtat jurídica —que en si mateixa ja és incerta— no pot expressar la llibertat d'una població amb desigualtat econòmica i social. El pobre pot escollir entre els diferents productes del mercat, però cada elecció és una privació d'altres articles una mica menys, tant o, segons com, més desitjables que l'escollit.

La realitat és que el «govern del poble» es redueix a una periòdica i passiva emissió de vots per delegar la pròpia llibertat i capacitat d'actuació en polítics professionals. Es podria pensar, no obstant, que les classes populars, en majoria numèrica, haurien de tenir un vot anticapitalista, donada la seva situació social. Els resultats, però, demostren quin és el grau d'alienació i de conservadorisme, mercès l'acció de l'escola, la família, els mitjans de comunicació, la religió, etc. De tota manera, si algun cop es passés un vot anticapitalista, la burgesia prescindiria de la seva forma democràtica i adoptaria la dictadura («Itàlia» a principis dels anys vint, «Alemanya» el 1933, «Espanya» el 1939, «França» el 1958, «Xile»el 1973...).

L'esquerra del capitalisme: el paper dels partits «No és el moment oportú»

«Els partits són els condons de la llibertat» (revolució del maig de 1968).

El paper de l'esquerra, avui, innegablement, «esquerra del capitalisme», ha estat imprescindible en la conservació d'aquest sistema. En el cas de l'Estat espanyol, la seva missió ha estat canalitzar la pressió popular cap a postures inofensives per a la perpetuació de l'Estat capitalista, de la dictadura a la democràcia. Quant a la dictadura, els seus plantejaments eren més antifeixistes que no pas anticapitalistes, és a dir, combatien una forma —la feixista— del capitalisme, però no aquest sistema en si. Aquest especial èmfasi antifeixista, que no és el mateix que anticapitalista, ha fet possible el seu proclamat desig de «consolidar la democràcia», desviant cap aquest inútil objectiu totes les lluites populars».

L'esquerra del capitalisme és la salut del sistema: reconverteix l'opressió i el malestar populars cap a límits més suportables, i en no qüestionar-lo mai, realitza una constant tasca d'acomodació tot posant pedaços on el sistema pot ser més feble. El paper de la socialdemocràcia alemanya, creadora d'un dels sistemes de control i de repressió més sofisticat del món, n'és un exemple notable. També són bons exemples el partit comunista francès, titllant de «grupuscles» els revoltats del maig de 1968, o l'actuació del partit comunista italià, traient la policia al carrer i cridant a la «salvació nacional» i a la «consolidació de la democràcia», a les revoltes clarament anticapitalistes de la primavera de 1977. I sense anar més lluny, PCE-PSOE, PSC-PSPV, PSUC-PCPV-PCI, amb l'aprovació de la Constitució, del lliure mercat, de la Llei antiterrorista, de les nuclears, del servei militar, la tortura...

Quant a l'esquerra extraparlamentària, la seva absència del parlament no respon a criteris propis de la lluita, sinó a no tenir prou vots per anar-hi. Per això, cal dir «esquerra aspirant a parlamentària». Intenten trobar un lloc entre les forces polítiques catalanes, fer sentir la seva radical veu al parlament. A més a més segueix una política d'infiltració tant en lluites específiques com en moviments sectorials: no pot tolerar la possibilitat de lluites autònomes que escapin al seu control.

En ambdós casos, mai «no és el moment oportú», ni per a les lluites obreres ni molt menys per a la revolució. Conserven el sistema críticament.

L'alliberament social i nacional no serà possible fins que no siguin totalment desemmascarats i tractats en igual consideració que a la dreta, és a dir, com a enemics.

El paper dels sindicats: la mística del treball i l'atur

El punt més feble del capitalisme ha estat el d'assegurar-se un control sobre el món de la producció que impedís l'extensió d'una consciència anticapitalista entre els treballadors, que mantingués l'explotació privada i posteriorment estatal, a un nivell de tranquil·litat laboral. En aquest sentit, el sindicalisme reformista ha tingut un paper imprescindible, fins el punt que avui és una part més del capitalisme, absolutament necessària per a la seva continuïtat.

En la societat de consum els treballadors han passat de tenir un salari mínim, de «subsistència i reproducció», a un salari que els permeti adquirir un cert nombre de mercaderies més o menys inútils, fabricades per ells mateixos. És per això, que el manteniment d'aquest cert nivell de salari, superior al de subsistència i reproducció, es fa una tasca primordial per a la patronal, que d'altra forma es trobaria sense sortida per als seus productes. Per tant, en ser la puja de preus un fenomen periòdicament constant, la puja de sous es converteix en quelcom *periòdicament necessari*. És a dir, malgrat les reticències de cada empresari a concedir augments salarials als seus treballadors i malgrat la tendència actual a limitar aquests augments[2], en conjunt representen la continuïtat del capitalisme.

CCOO i UGT, els sindicats majoritàriament grocs i espanyols a través d'un grotesc muntatge d'eleccions sindicals iniciat des del mateix estat, s'encarreguen d'efectuar aquests reacomodaments cíclics del salari. L'estat —que cada vegada intervé més en els afers econòmics— i la patronal prefereixen tenir uns interlocutors disciplinarts, professionals, a enfrontar-se a l'assemblearisme obrer. La legislació laboral, al mateix temps que

2. Un exemple és l'ANE, signat pels sindicats CCOO i UGT, la patronal i l'estat, que situa l'augment salarial per sota l'augment del cost de la vida.

dóna una imatge de millores, de victòries dels treballadors, en legalitzar un seguit d'accions com la vaga, la manifestació, etc., abans perseguides per la dictadura, no fa sinó canalitzar les formes de lluita obrera anticapitalista i buidar-les del seu contingut revolucionari. L'estat, en admetre-les, s'atorga la facultat de concedir-ne l'autorització o desautorització. Les formes de lluita que s'escapin del control de l'estat i dels seus sindicats, com l'assemblearisme, l'autonomia, l'acció directa, la vaga salvatge, el sabotatge, l'autogestió, són perseguides. Són perseguides per l'estat, però també pels sindicats, que no poden tolerar la pèrdua del seu control sobre els treballadors (al capdavall viuen d'això), convertint-se així en el més fidels i més eficaços sentinelles de l'estat i del capitalisme.

Enmig d'això, el sindicalisme revolucionari té una escassa audiència.

D'altra banda, un dels elements ideològics legitimadors d'aquests tipus d'actitud reformista i conservadora, es troba en la mistificació de l'ètica del treball i de l'atur. Empresaris i sindicalistes, polítics i pares de família, tots coincideixen: «El treball dignifica», el treball és el valor suprem. En realitat, però, abans de l'aparició del capitalisme, el treball ha estat quelcom menyspreable. L'historiador grec Herodot diu al respecte: «no podria afirmar que els grecs hagin rebut dels egipcis el menyspreu del treball, ja que el trobo igualment establert entre els tracis, els escites, els perses i els àrabs»[3]. La mateixa tradició cristiana medieval, considera el treball una maledicció bíblica, i oposa aquesta maledicció a l'estat idíl·lic del paradís terrenal, on el treball no existeix. L'estudi dels calendaris de l'Antiguitat demostra que els dies dedicats al descans són gairebé la tercera part de l'any, amb festes, bacanals, etc. Els pobles anomenats «primitius» de l'actualitat dediquen menys temps al treball que no pas

3. Vegeu *El treball és un castig* de J. M. Naredo.

les societats «civilitzades», i encara l'alternen amb formes d'esbarjo o de descans que el fan més lleuger. I això que han estat relegats per la civilització imperialista a zones més reduïdes i d'inferiors recursos naturals. Inclús els països catòlics dels segle XVI conservaven encara 100 festes als seus calendaris.

Entre aquests pobles, una innovació tecnològica significa produir el mateix, amb menys temps i menys esforç. Per al naixent capitalisme, en canvi, les innovacions tecnològiques representaran produir més en el mateix temps. A partir d'aquí s'inicia l'evangeli del treball i del productivisme. Es redueixen les festes, s'intensifica el treball i es tendeix a identificar treball amb activitat i oci amb passivitat. Apareixen economistes que recerquen el màxim de «productivitat», l'Església oblida allò de la «maledicció bíblica» i sacrifica les festes en ares del treball, la URSS organitza científicament l'explotació dels ritmes de treball.

Amb tot, l'opressió en el treball actual no es limita a l'estricta explotació que faci l'empresari al treballador, sinó que és el treball mateix, l'alienació i progressiva deformació física, la cadena de muntatge, l'obligatorietat i quotidianitat dels horaris, l'absurd del consumisme. La fàbrica, el lloc de treball, és tan centre d'extermini com l'escola, la caserna, la presó... Acabar amb el capitalisme, ja no és canviar la gestió del treball, és estripar aquesta noció, demolir amb satisfacció els edificis que han albergat els esclaus de la màquina. És substituir el treball per l'afició, eliminar el consumisme per poder eliminar la fam, deixar que la màquina treballi sola, impedir, no obstant, que la màquina anihili l'activitat creativa de l'individu, substituir la ciutat per la comuna ecològica i descentralitzada.

L'esquerra del capitalisme i els aspirants-a-parlamentaris no sols no han entès això, sinó que ni tan sols pensen en l'abolició del treball en la seva forma assalariada. Demanem a l'estat capitalista: «treball», «salari», «dret al treball», «solucions contra l'atur», acceptant implícitament que ha d'existir salari, que ha d'existir el treball. En aquest sentit, els grupuscles trotskistes, com

a resultat d'hiperbòliques i enrevessades tàctiques, són els que posen més èmfasi en l'exaltació del treball. I el «problema de l'atur»? L'atur no és un problema, el problema és el treball assalariat, i en darrera instància el treball mateix. Què és preferible, acabar amb l'atur o acabar amb el treball? Estendre el treball als que estan aturats, o estendre l'atur als qui treballen? Aspirar a una societat sense atur o a una societat sense treball?

Per als més moderats, parlar contra l'atur és una qüestió de vots. Per als més radicals, una qüestió tàctica d'aproximació als treballadors més marginats. En ambdós casos, però, es limiten a alertar el sistema de per on és més feble, mai no el combaten frontalment. No seria millor «treballar tots, però poquíssim»?, i en última instància, acabar amb el treball?

La mistificació del treball ha deixat la seva empremta inclús entre els moviments revolucionaris. Els seus escrits estan viciats per l'herència de la cultura. En parlar de «classe obrera», en anomenar «obrer» un individu, es pretén definir una individualitat en funció de la part de la seva vida que més menysprea, el treball, el salari. Fins el punt que per determinades sectes polítiques l'individu no té un valor en si mateix, sols en tant que obrer, en tant que assalariat. Si l'individu és assassinat en ares de l'obrer, com serà el món que preconitzen aquests sectors? Un món on treballar, «ser proletari», és com es mesura l'individu? Un món d'exercits d'obrers llevant-se a l'uníson per omplir els centres laborals durant tot el dia? Una revolució que no canviï integralment la nostra vida quotidiana no té sentit. Com diria Aristòtil: «Cansar-se i treballar per divertir-se després, sembla estúpid i profundament infantil».

El paper de les associacions de veïns

En aquest cas, el poder també ha preferit tenir un interlocutor disciplinat a enfrontar-se a la potència d'una assemblea de gent afectada. Les associacions de veïns (AAVV), llevat d'alguns

pocs casos, mantenen un funcionament vertical i d'afiliació passiva, un corporativisme de barri, amb uns objectius de suma de millores urbanístiques i de serveis, que en realitat són un acondicionament dels aspectes més durs de la merda «ciutat» a límits de supervivència més suportables, però sense plantejar-se una ruptura amb el capitalisme. Són una penetració del poder municipal al barri a través de subvencions i de feines per les quals són més presentables que un consell de districte. Donen una imatge d'institució i de «neutral» o d'»unitària», quan en realitat són plataformes polítiques de l'esquerra del capitalisme o aspirant-a-parlamentària.

AAVV, partits i sindicats han significat la infraestructura que ha permès al capitalisme passar de feixista a democràtic, però sense deixar de ser capitalista, donant una imatge de participació popular i d'èxits parcials, d'una banda, però convertint-los en canals de control i d'assimilació de qualsevol inquietud popular, d'altra banda; el sistema ha comprès que era més senzill això que la repressió directa.

El parany del colpisme

Després de cinc anys de cantar per la consolidació del capitalisme democràtic, el mite de la consolidació s'havia quedat una mica curt, perquè el feixisme ja es veia llunyà i, per contra, no s'apreciava cap canvi substancial en l'opressió ni, molt menys, en la vida quotidiana. El cop d'estat del 23 de febrer de 1981 pot servir per continuar cantant la consolidació del capitalisme democràtic durant cinc anys més. No deixa de ser curiós constatar una altra vegada l'especial èmfasi antifeixista de l'esquerra del capitalisme i dels aspirants-a-parlamentaris, i la seva omissió en tot moment de qualsevol demanda anticapitalista (al capdavall, no poden lluitar contra ells mateixos).

Tot plegat, ha estat l'excusa per a un procés de dretanització del poder, de servilisme polític i d'augment de la repressió.

El mite de la «pau i llibertat»

L'oposició popular a l'ingrés a l'OTAN i les mobilitzacions que això ha comportat, han fet que els polítics de tota mena adoptessin postures tènuement contràries a la violència bèl·lica, la cursa d'armaments, etc. Deixant a part la relació de fets concrets[4] s'ha estès el lema «unitari» de «pau i llibertat». Una vegada més, els condons de la llibertat han aprofitat una mobilització popular per introduir la seva exaltació del capitalisme democràtic.

La condemna de la violència no es fa tant per la guerra o per la violència de l'estat, com per la violència anticapitalista. La seva «pau» és acceptar resignadament, pacíficament, ordenadament, tot tipus d'opressió. Qui atempti contra aquesta pau, serà tractat de «terrorista».

Les autonomies: consolidació d'«Espanya»

La continuació d'una esquarteració

Abans de qualsevol consideració sobre el caràcter de les autonomies, cal veure que han agafat com a criteri d'extensió territorial els límits de les anteriors «regions». En el cas català, això ha comportat no sols la impossibilitat de tenir un projecte comú per als Països Catalans (els d'aquest costat de la frontera, s'entén), sinó la continuació d'una esquarteració, que separa la Franja de Ponent de la Catalunya estricta i manté la dua-

4. Des del laboriós lema «d'entrada no» del PSOE, però que és «sí» com ho demostren els «socialistes» francesos i grecs, fins el boicot dels aspirants-a-parlamentaris a l'apagada de llum anti-OTAN per ser una forma de lluita autònoma que s'escapa del seu control («no és el moment oportú», es van excusar).

litat entre zones nacionalment diferenciades al País Valencià i la «franja de llevant» castellana.[5]

El nacionalisme burgès català, fidel als criteris «regionals» (perquè al capdavall és regionalisme, més que nacionalisme), accepta totalment aquest esquarteració, emparant-se en l'ambigüitat del lema «som una nació». Nació sí, però quina? Els Països Catalans o una regió administrativa del nord-est espanyol?

Descentralització administrativa

De la mateixa manera que la democràcia substitueix el feixisme, deixant intacte el capitalisme, així mateix la descentralització administrativa substitueix la centralització, deixant, però, intacta «Espanya». Aquí també, la pressió sobre la identitat nacional es feia massa forta com perquè l'Estat espanyol fos estable. El resultat ha estat una reordenació territorial de l'aparell administratiu-repressiu. Situar, però a Catalunya (estricta) noves formes de poder no és autonomia, perquè la idea d'autonomia, d'independència, és incompatible amb la de poder, en canvi, va estretament lligada a l'autogestió. Ser autònom és no delegar en un altre la pròpia capacitat de decisió i d'actuació, autogestionar la pròpia vida. Els parlaments poden ser autònoms entre sí, però cap parlament no és l'expressió de la independència sinó de la submissió dels seus súbdits.

Les autonomies s'han presentat com el reconeixement de la pluralitat nacional d'«Espanya». En agafar, però, com a base totes les anteriors «regiones» es dóna igual tractament a les que són una part de la nació central castellana, que a les que formen una nació o part d'una nació diferents a la central. Amb això, es buida de la seva essència de reconeixement d'identitat

5. Indubtablement això repercutiria en el moment de demanar una normalització lingüística, etc.

pròpia les autonomies i cadascuna d'aquestes «regiones» (o «nacionalidades»), queda limitada a ser un part més o menys particular d'una mateixa «Espanya» i encara, com una aportació al seu enriquiment cultural.

L'autonomia catalana

• El mite de les institucions catalanes

El nacionalisme burgès gira entorn d'uns quants mites. Un d'ells és el de les institucions catalanes i la seva recuperació. Segons això, les institucions *pel sol fet de ser catalanes* són asseguradores de justícia, de llibertat, etc. La realitat és que aquesta mitificació és un intent d'interclassisme. Es pretén superar els antagonismes socials amb la idea d'un parlament i d'un govern propis, quan en realitat les institucions, siguin catalanes, espanyoles o franceses, són un instrument de la seva dominació.

• El mite de les transferències

Tant el nacionalisme burgès com sovint l'independentisme revolucionari mesuren l'index d'alliberament nacional per la quantitat de transferències, de competències, de l'estat central a l'ens autonòmic. Cal veure, que movent-nos en un àmbit d'Estat capitalista, les úniques transferències possibles són les administratiu-repressives, i que aquestes no sols no són cap conquesta popular ni molt menys d'independència individual, sinó que estan representant la consolidació i són un ferm apuntalament d'«Espanya», en tant que elimina els seus aspectes més atacables sense alterar-ne el contingut.

El rebombori que ha aixecat el nacionalisme burgès amb el tema de la LOAPA va en aquest sentit. L'independentisme, tot i afirmant que el problema no és la LOAPA sinó l'estatut mateix, en el fons la seva crítica a l'autonomia sovint es basa en la insuficiència de competències i no en el seu caràcter de delegació d'un poder capitalista.

• El mite de l'unitarisme
L'«unitarisme» ha estat l'excusa que ha permès al nacionalisme burgès, esquerra del capitalisme i aspirants-a-parlamentaris a tapar la boca als sectors revolucionaris que, si recercaven espais de lluita propis, eren titllats de «sectaris». En la lluita antinuclear, PCE i PSOE tenen el cinisme de participar en mobilitzacions i després aprovar el «Plan Energético Nacional» que preveu el desenvolupament de l'energia nuclear. En les lluites obreres, estudiantils, de barri, la presència d'aquestes forces ha fet que les reivindicacions es moderessin fins arribar a ser inofensives, fins concretar-se a punts determinats, però no a les causes que els havien fet possibles ni molt menys contra el sistema...

Darrerament però, els moviments revolucionaris estan conquerint camps propis de lluita i delimitant una clara separació amb els altres. Ara sols cal passar de la separació a l'enfrontament.

8.
Els clàssics anarquistes i els moviments d'alliberament nacional

La posició de Bakunin

Bakunin defensà sempre la idea de la revolució social íntimament unida a l'alliberament nacional dels pobles sotmesos, i molt especialment al dels pobles eslaus, oprimits sota el jou dels imperis rus, austríac, prussià i turc. El seu paneslavisme reposava sobre la destrucció de tots quatre imperis per a federar els pobles eslaus en base a una llibertat i igualtat absolutes, oposat a l'hegemonia russa. D'igual manera que combaté el paneslavisme rus, i la creació d'un Gran Estat eslau que oprimís les nacions eslaves, combaté també el pangermanisme: «Com a eslau, jo voldria l'emancipació de la raça eslava del jou alemany, i com a patriota alemany, Marx no admet pas encara, el dret dels eslaus a emancipar-se del jou dels alemanys, pensant avui com llavors que els alemanys són cridats a civilitzar-los, és a dir, a germanitzar-los de grat o per força» (1871).

Oposades són les posicions respecte a l'alliberament nacional de Bakunin, i de Marx i Engels, ja que ambdós clàssics marxistes es manifestaren contraris als moviments independentistes o nacionalistes revolucionaris, ja que creien que el moviment revolucionari únicament podia desenvolupar-se en el marc de les relacions econòmiques de producció del qual només la classe obrera podria ser el motor, considerant per tant que el desenvolupament de les forces de producció així com l'extensió de l'intercanvi econòmic —que creaven segons ells la necessitat històrica del socialisme— destruirien els particularismes locals i nacionals i tendirien a igualar el desenvolupament social.

En efecte, Marx, responent a Bakunin que defensava la independència dels txecs, eslovacs, polonesos, búlgars, romanesos, etc., declarava al *Neue Rheinische Zeitung*, el 1849:

Totes aquestes petites nacions impotents i fràgils, deuen a fi de comptes el reconeixement als que, segons les necessitats històriques, les integraren en algun gran imperi, permetent-les així participar en el desenvolupament històric del qual, si s'haguessin quedat soles, n'haguessin restat totalment privades. És evident que una tal cosa no s'hagués pogut realitzar sense aixafar «tendres brots».

El mateix Andreu Nin reconeix l'encert de la posició de Bakunin davant la de Marx en la qüestió nacional: «I malgrat la nostra devoció per Marx i Engels, he de confessar, que si haguéssim de jutjar per les manifestacions externes, fent abstracció de les circumstàncies de temps i dels factors d'ordre psicològic, diríem que les acusacions de Bakunin contra Marx (en la qüestió nacional, es refereix) i Engels eren més justificades que les d'aquest contra aquell»[1].

Bakunin oposà sempre al nacionalisme estatista un nacionalisme revolucionari federalista i consagrà bona part de la seva vida a alliberar pàtries oprimides, com Polònia, del qual esmentem el Manifest que segueix:

1.- L'ordre que regna avui a Polònia, ultra el jou estranger, es manifesta com pertot arreu, el despotisme polític i econòmic d'una minoria privilegiada sobre les masses obreres incessantment.

2.- Qualifiquem de tirania la dominació de l'home per l'home. Igualment no reconeixem un altre poder que el de l'organització social del poble, per mitjà d'una lliure federació d'associacions obreres i comunes camperoles lliures. Ja que tot poder, fins i tot el que en aparença és més republicà i més democràtic, sempre es basa en el profit d'una minoria privilegiada i en l'esclavatge del poble.

3.- La conquesta d'una veritable llibertat per al poble polonès té com a condició necessària l'abolició del règim actual tant en el pla polític com en l'econòmic, el jurídic i el religiós.

4.- Només podrem aconseguir-la mitjançant un aixecament general, per mitjà de la revolució social.

5.- La terra pertanyerà a les comunes pageses en la mesura que aquestes siguin capaces de treballar-la.

6.- D'igual manera les fàbriques, les màquines, els edificis, les eines, fins i tot, les artesanals, seran propietat de les associacions obreres.

7.- Adversaris de tot poder estàtic, no reconeixem cap mena de drets històrics o polítics. Per a nosaltres Polònia només existeix allà on el poble vol ésser polonès i es reconeix com a tal: Polònia deixarà d'existir allà on aquest mateix poble no desitgi més pertànyer a la Federació polonesa i s'adhereixi lliurement a un altre grup nacional.

8.- Estenem una mà fraternal a tots els nostres germans, a tots els eslaus que, a l'igual que nosaltres, detesten, en particular, els governs moscovita, turc i alemany. Aquests pobles eslaus tenen plenament dret de reivindicar llur independència i llur plenitud nacional.

9.- Finalment, estenem la nostra mateixa mà fraternal als altres pobles que aspiren a la llibertat. Estem disposats a fer servir tots els mitjans que tinguem al nostre abast per ajudar-los a aconseguir el nostre fi comú.

Visca la Revolució Social!
Visca la Comuna Lliure!
Visca la Polònia Democràtica i Social![2]

1. NIN, Andreu, *El moviment d'emancipació nacional*, Edicions Catalanes de París, pàg. 104.

2. *Programa* de L'Associació Polonesa Social-Revolucionària de Zuric, 1863.

Igualment Bakunin ens defineix el seu federalisme polític en el Discurs que realitzà el 1867 al Congrés de la Lliga per la Pau i la Llibertat:

Tot estat centralista, per liberal que es vulgui presentar i no importa la forma republicana de la qual es vesteixi, és necessàriament un opressor, un explotador de les masses treballadores del poble en benefici de les classes privilegiades. Li cal un exèrcit per a contenir aquestes masses en certs límits i l'existència d'aquest poder armat el porta a la guerra. Per això acabo dient que la pau internacional és impossible mentre no s'hagi acceptat el següent principi amb totes les seves conseqüències: tota nació feble o forta, petita o gran, tota província, tota comunitat té el dret absolut de ser lliure, autònoma de viure, i en aquest dret totes les comunitats són solidàries en tal grau que no és pas possible violar aquest principi respecte a una sola d'elles, sense posar simultàniament en perill a totes les altres.

Altrament M. Bakunin diferencia clarament la nació de l'estat (vegeu la cita de *Carta oberta als meus amics d'Itàlia*, del capitol 5 sobre Alliberament Nacional). Per a ell, la nació ve a ser un fet natural, un fet popular. La pàtria i la nacionalitat són per a ell com la mateixa individualitat, fets naturals, i socials, fisiològics i històrics.

Per a Bakunin, la pàtria representa el dret irrebatible i sagrat de tot home, de tots els grups d'homes, associacions, comunitats, regions, nacions, de viure, sentir, pensar i crear i d'actuar a la seva manera, essent aquesta manera de viure i de sentir sempre l'irrefutable resultat d'un llarg desenvolupament històric.

Tanmateix, per a ell la pàtria i la nacionalitat no són principis per la senzilla raó que només es pot donar tal nom a allò que és universal i comú a tots els homes. Així, diu:

No hi ha res més absurd i alhora perjudicial i funest per al poble que sostenir el fals principi de nacionalitat com l'ideal de totes les seves aspiracions. La nacionalitat no és un principi humà universal; és un fet històric, local, que a l'igual que tots els fets reals i inofensius, té el dret a exigir l'acceptació general. Tot poble, per minúscul que sigui, té el seu propi caràcter, el seu mode particular de viure, de parlar, de sentir, de pensar, d'actuar, i és aquesta idiosincràsia en que consisteix l'essència de la nacionalitat, la qual deriva de tota la vida històrica i de la suma total de les condicions de vida d'aquest poble[3].

Per a en M. Bakunin, l'autèntic patriotisme, el nacionalisme legítim és aquell que no confon l'amor a la pàtria o a la nació amb el servei a l'estat o subordinació a un govern, i que no avantposa la particularitat pròpia —encara que aquesta sigui natural i vàlida— a la universalitat de l'humà. Car el camí de l'alliberament nacional no pot separar-se del de la revolució social, ni aquest del de la federació de comunes i de les empreses col·lectivitzades.

La posició de Kropotkin

Per una altra banda, Piotr Kropotkin, l'altre gran clàssic anarquista rus, escrivia tot considerant la gravetat de la «qüestió irlandesa» en una carta a Maria Korn, l'11 de maig de 1897:

Em sembla que el caràcter purament nacionalista dels moviments d'emancipació nacional és inexistent. Sempre hi ha motius econòmics, o bé és la llibertat i el respecte de l'individu que cal salvaguardar. La nostra tasca hauria de ser, la de fer aparèixer els problemes econòmics. Crec, a més a més, després

3. *Estatisme i Anarquia.*

d'haver-hi reflexionat llargament, que el fracàs dels moviments nacionals a Polònia, Finlàndia, Irlanda, etc., resideix en el problema econòmic. A Irlanda, la dificultat principal provingué del fet que els caps del moviment, grans propietaris, igual que els anglesos, van buidar el moviment d'emancipació nacional del seu contingut social.

[...] Em sembla que en cadascun d'aquest moviments d'emancipació nacional ens és reservada una tasca important: plantejar el problema en els seus aspectes econòmic i social, i això paral·lelament a la lluita contra l'opressió estrangera.

[...] En tots els llocs on l'home es rebel·la contra l'opressió individual, econòmica, estàtica, religiosa i sobretot nacional, el nostre deure és d'ésser al seu costat.

En aquest text es pot veure clarament quina és l'actitud de Kropotkin davant l'opressió nacional i dels moviments d'alliberament nacional.

Kropotkin sabia ja llavors que la lluita antiimperialista es plantejava en termes d'alliberament nacional i de lluita de classes, tot deduint que només la victòria de la classe obrera podria resoldre la qüestió nacional en el sentit dels interessos del poble treballador.

Kropotkin, com Bakunin, reconeixia el contingut revolucionari de les lluites autònomes d'alliberament nacional, en les quals creia que els llibertaris havien de participar activament tot plantejant la qüestió social, a fi d'assolir un veritable alliberament.

Macedònia, 1903: una experiència de revolució social i d'alliberament nacional

Ja en el segle XIX hi hagué una participació llibertària en lluites d'alliberament nacional, com les de Bòsnia i Hercegovina, i sobretot la insurrecció búlgara de 1876, en la qual hi participà el famós poeta llibertari Botev. A l'any següent, 1877, esclatà la guerra russo-turca per la qual Bulgària accedí a la independència, però a causa de pressions i els interessos del capitalisme occidental —principalment d'Anglaterra— una part del territori búlgar, Macedònia, fou retornada de bell nou a Turquia, començant llavors la lluita de Macedònia contra l'ocupant turc, i apareixent també «la qüestió macedònia», provocada per les potències europees.

A partir de 1893 a totes les ciutats hi havia escoles búlgares, i es començaren a formar les primeres cèl·lules de la futura organització revolucionària de l'interior de Macedònia, constituïda definitivament el 1894-95, sota l'impuls i influència llibertària: d'ORIMA (Organització Revolucionària de l'interior de Macedònia i d'Adrinoble).

L'ORIMA constituí el seu Comitè Central a Salònica, amb una delegació a l'exili, a Sofia. Els seus principis eren d'un esperit internacionalista i proposaven l'alliberament nacional del seu país sotmès pels turcs mitjançant la revolució.

Fou també important l'adhesió del Cenacle de Ginebra, creat el 1898, constituït per diversos grups anarquistes, els quals elaboraren uns Estatus del Comitè Revolucionari Secret Macedoni i publicaren un òrgan d'aquest Comitè. També hi participaren en el moviment revolucionari macedoni nombrosos llibertaris búlgars que tingueren un paper important en la lluita armada (més de 60 morts). La preparació de la revolució durà una dotzena d'anys i acabà donant lloc a la insurrecció de Tràcia Oriental i Macedònia l'agost de 1903. Els llibertaris hi aportaren l'orientació, els objectius i l'acció armada. Les accions armades canviaren de tàctica amb l'aportació anarquista ja que, en comptes d'atacar les autoritats ocupants turques, com es feia fins aleshores, s'atacà sobretot a empreses de capital estranger que sostenien l'Imperi otomà.

La revolució es preparà ampliant i reforçant l'organització a traves de la constitució de grups i comitès locals a fi d'arribar a constituir les formes d'organismes socials capaços de crear la

nova societat que reemplacés les de l'ocupant turc. Es formaren també nous grups de combat i es feren bombes i s'aconseguiren armes a l'interior i a fora, però fou especialment la propaganda la que prengué grans dimensions, englobant a tota la població a través de reunions gairebé públiques, fetes molt sovint a les esglésies.

Guerdjikov, dirigent anarquista, i un dels tres caps elegits en un congrés clandestí per a dirigir la insurrecció, organitzà a partir del 1902 grups de combat local anomenats «Grups de la Mort», que constituïren els nuclis del futur exèrcit revolucionari, i també publicà un diari clandestí, *A les armes!*, i participà regularment en la propaganda oral a les nits a la regió de la Tràcia Oriental.

La insurrecció, esclatada a l'agost de 1903, esdevingué alhora que lluita d'alliberament nacional contra els turcs, revolució social, que durà uns 30 dies: per primera vegada a la història hi havia, es manifestava una temptativa d'alliberament nacional amb una orientació d'emancipació social, que prengué un caràcter plenament llibertari i influït pel pensament de Bakunin.

La revolució esclatà a Macedònia i a la Tràcia Oriental, participant-hi només en aquesta regió més de 4.000 guerrillers enfrontats amb èxit a un exèrcit deu vegades superior.

Malgrat els pocs dies que durà l'experiència revolucionària, s'aconseguí una participació massiva de la població i s'abolí la propietat privada i es procedí a la col·lectivització, essent regides les ciutats i els pobles per assemblees populars d'on sortien les diverses comissions encarregades del govern local.

Molt significativa va ser la negativa a secundar, d'afegir-se al moviment revolucionari per part dels comunistes (llavors, socialdemòcrates), que altrament tampoc participaren en l'aixecament que enderrocà la monarquia búlgara el 1923, dirigit també pels anarquistes.

Malgrat la desfeta inevitable —amb més de 20.000 refugiats a Bulgària—, per la superioritat numèrica i en armament

dels turcs, la lluita contra l'ocupació estrangera continuà i seguí sent important la influència dels llibertaris en el moviment independentista macedoni[4].

4. Guerdjikov lluità en la guerra dels Balcans contra els turcs amb unes companyies de guerrillers anarquistes, empran mètodes revolucionaris i mantenint una independència total de l'exèrcit. El 1919 fundà la FACB (Federació Anarco-Comunista Búlgara), i més tard es negà a col·laborar amb el règim comunista búlgar, el qual li oferia tots els honors d'heroi nacional, tot contestant: «Jo no estic habituat a besar els peus dels tirans».

9.
Moviment llibertari i qüestió nacional als Països Catalans (1874-1939)

Introducció

La història del nostre país, d'ençà el darrer terç del segle XIX, està marcada per dos eixos principals: la qüestió nacional, amb el moviment reivindicatiu nacionalista, i el moviment obrer, amb les seves revoltes i força organitzativa en augment, fonamentalment de caire i direcció llibertari. Tradicionalment hi ha una tendència a separar tots dos moviments des del seu mateix naixement, a finals del segle passat, quan de fet veurem que sempre han existit vincles i nexes que els han unit o apropat al llarg de la història.

És el nostre propòsit en aquest capítol de donar testimoni d'aquesta relació existent entre ambdós moviments —d'ençà el fracàs de la I República fins l'any 1939—, tot analitzant l'evolució històrica que va dur a l'enfrontament i no entesa entre tots dos moviments, tot explicant l'actitud del moviment obrer davant el fet nacional.

De la I República a la Setmana Tràgica

De fet les revoltes populars del segle XIX porten ja implícita l'expressió del fet nacional català, partint del federalisme i de l'organització de la societat de baix a dalt i prenent opció pel republicanisme federal. Com diu Termes, «El fet nacional és molt més un fet de les classes populars que de la burgesia»[1]. Es

1. TERMES, Josep, *Federalismo, anarcosindicalismo i catalanismo*, Anagrama, pàg. 131.

manifesta així un particularisme, un fet diferencial català, amb prou elements de consciència psicològica de pertinència a un determinat grup nacional. Podem així parlar de catalanisme, o sorgiment del catalanisme popular, com a proposta o idea elaborada, molt abans de l'aparició del catalanisme polític burgès.

Després del fracàs de la I República, i de les classes populars que li donaren suport, el federalisme constatà les seves contradiccions entre els objectius català i espanyol i portà a V. Almirall a fer un viratge tot rebaixant-ne els continguts. És llavors quan naixerà el catalanisme polític, el regionalisme, utilitzat com a arma política per la burgesia catalana en defensa dels seus interessos de classe.

És també després —del fracàs de la I República— que les idees anarquistes aniran penetrant en el teixit popular de la classe treballadora fins a ser les hegemòniques als anys vuitanta.

Com hem dit abans, llavors, el catalanisme, sense fer-ne política pràctica, era ja popular i assumit quotidianament pel poble que es mantenia fidel a la llengua catalana, no sent aquest el cas de la burgesia. A l'any 1905, Salvador Gibert[2] escriu en un article: «La idea nacionalista a Catalunya, és a dir el catalanisme, va neixer a mitjans del segle XIX, i sent joves els integrants de l'esmentat moviment no és d'estranyar que abundessin els posseïts per les idees àcrates». El mateix any 1905, J. Garden[3] escrivia, interpretant el nacionalisme des d'una perspectiva llibertària: «D'entre totes les múltiples tendències, aspiracions i ideals que integren l'actual moviment nacionalista de Catalunya, sorgeix com a nota característica, l'afirmació de la personalitat catalana com a nucli social, i com a conseqüència, la proclamació del dret de tots els pobles a que tinguin una personalitat ben diferenciada de regir-se per si mateixos».

2. GIBERT, S., «Nacionalistes-Anarquistes», a *La Revista Blanca*, juny 1905.
3. GARDEN, J., *La Revista Blanca*, juliol 1905.

Aquesta afirmació fonamental del catalanisme és d'un valor no menyspreable per al desenvolupament dels ideals llibertaris. En efecte, estranya en primer lloc la negació absoluta de tots els moderns estats, quan representen organismes artificials sostinguts per la força i el privilegi; d'aquí que el catalanisme no menyspreï ocasió per manifestar les seves simpaties a tots els moviments revolucionaris que reintegrant els pobles als seus límits naturals d'organització, col·laboren en aquesta obra destructiva.

El federalisme era el tronc comú que unia ambdós moviments, l'obrer i el catalanista, però a mesura que el catalanisme polític serà detectat per la gran burgesia, esdevindrà cada cop més reaccionari, i a mesura que s'anirà aliant amb l'oligarquia espanyola per reprimer la classe obrera, cada cop més forta i organitzada (bomba de Canvis Nous, 1896, vaga de 1902 a Barcelona, actitud de la burgesia catalana davant la Setmana Tràgica, artricle «Delateu» a *La Veu de Catalunya*...), s'anirà produint un divorci, a finals de segle, entre el proletariat català i el moviment catalanista que frenarà possiblement la catalanització que es produïa llavors en el moviment obrer.

Així tenim per exemple, que de 1881 al 1896 —que serà tancat per les autoritats i podríem afegir també per la burgesia— sortirà el setmanari català, molt popular, *Tramontana*: llibertari, de caire satíric i obrerista, defensor del col·lectivisme, fidel als principis federalistes i a la catalanitat, preocupat vivament per la qüestió social, fou fundat per en Jolsep Llunes, conegut dirigent anarquista de l'època, organitzador dels primers nuclis de la Federació de Treballadors de la Regió Espanyola.

Esmentem només a tall d'exemple de la catalanitat del moviment obrer de l'època que quan es fundà la suara esmentada FTRE al Congrés de Barcelona el setembre de 1881, els oradors catalans s'expressaren en públic en català, la qual cosa originà protestes i discussions (cal tenir present que hi assistiren representants de tot l'Estat espanyol)[4].

Així, doncs, veiem que malgrat la política reaccionària i repressiva que seguirà la burgesia, i l'agudització de la lluita de classes, el moviment obrer català seguirà fidel a la seva idiosincràsia nacional projectada políticament en el federalisme llibertari. A finals de segle es produirà també una conjunció catalanisme-anarquisme en els ambients artístics i intel·lectuals: etapa rupturista de *L'Avenç* (1889-1893), en la qual, Jaume Brossa, l'ideòleg, després afiliat a la CNT, arriba a afirmar el 1892: «la literatura catalana ha de reflectir la realitat social, i per salvar-la dels anacronismes que l'ofeguen no hi ha un altre recurs que acudir a la massa anònima: el proletariat». Tancat *L'Avenç*, el 1894, el mateix Brossa, Pere Coromines i d'altres continuaren escrivint a *Ciència Social*, 1895-1896, revista explícitament anarquista, i crearen la Colla del «Foc Nou», realitzant múltiples activitats culturals en centres obrers, car era la seva intenció catalanitzar culturalment l'obrerisme, tasca que es veurà dificultada per la naixent identificació entre catalanisme polític i ideologia burgesa.

A principis de segle tornaven a sortir setmanaris llibertaris en català; així el 1905 en naixien dos: *L'Avenir*, 1905-1910, dirigit per l'obrer tipògraf i dramaturg, Felip Cortiella, que plantejà i defensà un anarquisme que impulsés la lluita catalanista. Un altre setmanari llibertari fou *El Progrés* (1905), aquest de més marcat caràcter nacionalista.

Encara l'any 1907 tornà a sortir *Tramontana*, impulsat, sembla ser, per Felip Cortiella i Mas Gomeri, amb l'editorial que segueix: «Ja fa temps que acariciàvem la idea i el propòsit de crear una publicació en la nostra llengua natural, per a sembrar, en el conreuat camp de les lletres catalanes, la fructidora llavor llibertaria». I continua escrivint referint-se a Solidaritat Catalana, després del triomf electoral d'abril:

4. REVENTÓS, Manuel; «Assaig sobre alguns episodis històrics dels moviments socials a Barcelona en el segle XIX», a *La Revista*, Barcelona, 1925, pàg. 137.

Tot moviment és vida; i l'actual moviment polític de Catalunya, encara que enganyador i dirigit per enemics de la llibertat puix que pretenen perpetuar l'actual organisme social injust i odiós, no deixa de ser un moviment interessant per a nosaltres.

L'anarquisme no deu ésser indiferent davant dels moviments que en un sentit o en un altre es produeixen en les nacions i en els pobles.

Així tenim constància, almenys, de l'existència a principis de segle (setmanaris *L'Avenir*, *El Progrés*, *Tramontana*) d'un sector llibertari català que considerava i fins i tot feia seva la qüestió nacional, mentre, per exemple, a la mateixa època, tots els socialismes sense distinció se'n desentenien tot afirmant que el problema nacional era un «invent del capitalisme».

El període de la CNT: del 1910 al 1939

Amb la creació de la CNT, la classe obrera s'anà organitzant als sindicats confederals, creixent d'una forma rapidíssima a partir del Congrés de Sants (1918), en què els sindicats d'ofici deixaren pas als Sindicats Únics o d'Indústria. S'arribà el 1919 a prop de mig milió d'afiliats només al Principat, any en què el proletariat català, marginat políticament, plantà batalla a la burgesia desbordant-la i guanyant la vaga de la Canadenca, aguditzant-se l'enfrontament de classes, amb un proletariat cada cop millor organitzat que reaccionà contra tots els plantejaments de la burgesia, i entre aquests, és clar, el concepte burgès de la catalanitat (negació de la CNT a ajudar en la campanya per l'Autonomia, que patrocinava la Lliga el 1919, en plena Mancomunitat de Catalunya), però tot mantenint el seu propi concepte de catalanitat.

Seguint el fil ja traçat de principis de segle, torna a aparèixer pel febrer de 1913 altre cop el setmanari llibertari *Tramontana*, amb l'editorial que segueix:

Estimem amb tot el foc del nostre cor aquests dos grans sentiments, aquests dos sublims amors: Catalunya, Llibertat.

Volem una Catalunya per la llibertat. Volem llibertat per Catalunya. Volem una federació universal de pobles lliures. Volem que no hi hagi altres fronteres que les del respecte als costums i llengües pàtries. Volem una transformació social, que el treball no sigui una explotació humiliant i sí una dignificació de l'home. Volem una eterna fraternitat humana.

En el mateix número llegim signat per Víctor Foch:

No és pas la Catalunya dels poderosos, la nostra Catalunya. Catalunya és per a nosaltres un ideal de completa alliberació i no és entremig dels poderosos on es troba la llibertat. Nostre amor a la terra catalana no neix per la grandesa de son passat; la història de Catalunya, com la de tots els pobles, no ens conta més que la història de la injustícia en tots els temps, la d'uns homes esclaus i d'uns homes esclavitzadors. [...] Per al deheretat, la pàtria li és tan esquiva com la terra estranya; els poderosos li han fet la terra enemiga, i quin amor ha de tenir a la terra que l'explota i amb l'explotació l'envileix? La seva pàtria és allà on podrà plantar la seva llibertat i la seva justícia.

El tirà no és pas nostre germà, l'explotador no és pas el nostre compatriota. Ells són els nostres enemics siguin d'on siguin, parlin la llengua que parlin.

Un altre article força interessant i aclaridor del mateix autor sobre la relació entre nacionalisme i anarquisme, diu així:

Escrivim en català, estimem Catalunya perquè volem ferla més lliure per a l'home lliure. No la volem pas subjecta a cap jou estrany, però tampoc volem que cap tirania subjecti l'home que viu a Catalunya. Aimants de la llibertat de l'home, no podíem pas ser defensors de l'esclavitud dels pobles, per una lliberació i l'altra, han de marxar ensems; separar-les és un engany més, una mentida monstruosa.

Volem fer de Catalunya la pàtria ideal, on el desheretat la senti com la veritable pàtria seva. On la terra que conreï sigui sa terra, on son esforç sols sigui per a la seva obra...

Nostre nacionalisme no és pas una agressió als altres pobles; tant com el desig d'una llibertat catalana i entre el de limitar la nostra acció, no amb el propòsit d'empetitir-la sinó amb el d'intensificar-la [...] Vet aquí la nostra Catalunya, la pàtria ideal; vet aquí el nostre nacionalisme: una acció revolucionària entre el nostre poble per a la conquesta d'aquesta pàtria. No, no és pas aquesta la Catalunya dels poderosos.

Per altra banda, més que dubtable, en aquesta època, era la catalanitat de la Lliga, de la burgesia catalana, que segons Simó Piera, destacat militant cenetista de l'època, «fins i tot quan alguns s'havien de presentar al local del Sindicat per tractar de resoldre situacions conflictives, ens parlaven en castellà i calia recordar-los que els qui representàven els treballadors també eren catalans. Però n'hi havia que s'atrevien a dir, que "en castellà quedava més bé", afegint, amb mala intenció, que "els problemes se solucionaven mes bé en llengua castellana", referintse, naturalment, als procediments expeditius que el Govern de Madrid utilitzava contra els treballadors»[5].

El moviment obrer català tampoc, en aquests anys difícils de lluites i repressions endegades per la burgesia catalana, renuncià a la seva catalanitat, malgrat que amb aquest mot es batejaven els seus enemics aferrissats de classe. Segons conta Pere Foix[6] li fou oferta la direcció de la *Soli* a Felip Cortiella, el qual la va rebutjar en no ser acceptada la demanda que fos redacta-

5. FERRER Joaquim, *Simó Piera: perfil d'un sindicalista*, Pòrtic, Barcelona, 1976.
6. FOIX, Pere, *Apòstols i Mercaders*, Nova Terra, Barcelona, 1976, pàg. 266.

da en català; li suggeriren que el diari fos bilingüe, però tampoc hi accedí.

Ben significatiu per entendre el concepte de catalanitat de la classe obrera anarcosindicalista fou el discurs d'en Salvador Seguí, «El Noi del Sucre», màxim dirigent cenetista de l'època, que pronuncià a l'Ateneu de Madrid, el 1919, en el qual assumí les reivindicacions nacionals catalanes i oposà un catalanisme obrer i popular al fals catalanisme oportunista de la Lliga, dretana i reaccionaria, la qual desemmascarà com a enemiga del redreçament nacional de Catalunya —com succeí anys després d'una forma clara—, ja que per a en Seguí només eren els treballadors, i no la burgesia, els veritables interessats en assolir la plena llibertat nacional de Catalunya:

> *Aquests reaccionaris que s'autoanomenen catalanistes el que més temen és el redreçament nacional de Catalunya, en cas que Catalunya no restés sotmesa, com que saben que Catalunya no és un poble mesell, ni tan sols no intenten deslligar la política catalana de l'espanyola. [...] És falsa la catalanitat dels qui dirigeixen la Lliga Regionalista. I és que aquesta gent avantposa els seus interessos de classe, és a dir, els interessos del capitalisme, a tot altre interès o ideologia [...] En canvi, a nosaltres, els treballadors, com que amb una Catalunya independent no hi perdríem res, ans al contrari, hi guanyaríem molt, la independència de la nostra terra no ens fa por*[7].

Podríem parlar, potser, d'un catalanisme sindicalista, revolucionari, oposat en aquests anys a un catalanisme polític reaccionari i dretà. Aquest catalanisme sindical estava posseït, impregnat de les idees anarquistes i es reflectia en un clar anticentralisme, un federalisme antiestatista i una consciència de catalanitat inequívoca i fortament arrelada socialment.

7. FOIX, Pere, *Apòstols i Mercaders*, Nova Terra, Barcelona, 1976, pàgs. 99-100.

Amb l'adveniment el 1923 de la Dictadura de Primo de Rivera, en què la Lliga, compromesa ja d'una manera definitiva amb l'oligarquia espanyola passà a donar-li suport, la CNT tornà a la clandestinitat a l'igual que el nacionalisme de direcció petitburgesa, que rellevà a la Lliga en el moviment de reivindicació nacional. La repressió que patiren tots dos moviments —el nacionalista i l'obrer—, unit al seu contingut federalista, propicià l'acostament fins a arribar a mantenir contactes i acords tàctics, que culminaren, per exemple, l'any 1926 amb la vaga general revolucionària que desencadenà la CNT.

Tots dos federalismes eren, però, diferents. L'un era polític, estatista i l'altre de caire llibertari i, per tant, antiestatal. I així, més tard, quan ERC assumís poders estatals i repressius contra el moviment revolucionari ascendent anarcosindicalista, s'establiria un trencament.

Amb l'arribada de la República i Autonomia catalana, els anarcosindicalistes li donaren suport inicial, tot manifestant-se per una República Federal Socialista, en la qual tots els pobles i nacionalitats ibèrics trobessin un marc solidari de llibertat on desenvolupar una societat socialista i autogestionària (Congrés del Conservatori de Madrid, juny 1931): «Per als treballadors no hi ha regions, ni pàtires. Hi ha homes, hi ha germans, hi ha Humanitat. Dintre de la Humanitat, hi ha, això sí, entitats ètniques, amb els seus costums i la seva idiosincràsia. Això que està en la pròpia naturalesa dels homes, ha d'ésser respectat dintre del sistema federalista que ha començat». Aquest federalisme llibertari, però, estava encaixat i limitat per l'acceptació del marc territorial de l'Estat espanyol. És a dir, que la unitat d'Espanya era inqüestionable, malgrat les declaracions de Joan Peiró: «Jo vull una Catalunya més lliure i sobirana de si mateixa que la desitjada pel més recalcitrant catalanista. Essent jo anarquista, el meu concepte de llibertat i de l'Autonomia de

Catalunya té la seva concepció en la més elevada concepció de federalisme»[8]. Fins i tot, en un Ple de Sindicats Únics celebrat també a Madrid per l'abril de 1931, i amb l'aprovació dels representants de Catalunya, Galícia i Euskadi. Amb tot, un articulista, «Babel», escrivia a la *Soli*:

> *D'acord amb els principis anarquistes, el problema de les nacionalitats serà resolt en el futur amb la federació voluntària dels petits i grans països, prescindint d'Estats constituïts, i amb plena llibertat de separar-se d'aquesta federació si aquesta és la voluntat del poble treballador d'un país qualsevol*[9].

Però aquest no era el pensament dominant llavors en el moviment llibertari català, car tres dies després sortia un aclariment en la *Solidaridad Obrera*, que deia que si bé els anarquistes eren partidaris de l'emancipació dels països, eren, en canvi, enemics de construir nous estats i, per tant, propagaven la destrucció de les nacions, en confondre nació amb estat.

Els llibertaris catalans no s'oposaren però a l'Estatut, ans al contrari criticaren les restriccions autonòmiques a què es veié sotmès l'Estatut a les Corts de Madrid. En el mateix Estatut de Núria, s'hi pot veure la influència lliberràría en molts dels seus continguts, com l'antimilitarisme, la inquietud pedagògica, l'estructura federal dels pobles ibèrics, l'establiment de l'autonomia dels municipis, etc.

La militància confederal votà massivament i donà suport a l'Estatut d'Autonomia, considerat com una eina de treball per avançar vers la transformació revolucionària de la societat. En canvi no es produí cap catalanització del moviment, castellanitzat profundament (premsa, mítings, etc.) a causa dels seus prejudicis espanyolistes. Però, amb les contradiccions i lluites socials en ascens i amb l'antiestatisme irreductible del moviment llibertari català —obstacle insuperable perquè donés suport al moviment nacionalista—, es produïren enfrontaments i lluites amb el novell Govern català, que exercí una forta repressió contra el moviment obrer (germans Badia, escamots d'en Dencàs...), que dificultà encara més l'acceptació del nacionalisme català per part del moviment obrer insurgent.

Així mateix, el moviment llibertari es dividí en dos sectors: l'insurreccional, majoritari dirigit per les FAI, i el «trentista» més moderat, minoritari. Els primers, partidaris de fer tot seguit la revolució social abans que s'afiancés la república, i els segons, que entraren a formar part de l'Aliança Obrera, partidaris de donar un vot de confiança al nou règim establert. S'ha dit dels trentistes que eren més catalanistes que els altres, quan creiem que això no és pas del tot cert, car van ser en tot cas les tàctiques diferents (de suport i atac a les noves estructures estatals) les que van condicionar que uns fossin complaents amb el poder (nacionalista català), mentre els altres, pel contrari, adoptessin una actitud hostil i d'atac per tot allò que representa el poder, en aquest cas el de la Generalitat.

Cal tenir en compte que, en la insurrecció del 6 d'octubre, van ésser moltes les localitats de Catalunya, en què tant els faistes com els trentistes s'aixecaren fent-se amb el control local (1-2-3 dies) tot proclamant Comités Revolucionaris. Amb tot, durant la guerra, i un cop aixafada la sublevació militar i controlant la situació a Catalunya, els anarquistes respectaren les institucions autonòmiques estatals de la Generalitat, tot i que endegaren transformacions revolucionàries en la societat catalana, error que pagaren finalment el maig de 1937 en fer-se forta la contrarevolució des de la Generalitat, i ajudada pels dirigents anarquistes governamentals que desmobilitzaren el poble en armes en defensa de la revolució amenaçada. Amb tot,

8. MIRÓ, Fidel, *Cataluña, los trabajadores, y el problema de las nacionalidades. (La solucion federal)*, Mèxic, 1967, pàg. 205.
9. «BABEL», *Solidaridad Obrera*, Barcelona, 27 setembre 1932.

s'ha de dir que el període revolucionari de 1936-1937, en què el moviment llibertari va tenir l'hegemonia a Catalunya, conincideix amb la màxima llibertat nacional que el nostre país ha tingut en l'època contemporània.

La CNT del País Valencià va fer una proposta, un Avantprojecte d'Estatut per al País Valencià, pel gener de 1937, a fi també d'assegurar les conquestes revolucionàries, que donava amplis poders als sindicats, però, com és natural, va ser obstaculitzat i entrebancat pel Govern central i especialment pel Partit Comunista i no va arribar l'Autonomia al País Valencià.

Per finalitzar, cal ressaltar la incapacitat del moviment llibertari català, ampliament majoritari en el camp obrer de l'època que estudiem, de fer seva la reivindicació nacional, renunciant a fer servir aquest potencial revolucionari, de ser capaç de dirigir la lluita d'alliberament nacional, tot donant-li un contingut revolucionari i antiautoritari, creant la seva pròpia estratègia nacional, cosa que li impedí probablement l'acceptació i confusió del marc estatal per nacional, el fals concepte d'universalisme, encobridor d'opressions nacionals legalitzades i naturalitzades pels estats, i l'existència d'un nacionalisme burgès d'esquerra, amb un projecte, naturalment, estatista.

10. Anarquisme i moviments d'alliberament nacional arreu del món

En els darrers anys han aparegut als Països Catalans grups i col·lectius llibertaris que han fet seva la lluita d'alliberament nacional del nostre país, contrastant amb l'actitud dogmàtica, acrítica i espanyolista mantinguda per l'anarquisme oficial. Així, l'any 1980 es va constituir *Icària* i han anat apareixent-ne de altres, com per exemple el *Col·lectiu Independentista Estel Negre*, el *Col·lectiu Llibertari de Vilaplana*, el *Grup Anarquista l'Insurrecte*, el *Grup Llibertari de l'Ateneu de Mataró*, la *FACC* (1981) (Federació Anarco-Comunista Catalana), etc., que pel novembre de 1982 constituïen la *Coordinadora Llibertària dels Països Catalans*, de marcat caràcter independentista, que prengué els acords que segueixen:

1.- Impulsar la creació d'un moviment llibertari dels Països Catalans.

2.- Defensar un món de nacions sense estat.

3.- Manifestar-se contra tota repressió i explotació capitalista, imperialista i estatista, lluitant per la transformació revolucionària de la societat vers el comunisme llibertari.

4.- Manifestar-se per la defensa de la terra, per l'abolició dels cossos i institucions repressius, per l'alliberament sexual, per la plena igualtat dels individus, contra la societat patriarcal i totes les formes d'alienació. Donant ple suport als moviments que defensen aquests punts.

5.- Partir de l'individu, del poble, la comarca i països federats lliurement entre si.

6.- Lluitar per uns Països Catalans independents, llibertaris i confederats.

Aquesta Coordinadora ha donat lloc a la creació de diverses Assemblees Llibertàries comarcals (del Barcelonès, Maresme, Baix Camp, l'Empordà, Berguedà, etc.).

Com dèiem al segon pròleg —fet ja pel juliol de 1985—, la feina feta per nosaltres, i també per d'altres grups i organitzacions que han anat sorgint durant aquests darrers 3 o 4 anys, ha tingut el seu ressò, i així bona part del moviment llibertari català ha anat modificant i canviant les antigues i tradicionals postures entorn de la qüestió nacional.

A més a més de la llavor que ha fructificat en la majoria d'ateneus llibertaris, en diversos col·lectius anarquistes del país, i en el nou jovent llibertari català, fins i tot en el camp anarcosindicalista català s'han produït novetats i canvis radicals enfront el problema nacional. Cal fer esment, en primer lloc, l'entrada en escena, a les darreries de 1983, d'un nou sindicat anarcosindicalista anomenat CNT dels Països Catalans, sorgit de diversos indrets de la geografia catalana i que assumia plenament la sobirania nacional com a sindicat dels Països Catalans i la lluita nacional pel seu alliberament (vegeu el *Manifest* publicat a l'Annex 5).

En aquest projecte hi confluïren col·lectius autònoms de treballadors, antics militants cenetistes, treballadors de diverses empreses i sectors nacionalistes i independentistes, amb una pràctica assembleària i antiautoritària.

Aquesta CNT-PPCC[1] despertà una gran expectació i rebé múltiples adhesions i la simpatia de diverses personalitats i tre-

1. Per a més informació podeu llegir: «La CNT dels Països Catalans» (*El Llamp*, núm. 7, 7 de juny de 1984); «La CNT dels Països Catalans davant el futur» (*Diario de Barcelona*, 2 de febrer de 1984); «Proposem la constitució d'una CNT dels Països

balladors d'arreu del nostre país. Fins i tot arribà a publicar el primer número del seu portaveu, anomenat «La Confederació» (juny de 1984)[2], i s'arribaren a constituir diversos embrions de sindicats a Barcelona i de federacions locals a moltes comarques catalanes. El fet, és, però, que la seva aparició coincidí de ple amb la reunificació de la CCT (Confederació Catalana del Treball), escindida de la CNT-AIT, arran del V Congrés de Madrid de desembre del 1979, amb una important escissió de la CNT-AIT, que juntes conformen actualment la CNT de Catalunya. I aquest fet enterbolí les perspectives, coincidint amb que no arribaren a funcionar seriosament els equips de treball per tirar endavant el prometedor nou sindicat llibertari-independentista de la CNT dels Països Catalans.

Tot i així, l'1 de maig de 1984 se celebrà un míting conjunt, al Mercat de les Flors, en el qual hi participaren per igual tres sindicats: la CCT, la CNT-AIT, Sindicats d'Oposició, i la CNT dels Països Catalans, onejant, potser per primer cop, juntes, barrejades, en la manifestació posterior al míting, les senyeres negres i roig-i-negres amb les estelades independentistes.

Amb tot, però, malgrat aquest no reeiximent del nou sindicat CNT-PPCC, sí que el fet de la seva presència influí poderosament en els canvis, que hom pot qualificar d'històrics, respecte al tractament de la qüestió nacional i l'assumpció de l'alliberament nacional, que darrerament ha experimentat la CNT de Catalunya en el seu darrer Congrés (vegeu a l'Annex 7).

Per tant, a hores d'ara, només roman en la seva posició espanyolista intransigent l'actual CNT-AIT.

Catalans» (*Punt Diari*, 2 de novembre del 1983); «Por la CNT de los Països Catalans» (*El País*, 17 de gener de 1984); «La CNT dels Països Catalans: una eina de futur» (*Avui*, 25 de gener de 1984); «El sindicalisme catalanista: un espai sense ocupar» (*El Món*, núm. 88, 28 d'octubre de 1983); «Moviment Llibertari i Catalanisme» (*El Món*, núm. 90, 11 de novembre de 1983).

2. Llegiu el núm. 12 de *El Llamp* (20 de setembre de 1984), l'article «La Confederació».

Bé, però, aquesta irrupció en l'escena social i política als Països Catalans d'aquests grups, anomenats per d'altres sectors independentistes com «anarcoindependentistes», no és exclusiva al nostre país, car és un fenomen que es ve desenvolupant darrerament en moltes altres nacions oprimides i colonitzades del món.

Cal precisar que s'han produït canvis en la direcció i encapçalament dels moviments d'alliberament nacional ja que fins fa pocs anys, des del segle passat, era la burgesia la que els encapçalava, quan ara són el poble treballador i les classes populars les que hi són compromeses.

Abans, la lluita d'alliberament nacional, dirigida per la burgesia, tenia uns objectius democràtico-liberals. Avui, però, les lluites d'alliberament nacional són dirigides per les classes populars i tenen objectius clarament anticapitalistes i socialistes. I podem constatar que la gran majoria dels moviments independentistes que es desenvolupen arreu del món posseeixen un contingut revolucionari que no només qüestiona el centralisme de l'estat, sinó al mateix estat, com aparell de dominació de les classes dirigents burgeses.

Aquest nou nacionalisme, d'arrels populars, sorgeix sobretot a partir del maig del 68 francès, i podríem dir que és un fenomen de sobrevivència, de resistència de les nacions colonitzades, que es produeix sota una desenvolupament econòmico-social desigual i com a reacció a la manipulació de la cultura capitalista-monopolista i l'enfortiment de l'Estat que les destrueix i despersonalitza. Molts d'aquests moviments independentistes, sense dir-se nominalment anarquistes, tenen uns plantejaments llibertaris i autogestionaris, com són per exemple: el FLB (Front d'Alliberament Bretó), el FLNC (Front d'Alliberament Nacional de Còrsega), el FLG (Front d'Alliberament del Quebec), Poble d'Oc (de Occitània) o el mateix Herri Batasuna, entre d'altres, com el mateix SOC andalús i els moviments indianistes d'Amèrica

Aquest nou plantejament dels moviments d'alliberament tradicional influencià molts llibertaris, que han pres partit per les nacions oprimides, aixecant la bandera contra l'opressió nacional, tot relacionant-la amb les altres opressions globals que exerceixen els estats sobre les nacions i les seves classes populars.

Així tenim que dins de l'Estat espanyol sorgí el col·lectiu llibertari Askatasuna que es va fer ressò de la problemàtica d'alliberament nacional d'Euskadi, i per això mateix, per la seva heretgia nacional, va ésser expulsat de la CNT. Al mateix Euskadi Nord hi ha un col·lectiu llibertari independentista que edita la revista *Erran*.

A Galícia han sorgit també diversos col·lectius llibertaris que es reclamen per la revolució social i la independència, com són: el Col·lectiu Arco da Velha, la GAG (Federació Anarcocomunista Gallega), el Col·lectiu Llibertari Rosa Linda de Santiago, el Col·lectiu Aurora i el Col·lectiu Zona Aberta, ambdós de La Corunya (tots ells amb la seva respectiva revista).

Al País Andalús sorgí l'any 1978 un Front d'Alliberament Andalús (FAL), de marcat matis llibertari i independentista, que lluità per l'alliberament del seu país, en tots els aspectes, mitjançant un procés assembleari que generi òrgans de contrapoder i de democràcia directa en camí vers la independència entesa com a societat comunista-llibertària.

Del Congrés de setembre de 1979, esmentem, pel seu interès, els seus cinc punt programàtics:

1.- Anticentralisme i rebuig de la Constitució espanyola (1978) perquè suposa una economia de mercat i nega el dret d'autodeterminació de les nacions de l'Estat espanyol.

2.- El nacionalisme radical, l'alliberament nacional d'Andalusia que només serà possible en una democràcia socialista autogestionària.

3.- Moviment assembleari que generi òrgans de contrapoder i de democràcia directa.

4.- Agrupament en un front ampli a fi d'assolir l'alliberament.

5.- Internacionalisme actiu amb tots els pobles de l'Estat espanyol i del món que lluiten pel seu alliberament.

A Occitània, sorgí també una Federació Anarco-Comunista d'Occitània (FACO), reivindicant la nació occitana i la seva independència sota postulats llibertaris.

Esmentem alguns dels seus punts programàtics:

La FACO reconeix l'existència i l'especificitat de la nació occitana. Els comunistes-llibertàris d'Occitània, han decidit, el 1969, de reunir-se sota la sigla FACO a fi de participar en la lluita d'alliberament del poble occità. La FACO és una organització especifica anarquista-comunista. Combat per promoure el comunisme llibertari a Occitània. Se situa en la trajectòria històrico-social del moviment obrer revolucionari: Comuna de París (1871), Ucraïna (1917-18), Comuna de Kronstadt (1921), Catalunya-Aragó (1936-39).

La FACO lluita en un front antiimperialista de classe per:

a) La independència nacional del poble occità.

b) La revolució comunista-llibertària, en els territoris alliberats d'Occitània. La FACO s'oposarà a la creació de qualsevol estat nacional occità, fent front a aquesta fase «intermitja» inútil i perillosa. La FACO es pronuncia per l'establiment immediat, a les terres d'Oc, del socialisme sense estat, sota la forma d'una Confederació de Comunes Lliures d'Occitània.

La FACO reconeix la validesa de la Plataforma dita d'Archinoff (plataforma organitzacional dels anarquistes-comunistes russos), i la necessitat, per als anarquistes revolucionaris del món sencer, d'unir-se sobre les bases específiques definides el 1926 per Nèstor Makhno, Piotr Archinoff, Rnako, Valeski i Limski.

La FACO, fidel a la lluita pels anarquistes, empra l'acció directa i l'autogestió generalitzada per la base en el combat que oposa el poble occità als seus enemics de classe i a l'ocupació francesa.

Per una altra banda, els llibertaris de les nacions colonitzades de l'Estat italià també s'han sensibilitzat darrerament en l'aspecte de reivindicar l'alliberament nacional. Així, tenim que al Friül, diversos col·lectius àcrates crearen el 1979 la revista *Friül Libertario*, defensora de l'autodeterminació per mitjà de la lluita assembleària i la creació de contrapoders que vagin afeblint les estructures de l'estat. També a Sardenya, el grup «Per una Sardenya llibertària», que edita la revista *Sardegna libertaria* en llengua sarda, fa una denúncia de la dominació colonial que exerceix l'Estat italià, tot impulsant la lluita anticolonial a través de l'autoorganització i l'autogestió dels treballadors sards, arreplegant mariners, camperols i obrers.

A Sicília, aparegué el 1977 la revista *Sicília libertaria* que defensa «la sicilianitat negada com a nació per l'Estat italià». I entenen que, a Sicília, la lluita contra l'imperialisme i el capitalisme passa inequívocament per la potenciació de l'autodeterminació i la independència del poble sicilià. És significatiu que a Sicília siguin només els llibertaris els que defensen la independència de la illa. Així, hi ha una altra revista anomenada *Anarchismo*, editada a Catània, en la qual Alfredo Bonnano —diverses vegades empresonat— manté la tesi que els anarquistes poden partir de l'autonomia organitzativa dels treballadors per a passar tot seguit a donar suport sense reserves a tota lluita d'alliberament nacional per convertir-la en revolució social.

Són moltes les nacions oprimides en que existeixen grups llibertaris que han assumit l'alliberament nacional, valgui només per a mostra el col·lectiu Bratach Dubb, d'Escòcia, i d'altres col·lectius àcrates al País de Gal·les, Quebec, Irlanda, Kurdistan, i fins i tot al Senegal, on existeix un moviment llibertari autòcton que reivindica la reconstrucció de l'Àfrica i dels seu país a partir de les realitats ètniques i nacionals, i ne-

guen els estats actuals, que només responen a la divisió artificial feta per les potències colonials europees a l'hora de repartir-se el pastís colonial africà.

Sembla que existeix un cert moviment llibertari internacional, que va creixent, i afermant-se en el despertar de les nacions oprimides i marginades per les burgesies estatistes i el capitalisme monopolista internacional. Prova d'això ha estat darrerament la celebració de la *I Trobada Internacional dels grups, col·lectius i organitzacions anarquistes i llibertàries que lluiten per l'alliberament nacional i social de les nacions oprimides* (podeu llegir a l'annex 8 la seva declaració política final).

Aquesta I Trobada s'ha celebrat a Guasila (Sardenya), els dies 28, 29 i 30 de desembre de 1985 i ha estat organitzada per la *FACC* (Federació Anarco-Comunista Catalana), *Sardennia contra S'Istadu i Sicília Libertaria*. Essent un dels màxims organitzadors, mort recentment, Tomaso Serra, el qual va dirigir el contingent italià de les Brigades Internacionals a la guerra civil (1936-39).

En aquesta Trobada s'han rebut una trentena d'adhesions de diverses nacions, així com diverses ponències i treballs, a part de les presentades personalment pels diversos delegats i llegides a Sardenya.

Totes aquestes ponències i treball seran editats properament, juntament amb les conclusions de la I Trobada. Igualment s'acordà de celebrar una II Trobada a finals del 1986. També arran d'aquesta trobada s'ha constituït la Federació Anarquista Sarda, present a molts pobles i ciutats de l'illa, i s'acordà també d'anar utilitzant progressivament per tots els grups, col·lectius i organitzacions presents la terminologia: independència, independentisme, independentista.

Com es veu, és gran l'avenç, només en els darrers quatre o cinc anys, del moviment llibertari català i internacional, respecte a la comprensió i assumpció de la lluita per l'alliberament nacional de llurs respectives nacions sotmeses i colonitzades. El

debat i la presa de consciència tot just acaba de començar S'espera contactar per la II Trobada amb llibertaris independentistes d'arreu els cinc continents, que duen ja una pràctica de lluita en les seves nacions colonitzades, ampliant així la Confederació Internacional per l'Alliberament Nacional, tot i afermant el moviment i enriquint el debat mitjançant la confluència de les diverses aportacions i experiències de lluites per l'alliberament nacional.

ANNEXES

ANNEX 1
Entrevista al Col·lectiu Icària

En aquests darrers mesos estem assistint, a Catalunya, a un debat sobre la qüestió nacional dins del moviment llibertari. Els resultats provisionals no representen un avenç massa gran, però malgrat això ho veiem positivament, perquè el mateix fet de començar a tractar aquest tema significa evitar que un pensament que pretén destruir el poder es converteixi ell mateix en un nou poder, en una limitació a les nostres capacitats de resposta al sistema.

Amb la idea de potenciar aquest debat al màxim vàrem formar el col·lectiu Icària. El fet de dotar-nos d'un nom ens serveix per donar una continuïtat als debats que hem realitzat en algun institut, alguna facultat, ateneus llibertaris, ràdios lliures i CNT, i en diverses publicacions periòdiques (revistes i diaris).

Avui ens hem trobat amb gent de *Bicicleta* i entre tots hem intentat de perfilar alguns dels aspectes de la nostra proposta:

Bicicleta (B): *No penseu que parlar, per exemple, de «fet nacional», de «moviment d'alliberament nacional» és més clarificador, menys equivoc, que no pas parlar de «nacionalisme», «nacionalitat», o «poble»?*

Col·lectiu Icària (CI): En realitat, sí. Nosaltres sempre parlem d'alliberament nacional, car entenem lligat l'alliberament social i individual. Els nacionalisme es podria arribar a entendre com una exaltació d'una nació respecte a d'altres, autoritarisme, i no implica pas necessàriament un fet alliberador, ni des del punt de vista nacional ni molt menys social.

B: *Esteu parlants aleshores d'«alliberament nacional», no?, què enteneu per nació?*

CI: Dins de la confusió de termes, oposem «nació» a «estat». L'estat territorial està caracteritzat i delimitat per criteris polítics, jurídics, administratius, com un mateix govern, lleis, moneda, unes fronteres... Però aquests no són pas factors inherents a un grup d'individus ni permeten identificar-los com a tals; solament com a súbdits d'unes mateixes institucions, que la minoria en el poder ha anat generant per a mantenir la seva dominació. En canvi, els criteris que configuren una nació sí que són inherents als individus: llengua, personalitat col·lectiva, les diferents manifestacions populars, etc. El que nosaltres anomenem «comunitat ètnica». La concreció d'una comunitat ètnica en un territori en el qual viu habitualment és la nació. Estat i nació, doncs, no coincideixen geogràficament. Un estat com «Espanya» o «França» manté coercitivament unides diverses nacions, i la nostra nació, els Països Catalans, es veu partida per la fronter franco-espanyola.

B: *Heu parlat de «Països Catalans» i no pas de «Catalunya». Aquest tema ha creat una sèrie de debats, àdhuc enfrontaments, especialment al País Valencià, on alguns sectors han parlat d'«imperialisme català» i han rebutjat una possible vinculació amb Catalunya. Vosaltres, què expresseu amb aquest terme? Quines característiques defineixen el que anomeneu «Països Catalans»?*

CI: Definim els Països Catalans en funció d'un criteri ètnico-lingüístic. Comprenem Catalunya (o sigui, l'actual regió administrativa espanyola sense la Vall d'Aran, més la «Franja de Ponent», actualment a l'Aragó, Andorra, les comarques inscrites en el departament francès dels Pirineus Orientals, excepte el Fenollet), les Illes Balears i Pitiüses, i el País Valencià (o sigui, la regió administrativa actual, excepte la zona interior, d'idioma castellà). Per a nosaltres, la definició en funció dels tres països és el resultat d'antigues divisions político-administratives,

per la qual cosa s'ha de superar per una definició en base a comarques.

El terme «Països Catalans» és relativament nou en comparació amb el concepte que expressa que està perfectament documentat en textos medievals. Tota la gent del País Valencià i les Illes que lluiten per la recuperació de la nostra identitat, ho tenen assumit; els que parlen d'imperialisme, del»»Regne de València» o de la bandera «blavera», uneixen un regionalisme espanyolista am una pràctica dretana. Temen una extensió de la consciència nacional, ja que el fet de començar a conèixer-se un mateix ajuda a prendre consciència de la pròpia opressió. Per a nosaltres, tant «nació» com «Països Catalans» poden ésser termes més o menys afortunats o encertats, però en tot cas són útils per expressar aquesta realitat. A més, «Països Catalans» expressa un sentiment de pluralitat meravellosament conjugable amb la idea de federalisme llibertari.

B: *El que és cert és que si fins ara el sentiment de rebuig al poder i a l'Estat espanyol, no s'ha concretat també en posicions d'alliberament nacional es deu principalment a la incomprensió d'allò que pot ésser una forma d'opressió nacional, que part de l'estat. Es a dir, dins del moviment llibertari s'identifiquen en l'estat els diferents tipus d'opressió que sofrim, però no és delimitat clarament on aquesta pot ser «nacional». Des del punt de vista llibertari, en quin sentit parleu d'opressió nacional?*

CI: L'estat ens aliena també nacionalment. Genera una ideologia patriotera que tendeix a suprimir les diferències entre els seus súbdits, per fer-los més governables. En el cas català, sofrim una forta repressió lingüística i cultural, que és especialment dura al País Valencià, ens veiem separats per la frontera franco-espanyola i comptem amb la presència constant d'unes forces d'ocupació militars i en alguns casos civils. Però a més d'aquests factors més visibles, la dominació penetra de mil formes, a qual més subtil, dins dels nostres cervells i ens origina

un procés de despersonalització, de pèrdua de la pròpia personalitat i, per tant, de progressiva delegació de la nostra capacitat d'actuació i de pensament en mans de l'estat. Per als estats som com ous: com més igualets, més encaixables.

B: *En els vostres plantejaments, com desmarqueu la necessitat d'alliberament nacional o d'independència respecte un estat de la possible voluntat de crear un estat independent, que asseguri aquest independència?*

CI: L'associació entre independència i un nou estat és la conseqüència de la manca d'un enfocament llibertari. Independitzar-se és trencar amb una relació d'opressió, és la no delegació de la pròpia capacitat de decisió en res. Els estats poden ser independents entre si, però si definim la nació en base als individus i no en base a les institucions, la independència no és simplement un canvi institucional, estat per estat. Un «estat independent» pot no exercir la seva dominació sobre la nostra identitat nacional, però la seva mateixa existència nega la possibilitat que puguem exercir la nostra independència com a individus lliures. La idea d'independència total es incompatible amb els estats.

La nostra independència té una base anarquista i ecologista radical. Partim de l'individu com base d'una xarxa associativa i federalista, que es concreta en forma de comunes ecològiques i autogestionades en base al comunisme llibertari, la seva federació per comarques, regions, nacions, etc. Aquest federalisme té múltiples significacions que poden ser a més simultànies segons les necessitats de cadascú. Els Països Catalans poden ésser un esglaó més de la xarxa federativa mundial.

No podem delegar la independència arrabassada als estats espanyol i francès, a un «estat socialista dels Països Catalans», a un nou poder coercitiu separat de nosaltres.

B: *Sembla existir a Catalunya una capitalització del nacionalisme per part de la burgesia i que es limita a ambicionar unes àrees de gestió i autonomia creixents, però sense qüestionar-se la «unitat de la pàtria». Com valoreu les evolucions del nacionalisme extraparlamentari i de l'independentisme davant d'aquest panorama?*

CI: És cert. Els empresaris i banquers tipus CiU aprofiten aquest sentiment popular i el canalitzen vers millores inofensives per a l'estat. Són un dic de contenció i un intent d'interclassisme, és a dir, de superació de les diferències socials internes, amb promeses i exaltacions nacionals. Però a més a més, no parlen de Països Catalans i ni en somnis d'independència.

Les sucursals del PCE i PSOE són adaptacions electorals als territoris de les diferents regions administratives (ni parlar de Països Catalans!) i en el tema nacional són francament conservadors. Com en tot.

Els aspirants-a-parlamentaris són unes altres adaptacions territorials de partits espanyols o àdhuc nacionalistes radicals amb organitzacions limitades a cadascuna de les «regions» espanyoles o del «departament» francès. El fet d'ésser «extraparlamentaris» no respon a una visió de la pròpia lluita sinó a no tenir suficients vots com per anar al Parlament. Parlen d'»autodeterminació», alguns inclús de Països Catalans o a vegades d'independència. Però els seus plantejaments són assolir el seu lloc entre les «forces polítiques catalanes», de fer sentir la seva radical veu al parlament. La seva actitud davant el nacionalisme burgès és de col·laboració crítica. Sovint els veiem als mateixos actes però amb «consignes pròpies». Els seus mites són «l'unitarisme» o sia, la col·laboració entre totes les «forces democràtiques» per exemple contra el parany del colpisme i les «transferències», és a dir, com més facultats tingui la Generalitat, més «lliures» serem. Obliden que en un estat capitalista, l'únic transferible és la facultat de dominació.

Els independentistes, especialment a partir del 1979, s'enfronten realment contra l'Estat, s'han distanciat d'allò que ano-

menen «bloc sucursalista» i de la burgesia. Tenen alguns plantejaments similars als nostres com la idea de moviment sectorial de caràcter assembleari, l'antiparlamentarisme, el sabotatge, etc. Compartim una agressivitat contra un mateix estat, però no pas l'essència antiautoritària.

B: *Es pot dir que els governs autònoms són tan tirànics respecte la classe obrera com els governs centrals?*

CI: Mentre no destruïm el capitalisme, parlar de governs autònoms és parlar de les diferents ubicacions o adaptacions geogràfiques d'un mateix poder. El parlament i el govern català han d'ésser dissolts exactament igual que l'espanyol i el francès. Els que parlen de transferències, també.

B: *Com veieu l'actitud del moviment llibertari respecte l'alliberament nacional?*

CI: Fatal. No ha estat capaç d'elaborar un plantejament propi d'alliberament nacional i és per això que les seves crítiques prenen com a base l'alternativa burgesa o el marxisme-leninisme, però no l'alliberament nacional en si mateix, perquè el desconeix. Parla dels perills de crear un nou estat, fronteres, d'interclassisme, de desviar el nostre objectiu principal, de divisió entre els treballadors... i se sent al marge del problema. Però arriba un moment que no es pot estar al marge sense col·laborar amb l'estat. I el moviment llibertari accepta d'aquest estat la seva extensió territorial com a marc de lluita actual i d'organització en el futur, el seu nom i el seu gentilici. Se sent espanyol, i això significa que és conservador perquè posa davant el criteri jurídic de l'estat i les seves fronteres al criteri d'essència, ètnica, lingüística dels individus, i separatista perquè acceptar la idea d'«Espanya» és acceptar la idea de la separació de la nostra nació en dos estats, i també Euskadi. En la seva pràctica veiem un constant espanyolisme a tots els nivells. La mateixa *Bicicleta* entre les diferents llengües que existeixen en el seu radi de difusió, posa davant de tot una llengua davant les altres. És el criteri de la majoria sobre l'individu.

Al cap i a la fi, l'anarquisme tradicional somnia amb la federació dels pobles d'Espanya, o pitjor encara, amb el somni imperial: Ibèria. Estem en contra d'un federalisme estereotipat en el qual les nostres possibilitats d'escollir lliurement el pacte federal que més ens agradi es vegin negades per prèvies elucubracions sobre al·lucinacions geogràfiques. A més, en les seves organitzacions es reprodueix fidelment la divisió espanyola en «regions», etc.

De totes formes, darrerament hi ha alguns grups llibertaris que estan assumint l'alliberament nacional com una lluita més del nostre alliberament global.

(Aquesta entrevista fou realitzada per la revista *Bicicleta*, però en tancar-la pel seu dèficit econòmic, no arribà a publicar-se. Posteriorment aparegué en part a *La Puça i el General*. Aquí us n'oferim la versió íntegra.)

ANNEX 2
Aportació a la revista *La Lletra A*

Amb aquesta aportació, el col·lectiu Icària voldria iniciar una rèplica als articles apareguts al número 8 de *La Lletra A*, entorn a l'anarquisme i la qüestió nacional, centrant-nos especialment en la crítica als acords del 6è congrés de la CNT-AIT.

Estat i ideologia. Tot estat genera ideologia. L'estat necessita legitimar-se enfront dels seus súbdits, i d'altra banda, afiançar la seva imposició com a ens al marge i contrari a l'individu.

El primer cas (mites de la majoria, de la sobirania nacional, de la dictadura del proletariat, etc.) seria en tot cas objecte d'un altre estudi.

Quant al segon, l'estat genera bàsicament dues grans tendències, que anomenem estatisme i estatalisme (o patriotisme). L'estatisme és l'exaltació de l'estat com a institució. Presentat l'estat com imprescindible per a l'individu (millor per a la societat), negant una existència al marge seu. Pot ser militarista o d'extrema esquerra, però essencialment és similar. L'estatalisme o patriotisme és l'exaltació de l'estat com a territori. Intenta donar una cohesió «patriòtica» als territoris arbitràriament reunits dins les seves fronteres.

L'espanyolisme és una ideologia estatalista perquè pren com a base l'abstracció mística, jurídica, política d'Espanya. L'únic vincle en comú de tots els individus i comunitats nacionals integrats dins l'estat «Espanya» és el fet de patir un mateix aparell administratiu-repressiu. L'objectiu de l'espanyolisme (patriotisme espanyol) és el de crear altres vincles, de consciència, lingüístics, emocionals, etc., en definitiva, donar una consis-

tència patriòtica a l'estat, per tal d'arribar a un model d'administració-repressió més còmode i eficaç.

Això s'ha aconseguit generalment per la *repressió* de les característiques pròpies, diferents a l'oficial, siguin individuals (homosexualitat, rebuig del treball, bogeria, perillositat social,...) o nacionals (llengua i cultura), però també, per la *integració*. La permissibilitat oficial davant d'aspectes anteriorment reprimits, cal entendre-la així. El regionalisme català i el bilingüisme, per exemple, són un intent, diguem-ne «subpatriòtic», de crear un altre model administratiu-repressiu comú per a tots els súbdits de «Catalunya»[1], però sense trencar, ans més aviat consolidant «Espanya», en un dels seus punts més febles.

La CNT i, en general, els sectors integristes del moviment llibertari són antiestatistes en tant que combaten l'estat com institució, però al mateix temps són estatalistes, en tant que admeten l'estat territorial «Espanya» com a marc de lluita en el present i d'organització en el futur[2]. Són, en tota l'accepció del terme, patriotes espanyols, que han preferit el fàcil criteri de la frontera d'estats per delimitar qui som. I ens acusen de voler crear noves fronteres! L'anarquisme és federalista, admet la diversitat, la minoria, l'individu, parteix de baix a dalt: on s'amaguen aquests projectes? La CNT no ha tingut en compte la nostra especificitat, ha adoptat la llengua castellana per motius purament numèrics, ha ofegat l'internacionalisme i el federalisme llibertari amb un interestatalisme entre súbdits d'estats.

D'altra banda, l'independentisme tradicional és estatista («Estat Català», «estat socialista dels Països Catalans»). Al mite de l'estat propi, responem que un estat sempre és un instrument de dominació al servei d'uns grups dirigents, i que per tant mai no pot ser «propi». Això significaria que s'ha dissolt entre la societat civil, en forma de col·lectius i de comunitats autogestionàries, és a dir, que s'ha extingit en tant que estat. L'estat «català» podrà *legalitzar* aspectes de la realitat nacional catalana, però la seva sola existència nega el lliure desenvolupament de la individualitat i de la comunitat.

Però és que, a més de ser estatista, també és estatalista. No serà estatalista espanyol o francès, però és estatalista català, és a dir, parteix d'un marc patriòtic obligat. Entenem que la idea de Països Catalans ha de ser el resultat d'una xarxa federativa no tancada, en la qual cadascuna de les parts més petites pot desenvolupar infinitat de variants. Contra el projecte militarista de reunificació, oposem la lliure federació.

Cultura popular / Cultura ètnica. Distingim entre cultura social i cultura ètnica. En el primer cas, oposem la cultura popular a l'oficial. En el segon, afirmem el dret de tota comunitat nacional a mantenir la seva especificitat. CNT pretén fer cultura popular en un vehicle —la llengua— pertanyent a una altra cultura ètnica. «Icària» pretén sintetitzar cultura popular i cultura ètnica pròpia, és a dir, potenciar una catalanitat despullada d'herències com «seny», patriotisme, masclisme i culte a falsos déus.

Ens oposem al bilingüisme, però no perquè admeti la coexistència amb el castellà (idioma que un cop desoficialitzat és tan vàlid com tots), sinó perquè no reconeixem cap poder que pugui delimitar amb quin o quins idiomes hem d'expressar-nos.

Nació i estat. És equivocat pretendre que l'estat crea la nació, perquè són dos fenòmens de diferent composició: mentre la nació és un fenomen poblacional, l'estat és un fenomen institucional. En tot cas, l'estat voldria «nacionalitzar-se» per damunt i contra les diferents comunitats nacionals, perquè al capdavall tot allò que és diferent té quelcom de propi, és a dir, de dissident.

El terme «nació» està contaminat per un us indegut, però entre els cercles llibertaris ningú no s'ha amoïnat a cercar-ne un

1. «Catalunya» també com a abstracció jurídica, les escarransides «quatre províncies», separades de la resta dels Països Catalans per tots quatre costats: la Catalunya del Nord i Andorra al nord, la Franja de Ponent a l'oest, les Illes a l'est i el País Valencià al sud.
2. Això quan no reivindiquen el vell somni imperial espanyol d'Ibèria.

altre ni, el que és pitjor, de comprendre el concepte que amb ell expressem i de donar-li un tractament especific com a quelcom a defensar enfront del poder.

Dir que l'estat ha creat la nació i no analitzar l'especificitat del fet nacional, o tancar el debat amb frases fetes de l'escolàstica anarquitzant, tipus «la nostra pàtria és el món» (i prou), denoten fins a quin punt ha arribat l'adoctrinament del moviment llibertari, adoctrinament extensible a la majoria de les altres concepcions.

Per una alternativa llibertària i global. La lluita per l'alliberament nacional dels Països Catalans és el resultat d'una anàlisi global, en la qual l'estructura de poder de l'Estat espanyol apareix, no ja com a imposició d'una hipotètica classe dominant castellana, sinó com un pacte reiteradament renovat entre les classes dominants de les diferents comunitats nacionals incloses dins l'estat «Espanya». La burgesia catalana, no sols és enemiga de la guerra social, sinó que és un dels principals puntals de la concepció d'unitat nacional espanyola (regionalisme, bilingüisme). Atribuir a aquesta burgesia un component, diguem-ne, «separatista» és un acte d'ingenuïtat. Però independentment dels seu comportament, l'opressió nacional (introducció d'esquemes alienatoris per la pèrdua de la consciència de la pròpia identitat) ha de ser combatuda com un punt més en la lluita anticapitalista.

La «verticalització de la lluita de classes» (un altre dia discutirem fins a quin punt existeix aquesta lluita) és igualment falsa: som individus, som provocadors, som el lumpen, i no súbdits d'estats que ajornen l'alliberament integral en la pura abstracció de la lluita. Independència total i anarquia sense límits, com l'anul·lació dels vincles que ens impedeixen autogestionar els nostres propis interessos. Utopia com a punt de referència. Lluita com a postura vital. Entre el fàstic de la integració-repressió i de la doctrina, pel sabotatge i la insurrecció.

ANNEX 3
Manifest per l'Onze de setembre de 1981

Després d'uns anys de clarificació política, on una esquerra reformista ha captat les lluites populars i les ha diluïdes en «millores», que més aviat consoliden el sistema, en adaptar els seus aspectes més durs a límits més permissibles i donant, alhora, una imatge de participació popular, han quedat prou delimitats el reformisme continuista pels moviments radicals que porten un enfrontament real a l'estat capitalista i espanyol.

Dins d'aquests moviments, i a través de lluites concretes com les pro-amnistia, manifestacions antinuclears i anti-OTAN, rebuig a les tortures i llei antiterrorista o el mateix rebuig a la desfilada militar del 31 de maig a Barcelona, hom assisteix a esporàdiques confluències entre l'anarquisme i l'independentisme, consistents en la defensa d'uns punts comuns que, pel seu caràcter d'enfrontament decidit, són avui prou significatius encara que ambdós moviments mantinguin trajectòries separades.

És, però, una aproximació en els aspectes pràctics i no pas a nivell teòric, pel que encara és difícil una confluència més gran que pugui donar pas a la creació d'un autèntic moviment nacional-popular.

Potser l'entrebanc més gran hagi estat el de no concebre l'alliberament nacional fora de l'estat. Això ha portat l'anarquisme a no assumir aquest alliberament per por d'estar potenciant un nou estat, i l'independentisme, a reivindicar aquest estat com a única forma d'alliberament nacional. Això els ha portat a una limitació en la seva actual lluita contra l'Estat espanyol: en l'anarquisme, en tant que reprodueix aquest estat en la seva extensió

territorial, acceptant-se el nom i el gentilici i prenent-lo com a marc de lluita en el present i com a unitat d'organització en el futur i en l'independentisme, en tant que reprodueix l'estat en els seus esquemes repressius (exèrcit, policia, presó, jutjat, manicomi, escola, fàbrica, ciutat,...) per bé que no els exerceixi damunt la identitat nacional o els disfressi de socialisme.

No han entès que els Països Catalans deuen la seva existència com a nació no pas a cap institució, sinó a la nostra presència com a poble viu i al capdavall a una continuada rebel·lia contra les institucions que en la seva tasca d'anul·lació d'identitats i de pensaments —com a mantenidores d'un ordre social injust— ens han volgut fer espanyols i francesos i que, per tant, la nostra continuïtat com a poble és molt abans l'alliberament nacional dels Estats opressors espanyol i francès, que no pas una reivindicació estatista.

Aquesta confusió —qui sap si fonamentada des del poder central— ha estat la que històricament ha impedit a un moviment fortament arrelat en el poble treballador català com és l'anarquisme, de seguir el seu camí més lògic cap a l'alliberament integral de l'individu (perquè no combat l'opressió que sofreix com integrant d'un poble sotmès i migpartit) i l'ha condemnat a presentar-se com una pura abstracció, en tant que s'autoexclou de la realitat que l'envolta: els Països Catalans.

Les seves tímides propostes de federalisme (on sempre reprodueix aquest estat: «federalisme dels pobles d'Espanya» o pitjor encara l'ensomni imperial espanyol: «federalisme ibèric»), unides a la seva persistent utilització d l'idioma imposat, en premses i propagandes, han acabat per convertir-lo en un moviment sospitós d'espanyolisme cada cop menys atractiu a les classes populars, i més reduït tant en militants com en idees noves.

Per la seva banda, un altre moviment també fortament arrelat en el poble treballador català, com és el de l'alliberament nacional avui concretat en l'independentisme, sovint ha deixat de banda la qüestió social per dedicar la seva actuació a la lluita estrictament nacional amb el conseqüent perill d'interclassisme, en fer front comú amb organitzacions que a més de burgeses (o bé d'esquerra reformista) no passen d'un nacionalisme «regional» de fidelitat a l'esquarteració administrativa actual dels Països Catalans. I el que és pitjor, sovint ha mesurat l'índex d'alliberament nacional per la quantitat de transferències de l'Estat central a l'ens autonòmic *regional*. Oblidant que qui diu transferència diu acomodació territorial de les institucions repressives inherents a l'estat capitalista a les particularitats de les nacions perifèriques.

És per tot això, pel que avui cal superar els entrebancs imposats per ortodòxies massa rígides o per esquemes desfasats i avançar cap a l'articulació de tots aquests grups, ja siguin ecologistes, feministes, antimilitaristes, com a impulsors del moviment nacional-popular.

No oblidem que si defensar la independència és no voler delegar en un altre la pròpia capacitat de decisió, la independència total, portada doncs, no sols a la nació, sinó a més a més a la comarca, al municipi, i al capdavant a l'individu, coincideix plenament amb el projecte anarquista d'anul·lació de la incidència de l'estat sobre nosaltres, i de lliure federació a partir de les unitats més petites, l'individu i la comuna, cap a unitats més grans; en el nostre cas, cap a la federació de comunes autogestionades dels Països Catalans.

(Manifest repartit a l'acte independentista del Fossar de les Moreres.)

ANNEX 4
Els llibertaris i la lluita per l'alliberament nacional dels Països Catalans

Arribem un altre any a l'11 de setembre, en plena farsa democràtica i campanya pre-electoral, i ens trobem amb un Estat espanyol de caire neofranquista més reforçat, al qual s'han amollat i al qual serveixen les forces polítiques parlamentàries, que comporta la desnacionalització progressiva del nostre país (procés de substitució lingüística i d'institucionalització de la submissió del català al castellà, malgrat la propaganda botiflera oficial), augment de la repressió i l'atur, empitjorament de les condicions de vida per a la classe treballadora, destrucció de la terra, negació de la nostra condició i realitat nacional i del dret a l'autodeterminació... I no oblidem que en aquest procés de descatalanització folklòric oficial, i en aquest procés de reforçament del centralisme i de l'opressió capitalista que patim, la Generalitat de Catalunya —govern regional català i delegació del Govern espanyol a Catalunya—, a l'igual que la Generalitat de la «Comunitat Valenciana» i el Consell de les Illes, són peces fonamentals i eines útils per al reforçament de l'estat espanyolista («Estado de las Autonomías»), negador i divisor de la nostra entitat nacional.

Per altra banda, el moviment llibertari, de sempre fortament arrelat al poble treballador català, es troba a hores d'ara amb una CNT dividida, feble, fossilitzada pels seus postulats doctrinaris dogmàtics, el seu sectarisme ideològic i verbalisme revolucionari, introduïts a l'Estat espanyol des de l'exili confederal, que fan que es tanqui envers la comprensió de la qüestió nacional i que no assumeixi com a pròpia la lluita contra l'o-

pressió nacional que pateixen els Països Catalans, esdevenint sovint un bastió de l'espanyolisme militant.

Amb tot, darrerament han anat sorgint sectors dins del moviment llibertari (diversos col·lectius i grups anarquistes per pobles i ciutats dels Països Catalans, ateneus llibertaris, alguns sindicats cenetistes i fins i tot les Joventuts Llibertàries de Catalunya —vegeu *Ruta* núm. 15, abril-maig 1982: «L'estat no és la pàtria: som una nació»— que han assumit la defensa del fet nacional català i àdhuc la lluita per la independència dels Països Catalans sota postulats, està clar, autogestionaris antiestatistes.

Històricament, potser, ens trobem amb l'aparició, amb els gèrmens d'un nou moviment llibertari català, que fa seva la lluita per l'alliberament nacional dels Països Catalans tot i aportant una serie de plantejaments, sobretot a nivell d'organització i pràctica de lluita, a l'independentisme català.

Aquest creixent sector llibertari independentista català conflueix de fet en la pràctica de lluita contra l'estat opressor espanyol, amb sectors independentistes que duen a terme una lluita anticapitalista partint de l'autoorganització i de l'assemblearisme del poble treballador català, i amb els quals pot i ha d'existir una col·laboració o coordinació de cara a enfortir la resistència i defensa de la nostra terra contra la repressió i opressió capitalista i espanyolista que patim els Països Catalans, i que es veu recolzada i afavorida pel parlamentarisme, l'interclassisme i l'autoritarisme imperants.

Cal donar a la lluita formes del tot autoorganitzatives i autònomes a tots els nivells per afeblir les estructures de dominació de l'Estat espanyol, i per poder assolir una independència real i efectiva, no estatal, que no reprodueixi les estructures jeràrquiques, classistes i estatistes de dominació de l'Estat que ara combatem. La independència estatal, per a nosaltres, no és independència, sinó una altra forma de dependència i d'opressió. Cal entendre la independència com a superació de totes les dependències en el nostre marc nacional que alhora comporti un canvi de la nostra vida quotidiana i un trencament amb les relacions de dominació social existents.

Entenem la independència com l'autogestió de la societat catalana a tots els nivells, partint de la federació de les unitats més petites a les més grans (individu, poble, barri, comarca, ciutat,...) que exerceixin l'autogovern i la democràcia directa als Països Catalans. I per arribar-hi, caldrà anar construint una xarxa ben difosa de contrapoders populars arreu dels Països Catalans, partint de l'autooganització del poble treballador català i de tots els oprimits, a través de la coordinació de les assemblees de fàbrica, de centres de treball, de barris, de pobles, etc., com a òrgans decisoris a tots els nivells.

Enguany, com en anys anteriors, molts llibertaris catalans serem l'Onze de setembre al Fossar de les Moreres per la Independència Total i la Revolució Social als Països Catalans.

(Article publicat al *Diario de Barcelona* el 8 d'octubre de 1982.)

ANNEX 5
Manifest per una CNT dels Països Catalans

Davant de la situació actual d'impotència, decepció i desil·lusió perquè travessen les classes treballadores, a la qual ha contribuït poderosament la política pactista, autoritària i claudicant de les burocràcies sindicals, especialment CCOO i UGT, sotmeses a les directrius de les jerarquies dels PCE/PSOE, que amb la seva actitud defensen i enforteixen cada cop més l'Estat espanyol i el capitalisme, que ens exploten i neguen nacionalment.

I davant el procés que ha seguit la reconstrucció de la CNT estatal, iniciat a l'Assemblea de Sants de 1976, veritable muntatge des de dalt, dirigit i preparat pels diferents grups de pressió i no per la base, amb les posteriors lluites i purgues internes pel control de l'aparell i la pèrdua de contingut llibertari i incidència social fins a esdevenir la caricatura actual, dominada pel seu contingut dogmàtic i espanyolista, el seu verbalisme revolucionari i la seva pràctica antiautoritària i burocràtica, que han defraudat les esperances inicials del proletariat català (més de 200.000 afiliats als Països Catalans en els anys 1977-78, el nombre d'afiliats ara no arriba ni a una vigèsima part!).

Manifestem la necessitat de crear, de construir la Confederació Nacional del Treball dels Països Catalans, seguint la tradició anarcosindicalista i llibertària de lluita i organització del nostre poble treballador culminada en les conquestes revolucionàries dels anys 1936/37, i partint de l'anàlisi de la societat actual, que respongui als interessos i desigs alliberadors de la classe treballadora i que combati la dominació que exerceix l'estat i el Capital en tots els camps.

Per la construcció de la CNT dels Països Catalans, a partir de la base, d'un procés assembleari obert i respectuós amb les diverses tendències llibertàries i autoritàries que s'hi puguin manifestar, basada en el federalisme llibertari, l'acció directa, la solidaritat i la plena autonomia dels sindicats a fi d'enfortir l'autoorganització de la classe treballadora i de tots els oprimits que garanteixi l'avenç cap a una transformació revolucionària de la societat catalana, igualitària i autogestionada a tots els nivells, vers el comunisme llibertari.

Considerem els Països Catalans (Principat, País Valencià, Les Illes, Catalunya Nord, Andorra i la Franja de Ponent) la nostra comunitat natural i nacional. I per tant considerem la CNT-PPCC com a totalment sobirana. Partim del federalisme llibertari i de la plena autonomia de les diverses regions que configuren la nostra nació. I promourem els intercanvis i les relacions entre les diverses comarques i regions en la classe treballadora a fi de potenciar la reconstrucció nacional dels Països Catalans.

Considerem que la CNT-PPCC no s'ha de limitar a la lluita sindical. Defensem la concepció d'una CNT-PPCC revolucionària integral, que lluiti en tots els fronts de l'activitat humana, i que es manifesti igual en contra de l'explotació a la fàbrica, com en el barri o en la vida quotidiana, i que ataqui igualment la deterioració ecològica, com el militarisme o la repressió, i defensi la llengua i la cultura catalanes i els drets de tots els oprimits i marginats.

Per una CNT dels Països Catalans capaç de lluitar contra les noves formes d'alienació i opressió que l'actual capitalisme utilitza per anul·lar la solidaritat i capacitat de lluita dels oprimits i d'integrar-lo dins el sistema, a fi d'afeblir l'Estat cada cop més omnipotent i opressiu.

Per una CNT-PPCC capaç de potenciar les assemblees, la resistència i el moviment anticapitalista i autoorganitzatiu del moviment obrer, i capaç d'impulsar un moviment d'aturats, amb una sortida digna a la seva situació de mercaderia sobrera menyspreable.

Per una CNT-PPCC capaç d'aglutinar i integrar els treballadors immigrats a través de la lluita contra tots els tipus de dominació i explotació que exerceix l'estat i el Capital, a la comunitat nacional catalana.

Ens manifestem per la potenciació de la lluita d'alliberament nacional dels Països Catalans sota postulats antiestatals i autogestionaris. Considerem l'opressió nacional que pateixen els Països Catalans un part integrant i inseparable de l'opressió global que exerceixen l'estat i el Capital sobre nosaltres com a persones i treballadors. Denunciem l'actual regionalisme català botifler i hegemònic, com a fals nacionalisme, que ni lluita ni defensa les llibertats nacionals, sinó només pels seus interessos de classe burgesa, essent una peça important i indispensable en l'opressió colonial que patim dels Estats espanyol i francès. Defensem que els únics interessats a aconseguir una independència real de la nostra nació, que comportaria una transformació revolucionària de la nostra societat, som els treballadors.

Per una Confederació Nacional del Treball dels Països Catalans solidària amb tots els obrers i oprimits del món i nacions oprimides, sense fer distinció entre llengües, països i creences.

(Aparegut al *Diario de Barcelona* l'11 de novembre de 1983.)

ANNEX 6
La Confederació Nacional del Treball dels Països Catalans

Què és?

És el primer sindicat nacional, a nivell dels Països Catalans, que sorgeix al nostre país, que recull la tradició llibertària i anarcosindicalista de lluita i d'organització del nostre poble treballador, defensant per tant l'assemblearisme i l'autoorganització de la classe treballadora, que fon en una sola lluita l'alliberament nacional i l'emancipació social.

D'on surt?

La CNT del Països Catalans neix de la confluència de diversos sectors: treballadors anarcosindicalistes, col·lectius llibertaris, col·lectius autònoms de treballadors i col·lectius independentistes i nacionalistes radicals, autogestionaris i anticapitalistes, que estem començant a estructurar els sindicats i les federacions locals de la CNT dels Països Catalans, pel Principat, País Valencià, les Illes, Andorra, Franja de Ponent i Catalunya del Nord.

Què volem ara?

La CNT dels Països Catalans es constitueix com organització independent i sobirana i és el nostre desig que arreli en el món del treball una lluita d'alliberament nacional alhora que anticapitalista i antiestatista, a través de l'autogestió de les lluites i l'autoorganització obreres. Volem aturar l'actual procés de desnacionalització dels Països Catalans —dut a terme per l'Estat capitalista espanyol— i potenciar la reconstrucció nacional dels Països Catalans a través de les classes obrera i popular. És el nostre desig

també integrar bona part dels treballadors immigrants, a través de l'exercici de la lluita contra tots els tipus de dominació i explotació que exerceixen l'Estat i el Capital. Així, la CNT dels Països Catalans no es limitarà només a l'acció sindical, sinó que actuarà arreu on es manifesti l'opressió nacional, lingüística, social, cultural, ecològica, masclista, militarista... I lluitarà també contra els nous mètodes de servitud voluntària i de control ideològic de l'estat, impulsats pels buròcrates i tecnòcrates al servei de les multinacionals. Promourem també un debat permanent entre els diferents sectors que integren la nostra organització, amb llibertat de tendències, a fi de possibilitar una pràctica de síntesi que ens faciliti l'avenç.

Objectiu final.

El nostre fi és arribar, per mitjà d'un procés de transformació voluntària, mitjançant l'autoorganització de la classe obrera i de tots els oprimits, i amb la creació d'una àmplia xarxa social alternativa de contrapoders, a l'establiment d'una Societat catalana, confederada, igualitària i autogestionada a tots els nivells, sense explotació ni opressió, sense classes.

EL COMITÈ NACIONAL DE LA CNT DELS PAÏSOS CATALANS

ANNEX 7
Autonomia, nacionalisme i CNT

INTRODUCCIÓ: Només la renovació del llenguatge i dels conceptes expressats per ell poden permetre el moviment i la vigència d'unes idees; en el pensament antiautoritari del qual es nodreix la CNT, aquesta renovació ha de suposar el desbloqueig dels motlles i expressions formades en el passat i que ara es veuen com un llast anacrònic; en la CNT de Catalunya aquest desbloquejament ha de significar la clarificació sense embuts de l'anomenat «problema nacional» que suposi la identificació de l'organització amb aquesta terra damunt de la qual vivim i que ens defineix culturalment.

Tradicionalment l'organització ha arrossegat una constant postura de rebuig vers la identitat nacional de Catalunya. Aquest tic de rebuig estava basat en motius complexos, molts dels quals obeïen a posicions equívoques, simplistes o que malcomprenien una realitat quotidiana. Entre aquests s'ha d'assenyalar la concepció decimonònica d'un federalisme que es forma anys abans de la «renaixença» catalana i que per tant no es posicionava davant d'ella; la identificació del nacionalisme, de tot nacionalisme, amb posicions reaccionàries per les quals aquest moviment era només un instrument per manipular la consciència social del poble i per reforçar les institucions de l'estat centralista o autonòmic; identificació que es reforça amb l'aparició dels feixismes en les primeres dècades d'aquest segle; la identificació, erròniament per part de l'organització, del nacionalisme amb la burgesia; i també, perquè no dir-ho, al desig de diferenciació amb l'«altra» esquerra, la política, que si defensa el fet nacional cata-

là, posició adoptada entre els sectors més escleròtics de l'organització basant-se en el seu anticomunisme visceral i prioritari.

Així, el repte de la CNT a Catalunya serà afrontar la seva acció sindical i social, però això només s'aconseguirà arrelant-se al mateix temps en el teixit social d'aquest país i per això la necessitat de reconciliar-nos amb la història d'aquest poble, del nostre poble, sabent que llavors les nostres idees obtindran un eco més definit i comprensible per a la resta de la societat catalana.

EL CONCEPTE DE «NACIÓ». Un dels termes utilitzats amb més polèmica dins de la Confederació ha estat el de «nació». Aquesta paraula ha definit fins ara, per als militants de la CNT, tot el territori polític de l'Estat espanyol. Així ens trobem amb la pròpia CNT d'Espanya, de la «Confederación *Nacional* del Trabajo», amb el corresponent «Comité *nacional*» (ara Comité Confederal) i els seus «Plenos *Nacionales*».

S'ha identificat així la nació amb els límits fronterers, que no culturals, sempre expressat a la CNT com «regional»: «Comité *regional*» (ara també «confederal»); «Confederación *regional*», «Pleno *regional*», etc.

Aquesta lexicologia deriva dels plantejaments geogràfics desenvolupats per l'Eliseu Reclus, que tan profundament calaren dins l'associacionisme obrer del segle XIX. Ens trobem, doncs, com en altres qüestions, amb que aquests plantejaments no han estat desenvolupats des de llavors i han entrat en franca caducitat. Dissortadament aquests termes varen ser ells mateixos utilitzats pel règim franquista enemic de les llibertats catalanes.

No és d'estranyar doncs, que molta gent hagi vist amb desconfiança una CNT que es reconstruïa el 1976 adoptant concepcions similars.

La CNT reconeix ara que cal parlar amb propietat de Catalunya com d'una nació, o sigui, un poble amb una terra, una llengua i un cultura pròpies, que té com àmbit un territori físic: Catalunya. Així mateix reconeix que els altres territoris de llengua catalana formen part també d'aquesta comunitat cultural comuna, per la qual cosa tractarà de coordinar-se amb la CNT d'aquests indrets per contribuir a que l'organització en ple reconegui aquest fet.

INTERNACIONALISME I FEDERALISME. Per a poder autotitular-nos d'internacionalistes hem d'analitzar el significat d'aquesta paraula i comprendre que aquesta voluntat internacionalista no ha de consistir en un tot globalitzador i despersonificador sinó en una ideologia que respecti els diferents elements que formen els homes i dones de tot el món. Només així podem exercir un veritable federalisme, és a dir, diversos «diferents» que es posen d'acord, no per ser homogenis, sinó per ser «diferents» en llibertat.

AUTODETERMINACIÓ I SOBIRANIA POPULAR. I la llibertat dels pobles s'obté per la consecució d'una autèntica sobirania popular, on els pobles i els ciutadans que els componen puguin decidir sobre el seu propi destí.

És evident que a Catalunya cap Estatut d'Autonomia no satisfarà de cap manera les necessitats emancipadores de molts catalans; l'autonomia catalana genera dobles i fins i tot triples burocràcies, bloqueja diversos sectors pels conflictes de competències, a vegades fins i tot per quatre bandes (Govern Central, Generalitat, Diputació i Ajuntaments) i manté en el poder un aparell incapaç de dotar el país del dinamisme sociocultural que sempre va tenir.

La CNT per tot això reconeix que el poble català mereix exercir lliurement el seu dret a l'autodeterminació. Autodeterminació que entenem com la capacitat per a decidir lliurement el seu futur, amb independència de qualsevol estructura estatal imposada per la força, tant interna com externa. Llibertat de cada poble per a decidir per si mateix i sense altres pressupostos que els de la seva pròpia voluntat i sense altres condicions ni imposicions.

LA NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA. Recuperant-se després de dècades de persecució, la llengua catalana ha de tornar a la categoria de llengua pròpia dels catalans. Això només és possible mitjançant un procés de normalització lingüística que faciliti el seu ús públic i ensenyament educatiu, la integració paulatina dels immigrants i la seva equiparació com a llengua de cultura en el món. La CNT pot contribuir en aquest procés facilitant el seu ús en el mitjà orgànic i participant en campanyes entre els treballadors i treballadores, sobretot d'origen castellanoparlant. Així mateix ha de protegir el dret de qualsevol a expressar-se sense coaccions en la llengua escollida, sigui aquesta la que sigui, evitant tota discriminació per raó d'origen.

ACCIÓ DIRECTA DE LA CNT DAVANT LA QÜESTIÓ NACIONAL.

– Lluitar contra tot tipus d'opressió i repressió nacional.
– Respecte i desenvolupament dels usos, costums, llengua i cultura catalanes.
– Potenciar el desenvolupament i aprofitament dels recursos econòmics propis del nostre poble, impedint l'espoli d'aquests i respectant l'ecosistema.
– Fomentar el suport mutu, la igualtat i comprensió entre tots els pobles.
– Ésser solidaris amb tot moviment per l'autodeterminació dels pobles.
– Adaptar l'estructura de la CNT a aquestes proposicions.

(Resolució del II Congrés CNT de Catalunya, 9-10 de novembre de 1985.)

ANNEX 8
Declaració política final de la I Trobada Internacional dels anarquistes que lluiten per l'alliberament nacional i social dels pobles oprimits i no reconeguts

En els dies 28, 29 i 30 de desembre de 1985, s'han desenvolupat a Guasila (Sardenya) els treballs de la Primera Trobada Internacional dels anarquistes i llibertaris que lluiten per l'alliberament nacional i social dels pobles oprimits i no reconeguts. A l'inici de les sessions s'ha recordat la figura del company anarquista Tomaso Serra, desaparegut recentment, que va participar activament a l'organització de la Trobada. Han estat presents companys i companyes de: Sardenia contra s'Istadu, Sicília Libertaria, redacció de la revista *Anarchismo* de Catania (Sicília), Federació Anarco-Comunista de Catalunya (Països Catalans), Coordinament furlant pa eculugje social (Friül), companys alemanys coordinats per IDK (Internacional Pacifista), IFAL (Unió de ferroviaris anarquistes i llibertaris de l'Estat italià), redacció de la revista *Anarchismo* de Milà, un company andalús, dos companys palestinencs a títol d'observadors, així com individualitats de diverses nacionalitats. Han estat llegides les adhesions, treballs i salutacions de tots aquells que no han pogut assistir-hi directament: Consell Regional Indígena del Cauca (Estat colombià), Organización de la resistencia anarquista (Argentina), Aliança de la Democràcia Socialista (Països Catalans), Col·lectiu Ikària (Països Catalans), Intiative (Occitània), OCL d'Arlès (Occitània) i les redaccions *Semse Anarchico*, *A rivista anarchica*, *Umanita nova*, *L'Internazionale*, *Iztok* (revista dels exiliats anarquistes dels països de l'Est); així com les de companys francesos, corsos, italians i sards. Del debat han sorgit anàlisis profundes i propostes de lluita sobre els problemes comuns a totes les nacions minoritàries oprimides que suporten el pes de

l'explotació econòmica, política i cultural: militarització del territori, opressió lingüística i cultural, subdesenvolupament econòmic, emigració, atur, opressió de la dona. Una àmplia discussió ha girat entorn l'anàlisi dels problemes relatius a l'ecologisme des d'una visió llibertària i social, problemes sobre els quals en aquesta trobada no es podia esgotar.

En particular ha aparegut la necessitat de la lluita unitària contra el militarisme de la NATO, estatal i internacional; contra la colonització econòmica i l'imperialisme del capital multiestatal i dels estats; contra la desnacionalització perseguida a diferents nivells pel poder econòmic, polític i social de l'imperialisme mundial; contra la política energètica del poder (centrals tèrmiques, nuclears, etc.).

Els presents han coincidit en assumir en els seus mitjans i reunions la progressiva difusió de la llengua internacional de l'esperanto en quant es contraposa a l'imperialisme de les llengües oficials dels estats. S'auspiciarà que l'esperanto s'utilitzi en les trobades en les quals siguin presents individus de diferents nacions, organitzant-se cursos i utilitzant material deixat pel company Tomaso Serra en poder de la Col·lectivitat Anarquista de Solidaritat. Els periòdics anarquistes de les organitzacions presents donaran noticia de tals iniciatives. De la Trobada ha sortit la proposta de constituir la Confederació Internacional Anarquista per l'Alliberament Nacional.

Organització que haurà d'ésser caracteritzada per la pràctica insurrecionalista, el rebuig de l'interclassisme i de qualsevol mètode basat en la delegació, l'electoralisme, la renúncia de l'acció directa. Sobre aquesta proposta s'ha desenvolupat un ampli debat en el qual han aparegut reserves per part d'alguns dels participants. Cada decisió final en mèrit a l'adopció o no d'acords concrets al respecte queda subordinada a la discussió a l'interior de cada organització nacional present o interessada.

Guasila, 30 de desembre de 1985

ANNEX 9
Avui, com fa 70 anys enrere
UNPOBLE SOBIRÀ,
ÉS UN POBLE INGOBERNABLE

Des de fa diversos anys, l'11 de setembre ha comptat amb un Bloc Negre dins de la manifestació de la tarda. El que va començar d'una forma informal, s'ha anat poc a poc consolidant com a punt de trobada de diferents sectors, els quals volem fer visible, especialment en aquesta data, el nostre rebuig als estats i a la delegació de la lluita en partits polítics i sindicats reformistes i per afirmar que la llibertat dels Països Catalans, com la de tots els pobles, no passa per la consecució de cap estat ni la creació de més fronteres, sinó per la dissolució de les existents i la creació d'espais horitzontals de contrapoder lliurement federats que substitueixin i deslegitimin els propis estats. Entenem l'11 de setembre com una data significativa per aquest poble i on totes les reivindicacions poden tenir cabuda, és per això que les persones de tendència llibertària o autònoma que hem conformat en aquest anys l'anomenat Bloc Negre també havíem d'estar-hi presents d'alguna o altra forma, al marge de sigles o inclinacions partidistes.

Aquest any, a diferència dels precedents, no podem passar per alt, ni deixar de mencionar amb sorpresa, la convocatòria paral·lela que sortirà de la Plaça Universitat pràcticament a la mateixa hora que la del Bloc Negre, la qual ens situa gratuïtament en la molesta disjuntiva d'haver de triar. Nosaltres continuarem trobant-nos en el Bloc Negre perque així s'ha fet durant anys i perque no estem disposats a renunciar a la nostra autonomia ni estar a expenses del que decideixi fer una organització en concret. El Bloc Negre no es pas un bloc monolí-

tic, ni en té cap intenció de ser-ho, entre la gent que s'aplega al seu voltant, alguns formen part o simpatitzen obertament amb la corrent anarcosindicalista, i a d'altres els importarà 'un rave' el que fagi o deixi de fer la CNT federada.

No som ningú per dir a la gent a quina de les convocatòries ha d'anar, no entrarem en una baralla estèril per veure qui és més llibertari, ni titllarem de ser més o menys solidaris amb els treballadors per assistir a un lloc o un altre, com sembla que alguns intenten fer. No és en aquest dia que es demostra això sinó en la feina diària, com molt bé saben els companys de Mercadona amb una lluita exemplar que dura mesos, i tots els treballadors que lluiten dia a dia contra la patronal i per l'autogestió obrera, entre els quals molts de nosaltres hi som presents durant tots els dies de l'any.

Pels desmemoriats, dir que aquesta no és pas la primera manifestació obrera, o de caràcter laboral, que té lloc durant l'Onze de Setembre. La diada passada, per no anar gaire lluny en el temps, la Xarxa Solidaria contra el Tancaments i la Precarietat ho va fer amb els mateixos objectius, punt per punt, que ara esgrimeix part de la CNT. Al nostre criteri, si d'un bon principi els convocants s'haguessin plantejat sincerament rebassar els estrets límits dels seus sindicats adherits, obrint-se a altres sectors laborals en conflicte (evitant, de pas, crear la impressió fugaç de ser una mena de contramani de l'11). S'hauria d'haver fixat la convocatòria a la mateixa franja horària en que tradicionalment ho feia la Xarxa. Feliç coincidència que, de pas, hagués permès a molts de nosaltres anar pel matí a prestar-vos el 'suport mutu' que es mereixen els companys de Mercadona, PC city i la resta de treballadors en lluita.

El pensament llibertari no és patrimoni de ningú, ni de cap sigla ni de cap individualitat ni de cap poble escollit, s'equivoquen els que intenten apropiar-se'l i ser els únics representants, s'equivoquen els que vulguin esdevenir en avantguardes, s'equivoquen els que volen utilitzar-lo per enfrontar els pobles, s'equivoquen els que volen convertir-lo en una ideologia forània i estranya a la nostra terra i a la nostra cultura, s'equivoquen els que volen simplificar-lo en quatre eslogans, s'equivoquen els que separen les lluites antiimperialistes de les lluites socials o actuen com si aquesta no formés part de la mateixa lluita de classes que ho engloba tot.

Aquest any es compleixen 70 anys d'una revolució llibertària, iniciada un 19 de juliol de 1936, que va donar a Catalunya les més altes quotes d'autogovern de la seva història contemporània, molt més que amb qualsevol govern, per molt 'nacionalista'? que s'anomeni. Molts i moltes lluitadores van deixar la vida en aquesta lluita i en la posterior repressió feixista. El seu exemple i el de milers de treballadors i col·lectius que avui dia continuen lluitant contra el sistema ens empeny a continuar sent presents un any més a l'11 de setembre i els dies que calgui.

Ni imperialisme espanyol i francès, ni xovinisme català!
Visca la lluita de pobles contra imperis i d'obrers contra patrons!
Visquin uns Països Catalans lliures de qualsevol estat!
Mani qui mani, antiautoritaris sempre!

Comunicat Individualitats Bloc Negre
11 setembre de 2006

(Comunicat no inclòs a l'edició original.)

ANNEX 10
Anarco... quèeee?

Aquest article que comences a llegir pretén demostrar que no hi ha cap incompatibilitat entre l'anarquisme i la defensa de la identitat dels pobles, identitat que no és estàtica ni excloent i que, creiem, l'anarquisme ha de fer seva. A més, critiquem alguns dels arguments contraris a aquestes idees. Per tant, podem dir que l'article expressa l'opinió del Col·lectiu sobre aquest tema.

Definició de termes utilitzats: nació i poble

Per experiència en debats similars, creiem imprescindible fixar les regles de joc que, en aquest cas, són les definicions dels termes que s'utilitzaran ja que els matisos dels significats que donem a les paraules poden no ser els mateixos.

Així, podem definir «nació» com a «comunitat d'individus als quals uns vincles determinats, però diversificables, bàsicament culturals i d'estructura econòmica, amb una història comuna, donen una fesomia pròpia, diferenciada i diferenciadora i una voluntat d'organització i projecció autònoma que, al límit, els porta a voler-se dotar d'institucions polítiques pròpies fins a constituir-se en estat» (definició del *Gran Diccionari de la Llengua Catalana*, Ed. Enciclopèdia Catalana) i segons la definició «Kirby», un «poble» és un «grup d'éssers humans individuals que tenen en comú tots o alguns dels següents elements:

a) tradició històrica comú;
b) identitat racial o ètnica;

c) homogeneïtat cultural;
d) unitat lingüística;
e) afinitat religiosa o ideològica;
f) connexió territorial;
g) vida econòmica comú.

(Definició extreta de la Reunió Internacional d'Experts per la Dilucidació de Conceptes dels Drets dels Pobles de la UNESCO, any 1989).

Nosaltres preferim utilitzar el terme «poble» per les connotacions negatives implícites del terme «nació» (exaltació de la pàtria, superioritat d'unes nacions respecte a altres, etc.) a part de que no compartim l'objectiu de constituir cap estat.

Anarconacionalisme o anarcoindependentisme? Anarquisme!

La identitat de la que es parlava en la definició anterior no té perquè ser excloent. Efectivament, són la cultura i/o l'idioma els factors que determinen que un conjunt de persones que habita un territori real, per res virtual, s'identifiquin com a Poble. Poble que no ha de tenir unes fronteres nítides ni definides sinó que, tal com marquen, per exemple, les àrees de transició del català a l'aragonès (i viceversa) situades al que l'Estat anomena província d'Osca, indiquen permeabilitat i no exclusió.

L'anarcoindependentisme no busca l'homogeneïtzació cultural d'un territori ni l'establiment de fronteres físiques que separin i enfrontin a uns pobles amb altres, sinó que entén el concepte de poble com quelcom dinàmic en el temps i en l'espai. No creiem que el poble original (per prendre com a punt de partida un moment concret de la història) s'hagi de preocupar per salvaguardar la tradició, la identitat racial, la unitat lingüística, etc., davant l'arribada de nous habitants als territoris culturalment homogeneïtzat. En una societat ideal, tots junts

construirien i constituirien un nou poble perquè sempre és el individu la peça bàsica de qualsevol estructure social.

Però sí que ens hem de preguntar perquè a una mateixa localitat o territori hi ha gent amb diferents sentiments de pertinença a un poble o perquè hi ha gent que rebutja un idioma i una cultura. Entenem que la homogeneïtzació és un procés socio-cultural natural i si no es dóna aquest procés hem d'analitzar perquè i amb quina finalitat: en el cas dels Països Catalans, nosaltres arribem a la conclusió de que aquestes circumstàncies es deuen a una imposició i a un intent d'uniformització per part dels estats francès i espanyol.

Per tant, el que no permetrem és la imposició dels elements que constitueixen la definició de nació (la uniformització) per part dels Estat francès i espanyol amb els propòsits (no ho oblidem) de facilitar la governabilitat i ampliar i/o assegurar mercats. Per a nosaltres, perquè es donin les circumstàncies de les que parlaven abans els canvis s'han de produir en una situació de llibertat total en la que no hi ha cabuda per als prejudicis contra un poble que donen lloc, per exemple, a la submissió lingüística.

En el cas de la llengua, l'anarcoindependentisme no està en contra de la desaparició del català si aquesta es produeix per «mort natural», és a dir, si el català evoluciona per les aportacions d'altres pobles i, per tant, d'idiomes (igual que va passar amb el llatí i el naixement del català).

És per això que ens considerem independentistes, per viure on vivim. Encara que considerem que aquesta etiqueta és innecessària perquè l'alliberament dels pobles encaixa perfectament dins de l'anarquisme i perquè la utilització de etiquetes porten a la simplificació, utilitzem i ens considerem directament **anarquistes**. Al Col·lectiu Negres Tempestes tenim molt clar que la lluita per l'alliberament dels pobles és inseparable de la lluita per l'Anarquia (no som interclassistes).

Al costat de qui lluitem?

A vegades ens han «tirat en cara» que lluitem o participem d'actes amb organitzacions de l'independentisme-estatista d'esquerres i que no ho fem pas amb altres col·lectius anarquistes. Directament, això és mentida. No neguem que hem participat i hem compartit lluites (antirepressió, defensa de centres socials, lluites veïnals, antifeixisme, etc.) amb aquelles organitzacions perquè entenem que els objectius a assolir són els mateixos i no entren en contradicció amb els nostres principis (per exemple, romanem alertes davant qualsevol intent de controlar una assemblea). Ens poden acusar de «frontpopulisme» (aquest seria un altre debat), encara que som conscients i coneixedors dels fets ocorreguts a la revolució d'Ucraïna (revolució makhnovista) o la mateixa revolució del 36-37 a Catalunya, però no podem fer responsables d'aquests fets a tota l'actual militància de les organitzacions marxistes-leninistes i «derivades».

Igualment, també lluitem amb altres col·lectius i organitzacions anarquistes en les mateixes lluites i en altres com són la denúncia de la darrera reforma laboral, la recuperació de la memòria històrica, la difusió del conflicte a Mercadona, la difusió de l'anarquisme, etc.

La postura de l'anarquisme «tradicional» respecte a l'alliberament dels pobles

A l'Estat espanyol, l'anarquisme «tradicional» veu amb simpatia i recolza lluites indígenes (la lluita dels maputxes a l'Estat xilè, dels indígenes a l'Estat bolivià), la lluita de la Cabilia a l'Estat algerià, dels palestins, etc., i s'oposen a la uniformització cultural propiciada per la globalització capitalista.

No obstant això, a l'Estat espanyol i francès ja no tenen les coses tan clares. Dins dels seus anàlisis veuen l'Estat espanyol (s'obliden del francès) com un aplec de comunitats amb diferents costums i idiomes però no s'atreveixen a traçar una línia divisòria entre aquestes perquè fins i tot es poden trobar, dins del mateix territori, gent de comunitats diferents.

Qui és el que traça fronteres, doncs? Per a nosaltres, no cal traçar cap línia divisòria entre comunitats. Com ja hem dit abans, aquestes comunitats no han de tenir unes fronteres nítides i definides sinó àrees permeables i no excloents tal com ocorre de manera natural quan no hi ha cap tipus d'homogeneïtzació forçosa.

Pel que fa al fet de que hagi persones d'altres pobles dins d'un territori, nosaltres defensem la lliure circulació de persones, el dret de l'individu a triar on vol establir-se. I també defensem el dret de l'individu a integrar-se lliurement dins de la comunitat. No volem la creació de guetos. Igual que els anarquistes «tradicionals» els denuncien com eines de l'estat i el capital per dividir al poble a través del racisme i la xenofòbia, també haurien de treure alguna conclusió de que hagi gent dins dels Països Catalans que rebutja qualsevol cosa relacionada amb el català o els Països Catalans. Pot ser perquè aquests anarquistes també són víctimes dels intents dels estats francès i espanyol d'afrancesar i espanyolitzar respectivament aquests territoris a través, entre altres eines, de prejudicis sense cap base contra el poble català.

Per què ens manifestem l'11 de setembre

El Col·lectiu Negres Tempestes participa de l'anomenat «bloc negre» de la manifestació de l'11 de setembre pel seu significat: el començament del procés «d'espanyolització» forçosa, que encara existeix, dels territoris que es corresponien amb la antiga Corona d'Aragó.

Òbviament, no estem per la creació d'un nou Estat català, tal com hem explicat anteriorment. El nostre propòsit és difondre la nostra postura d'igual manera que ho fem, per exemple, el 1er de maig amb les reivindicacions obreres i/o el món laboral.

Com col·lectiu que té com alguns dels principals objectius fomentar el debat, trencar els tòpics i assolir que l'anarquisme en general adopti sense prejudicis l'alliberament dels pobles (la companyonia universal dels pobles lliures) organitzem juntament amb altres col·lectius i individualitats el «bloc negre» de la manifestació de l'11 de setembre.

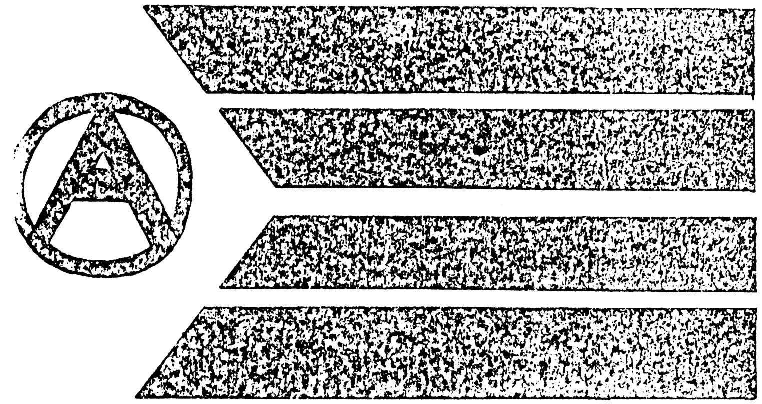
Podria ser que se'ns considerés com una mena d'especialistes en la matèria però la nostra lluita no es centra únicament en aquest sentit, com demostren les activitats que hem dut a terme i esperem que aquest article serveixi per aclarir idees equivocades sobre tot allò que defensem.

(Article de Negres Tempestes aparegut a l'especial de *La Rosa dels Vents* de l'11 de setembre de 2006.)

DOCUMENTS

LA MONTSE TAMBÉ ÉS NEGRA!!!
A!

Aprofitem la Diada del 11 de Setembre per expresar la nostra opinió sobre el fet nacional i la seva manipulació per part del Estat i les seves institucions(partits,parlaments, Generalitat).

1.-Nosaltres pensem que la nació no és el mateix que el Estat si no que es una comunitat de persones que constitueixen un poble i que totes les nacions estan oprimides per estats,sigui un estat extranger o un estat instalat a la mateixa nació.

2.-El nacionalisme com l'entenem nosaltres és un fet més de revolta contra qualsevol estat i no té res que veure amb ell.

3.-Estem en contra de la manipulació de la nació i del nacionalisme català amb la finalitat de la creació d'un altre Estat opressor,oprimir altres nacions o bé obtindre vots per el parlament espanyol.

4.-La independència no és doncs la creació d'un nou estat(amb la seva policia,exèrcit...)si no el dret de la persona,el poble,la comarca,la nació,d'esser lliures;lliures per decidir el seu destí,per federar-se a d'altres o no,lliures per governar la seva existència en autogestió.

Ateneu Llibertari del Poblet (Sgda.Fam.)
Barcelona,a 4 de setembre de 1981

UN MOVIMENT SOLS AVANÇA A PARTIR D'HERETGIES: INDEPENDÈNCIA! Ⓐ

"POC A POC I BONA LLETRA" (N. D'E. I CRIDA A LA SOLIDARITAT EN DEFENSA D'UN UNIFORME NOU PER ALS MOSSOS D'ESQUADRA)

"NO ÉS EL MOMENT OPORTÚ" (ESQUERRA DEL CAPITALISME I ASPIRANTS-A-PARLAMENTARIS)

LA LLUITA PER LA INDEPENDÈNCIA JA NO ES REDUEIX A UNA GUERRA ENTRE ESTATS

L'ESTAT HA DE MORIR PERQUÈ VISQUI LA TERRA

"L'ESTAT CAPITALISTA PREN DIFERENTS FORMES: FEIXISTA DEMOCRÀTIC SOCIALISTA PER AIXÒ EM VA TAN BÉ" (JOAN-PAU II "DELIRIS VOCACIONALS" PL. 59)

PRESOS AL CARRER (PATRIOTES TAMBÉ) MODEL-TRINITAT GOMA-2

JA NO PLOREM ELS HEROIS PERQUÈ ÉS ADMETRE LA PRÒPIA IMPOTÈNCIA. QUAN VINGUI LA PASMA A TREURE'N'S DEL FOSSAR, COM LA REBRÀS, AMB EL CAP COT, O AMB EL DIT AL GATELL?

DE QUIN COLOR VESTIRÀ LA POLICIA DE L'ESTAT SOCIALISTA DELS PPCC? ELS ETERNS DISSIDENTS VESTIREM CAMISA DE FORÇA.

DONEN SUPORT LES SEGÜENTS PERSONALITATS I ENTITATS CÍVIQUES (EN ESPERA DE POSSIBLES ADHESSIONS):

- JOSEP L., DEL GREMI D'ESCOMBRIAIRES.
- JORDI M., SUS LABORES.
- HELENA P., FREGONA TEMPORERA AL PARLAMENT DE CATALUNYA.
- CARLES G., ENTERRADOR.
- JOAN B., "NO VULL TREBALLAR, PERÒ SÓC VICE-PRESIDENT DE LA FEDERACIÓ DE PROMISCUS PREMATURS"
- MONTSE C., INCONTROLADA

- A.E.T.D.D.C. - ASSOCIACIÓ ESPORTIVA DEL TIR A DIANA AMB DARD CURT.
- U.C.B.B. - UNIÓ CARGOLAIRE DEL BAIX BARCELONÈS
- A.C. - AMICS DEL CÒCTEL.
- C.S.I. - COL·LEGI DE SACERDOTS INSATISFETS
- A.I.I. - AGRUPAMENT D'INCONTROLATS INTRANQUILS.

CONTRA EL NACIONALISME BURGES, L'ALTERNATIVA LLIBERTARIA:

FEDERALISME LLIURE, NACIONAL I INTERNACIONAL

(Aquí reproduim el programa que Bakunin va fer per la revolució de 1863 a Polònia i que un segle més tard creiem que encara és vàlid pels moviments revolucionaris d'alliberament nacional).-

PROGRAMA

1) La terra és propietat inalienable del poble. No podràn disfrutar dels seus fruits més que aquells qui la treballen amb els seus braços.
2) Els capitals, els establiments industrials, les màquines, els estris de treball, els immobles, etc., són propietat comuna de les associacions obreres.
3) Nosaltres no volem governar ni ésser governats sota cap autoritat. Enemics de tot govern de l'home sobre l'home, per això som enemics de tot Estat, malgrat que aquest s'amagui sota formes democràtiques o republicanes, ja que sempre serà un govern de la minoria damunt la majoria.
4) Nosaltres volem la llibertat total del poble en tots els àmbits de la vida, i per a que aquesta llibertat sigui assegurada contestem tota forma d'organització de dalt a baix i no admetrem altre sistema social que aquell que estigui construït de baix a dalt, per l'aliança lliure de les comunes, el que donarà lloc al naixement d'una federació lliure, nacional i internacional.
5) Adversaris de tot Estat, rebutjem els drets i les fronteres dites històriques. Per nosaltres, Polònia (1) no existeix més que fins allí on les masses treballadores reconeixen que elles volen ésser poloneses (2).
6) ....Tot poble o més exactament tot Estat que oprimeix un altre poble en nom de la seva pròpia nació, és per nosaltres odiós.
7) ....Estem per una federació universal de tots els éssers humans de tots els pobles, lliures d'una vegada per totes de qualsevol govern de qualsevol Estat. En nom dels drets de l'home i per la fraternitat de les masses treballadores oprimides de tots els països, donem la mà als revolucionaris d'arreu del món amb els quals volem contraure una aliança no només en paraules, sinó amb fets.

(1) Val per nosaltres com els Països Catalans.
(2) Catalanes, ibid.

\- \- \- \- \- \- \- \- \- \- \-

.- CONTRA LA BOTIFLERIA CONVERGENT, L'ESCOLANIA DE L'HERIBERT I ELS BENEITS PSOE:
INDEPENDENCIA TOTAL I ANARQUIA SENSE LIMITS!!
.- El CATALA, UNICA LLENGUA ALS PAÏSOS CATALANS!

Assemblea
Llibertària
del Barcelonès

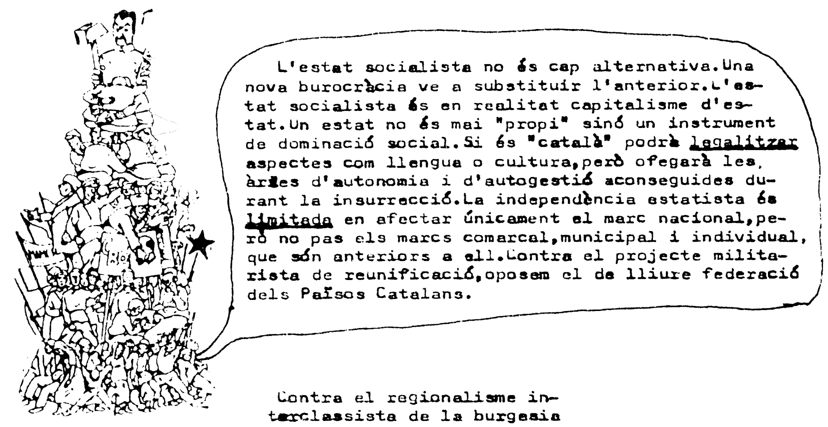
11 Setembre 1983

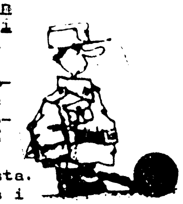

El grup parlamentari comunista ha proposat aquest nou model de mosso d'esquadra, per tal de "consolidar la democràcia i l'autonomia i impedir l'escalada de determinats grups terroristes"."Eficàcia i contundència" són els lemes escollits per promocionar el nou model.La proposta ha aixecat una enèrgica protesta per part de Convergència i Unió.El Sr. Senycatalà,diputat per l'esmentada coalició,ha declarat en roda de premsa: "és un ultratge per a Catalunya la no inclussió de les espardenyes de pagès i del barret de copa,símbols tradicionals dels mossos d'esquadra",així com la seva voluntat de "mobilitzar el poble català contra l'important retall autonòmic que això suposa".

Contra el regionalisme interclassista de la burgesia catalana,oposem un independentisme lligat a la lluita anticapitalista,i a una proposta llibertària i global.Per l'abolició de l'estat i de l'exèrcit,de la presó i del treball assalariat.Per la reorganització en base al comunisme llibertari i a la confederació de comunes ecològiques i autogestionades.Per l'autoorganització de tasques,el sabotatge i la reapropiació col-lectiva.Contra el vell món i la massa conformista. Contra la democràcia burgesa,les noves policies i l'ordre establert.Mori l'estat!

PER L'ANARQUIA I LA INDEPENDÈNCIA

11 de Setembre,un dia més en la lluita pel comunisme llibertari i l'alliberament nacional.

la ceba

FULL INFORMATIU DE LA COORDINADORA LLIBERTÀRIA DEL MARESME - NUMERO 1 -

Amb aquesta primera CEBA presentem, a tota la comarca, la Coordinadora llibertària del Maresme, que neix amb la voluntat d'integrar a totes aquelles persones i col.lectius que desitgen una transformació de la societat en la qual la llibertat dels individus, dels grups i dels pobles sia una realitat.

Per això, creiem que és necessari un alliberament social que posi fi a l'explotació capitalista i estatal, i un alliberament nacional que posibiliti l'autodeterminació i la independència de tots els països i nacionalitats.

Per una autèntica solidaritat humana cal que no hi hagin explotats o explotadors, oprimits o opressors..., per un veritable internacionalisme cal que no hi hagin nacions oprimides o colonitzades. Tot suposat internacionalisme que no garantitzi la llibertat i la independència de tots els pobles no és més que un imperialisme disfressat.

La Coordinadora Llibertària del Maresme, té un caracter obert i vol recolzar i participar en totes aquelles iniciatives que signifiquin un progrés en la lliuta per la llibertat i contra tota repressió.

Així mateix a nivell de nació catalana estem coordinats amb la Coordinadora llibertària dels Països Catalans, la qual recentment a pres els següents acords:

1- Impulsar la creació d'un moviment llibertari dels Països Catalans.
2- Defensar un món de nacions sense Estats.
3- Manifestar-se contra tota repressió i explotació capitalista, imperialista i estatista, lluitant per la transformació revolucionària de la societat vers el comunisme llibertari.
4- Manifestar-se per la defensa de la terra, per l'abolició dels cossos i institucions repressius, per l'alliberament sexual, per la plena igualtat del individus, contra la societat patriarcal i totes les formes d'alienació. Donant ple suport al moviments que defensen aquests punts.
5- Partir de l'individu, del pobles, les comarques i països federats lliurament entre si.
6- Lluitar per uns Països Catalans Independents, llibertaris i Confederats.

SABEM QUE LA LLUITA ÉS LLARGA I DIFICIL, PERÒ TOT ÉS POSSIBLE QUAN UN POBLE LLUITA PER LA SEVA TERRA I LA SEVA LLIBERTAT

CONTRA LA BOTI-FLERIA CONVERGENT, L'ESCOLANIA DE L'HERIBERT I ELS BENEITS DEL P.S.C. TOTS AL DAVANT DE LA MANI DE LA CRIDA.

INDEPENDÈNCIA TOTAL
ANARQUIA SENSE LÍMITS

EPÍLEG
INDEPENDÈNCIA TOTAL, ANARQUIA SENSE LÍMITS!
Anarquisme i alliberament nacional vint anys després

Aquesta breu reflexió sobre el que ha estat fins ara el moviment, les individualitats i les pràctiques anarcoindependentistes i el significat del llibre *Anarquisme i alliberament nacional* no és científica ni té l'obsessió de ser-ho. Així, a banda de les dades objectives que hi he inclòs, les meves opinions sobre el tema és evident que poden haver marcat les línies que llegireu a continuació. Si bé això passa sempre, crec que és obligat l'advertiment pel fet que aquest és un text que enceta un espai fins ara ben poc transitat pels historiadors acadèmics.

És més que segur que hi mancaran noms, títols, fets i dades. El temps que he tingut per escriure-la i sobretot la manca d'entrevistes personals a individus que van viure el procés que hi descric segur que han afectat el relat que ve a continuació. Aquesta és, doncs, només un introducció al tema, res definitiu. He treballat a partir de materials diversos reunits al llarg de molts anys des de la militància personal però amb un màxim de pàgines per omplir, per la qual cosa no tot hi ha cabut, malgrat que com a mínim he intentat posar-hi el que crec més important per al llibre i el context.

Anarquisme i catalanisme, un precedent amb què no es van trobar

El setembre de 1986 veia la llum *Anarquisme i catalanisme: la CNT i el fet nacional català durant la Guerra Civil*, un llibre de l'historiador Jordi Sabater publicat a la col·lecció Llibres a

l'Abast d'Edicions 62. Es tracta d'una història extensa feta des de l'acadèmia, de les relacions entre anarquisme i catalanisme durant els anys de la revolució i de la guerra civil. El motiu central de l'estudi era la revista *Catalunya*, diari de tarda de la regional catalana de la CNT. El llibre, però, va passar gairebé inadvertit per al moviment llibertari i per a l'independentista, de la mateixa manera que per a l'incipient anarcoindependentisme del moment, tot i que des del meu punt de vista és l'obra més completa que s'ha escrit fins ara sobre un període d'aquesta per a alguns estranya unió.

En les seves pàgines s'hi explica l'esdevenir de la Catalunya revolucionària, que l'autor no dubta a qualificar de quasi independent. Resulta especialment interessant el capítol que tracta les relacions entre el modernisme i l'anarquisme, d'on provenen algunes de les persones que en aquesta època escriuran a les pàgines de la premsa, així com la petita història i les relacions establertes durant anys entre els clàssics llibertaris i els moviments d'alliberament nacional dels seus països respectius.

Anarquisme i catalanisme acaba amb unes «Reflexions finals» molt sucoses en què Jordi Sabater afirma que «El moviment llibertari, pel que fa al fet nacional català, arribà al juliol de 1936 amb una posició confusa i, de fet, amb una despreocupació general pel tema». Les seves conclusions no podien ser més clares: «la visió anarcosindicalista de Catalunya era, en termes generals, regionalista». Ara bé, Sabater acaba recordant que al mateix temps que hi havia aquesta visió regionalista general en el món llibertari català també estava clar que no es pot «deixar de costat l'existència de diversos sectors llibertaris que, encara que no van formar cap tendència precisa ni van obtenir gaire ressò, sí que van reivindicar, i amb obstinació i perseverança, un catalanisme revolucionari i un anarquisme catalanista».

Més que un llibre

El 23 de febrer de 1987, pocs mesos després de l'aparició d'*Anarquisme i catalanisme*, s'acabava d'imprimir a Barcelona *Anarquisme i alliberament nacional*, el primer assaig fet des del moviment anarquista dels Països Catalans que tractava com a tema central l'alliberament nacional des d'un punt de vista anarquista o, el que és el mateix, la possibilitat d'un anarquisme que no renunciés a l'alliberament nacional. Posteriorment, del llibre se'n va fer una edició reduïda en fotocòpies en castellà per demostrar, segons la gent d'Icària, que finalment dominaven altres llengües i amb la intenció que els lectors situats fora del domini lingüístic català també poguessin entendre els seus plantejaments.

El llibre va tenir un relatiu èxit de vendes en el reduït món editorial contestatari del moment. L'havia editat l'editorial El Llamp en la seva col·lecció La Rella i, vint anys després, continua sent un referent inexcusable en aquest petit món, o no tan petit, que és l'anarcoindependentisme. De fet, la mateixa editorial El Llamp, una editorial centrada bàsicament en la temàtica de l'alliberament nacional, seguint aquest camí obert amb el llibre va engegar una col·lecció al març de 1989 amb el títol d'Acràcia. El primer llibre publicat va ser *Entendre Occitània*, de Josep Serra Estruch, un recull d'entrevistes reals i inventades a través de les quals l'autor ens apropava la realitat occitana posant en el centre les lluites socials que aquest poble veí havia desenvolupat i desenvolupava. Seria el primer volum de la col·lecció i el darrer, tot i que al mateix llibre s'hi anunciaven altres títols en preparació com *Dones Llibertàries*, *Un àcrata anomenat Ramon Llull*, *L'únic combat*, *L'Aliança de la Democràcia Socialista* i *El sol de l'anarquia*. Mai no van arribar a veure la llum.

El mateix Serra i Estruch va ser, al llarg de la seva vida, membre del Consell Nacional i de l'Executiu del Front Nacio-

nal de Catalunya (FNC) i militant de la CNT durant 52 anys, en els quals va tenir els càrrecs de secretari general de la Federació Local de Barcelona de CNT i de director d'una de les vuit reaparicions de la capçalera *Catalunya*. A l'exili, Serra va participar molt activament en la publicació clandestina del FNC, *Terra Lliure*, una revista que no té res a veure amb l'organització armada tot i coincidir-hi en el nom i que encara avui ningú no ha estudiat.

El llibre

Anarquisme i alliberament nacional és un treball col·lectiu signat per Ricard de Vargas-Golarons, Joan A. Montesinos, Josep M. Canela, Joan Casares, Joan Palomas i Enric Cabra. La contracoberta del número 15 de febrer-març del 1987 del fanzine *Ikària: la Polla de Déu* anunciava que el llibre finalment havia sortit. En el text que acompanya la reproducció de la coberta hi diuen que «apareix aquest llibre llargament esperat per molts. La seva tesi central: l'alliberament nacional és un aspecte ineludible d'una formulació llibertària global. La prèvia independència total de les unitats més petites —Països Catalans, comarca, municipi, individu— és la base d'un federalisme anarquista de baix a dalt».

Ja a la introducció, els autors especifiquen que l'obra és conseqüència d'una recerca de camins en els moviments radicals catalans que arrenca el 1979, com a conseqüència de la crisi del moviment llibertari i més específicament de la CNT. Aquesta recerca els havia portat a quatre anys de debats i de passar a l'acció a partir de portar els seus plantejaments en clau nacional catalana als moviments ecologistes i antirepressius. En aquest punt, els autors fan una de les seves moltes afirmacions clarividents que atrapen pel seu antidogmatisme i per la manera com fugen del dirigisme ideològic en què altres grups estaven i estan encallats: «Aquestes planes, aquests fulls, no pretenen ser doctrina, ni veritat única, sinó que és la nostra realitat momentània i subjectiva sotmesa a la discussió [...] El treball no fineix aquí i s'allarga fins a la lluita i la revolució».

Jo tenia aleshores 17 anys i, vint anys després, tinc ben clar que *Anarquisme i alliberament nacional* em va obrir el cap a les possibilitats infinites de no negar cap dels àmbits d'alliberament possibles en les nostres vides, començant per l'individual però no aturant-nos en falsos fantasmes de rebuig als alliberaments col·lectius com és el nacional. Mort als dogmes, a tots, en definitiva.

En el primer capítol, «La crisi del moviment llibertari: contra la doctrina», els autors apuntaven les causes que feien, en aquell moment, que el moviment llibertari fos tan espanyolista. Hi apuntaven la manca de teoria al voltant del tema nacional des d'una perspectiva anarquista, el dirigisme ideològic i una gran por al canvi en els clixés socials anarquistes més estesos.

En la crítica al dirigisme, diuen que «una organització o un moviment que no estigui permanentment obert a l'autocrítica, acaba esdevenint una nova església». Les crítiques que inclouen el moviment llibertari i les seves organitzacions, especialment la CNT, que en aquell moment era «l'organització», enlluernen per la seva claredat i encert i penso que toquen un dels problemes que havia portat el moviment a no passar de promesa en la represa dels setanta: la manca d'adequació al canvi i la submissió a una història que alhora que és un referent importantíssim fossilitza pensaments i organitzacions.

Toquen també, molt encertadament, el canvi de subjecte històric revolucionari que en aquell moment ells —igual que els expulsats de la CNT basca per *abertzales*, el Col·lectiu Askatasuna— ja deien que no era el «treballador», sinó alguna cosa semblant al «treballador-ciutadà». Els conceptes producte del 68 s'estenen en aquestes primeres pàgines i prenen protagonisme en la seva crítica radical al *vell món*. Per combatre'l opten per l'anarquisme però a la seva manera, com «un punt

de sortida d'una pràctica autònoma, directa i insurreccional, en permanent autocrítica, vers el comunisme llibertari».

La dicotomia estat/nació centra el segon capítol. S'hi inclou un concepte que potser és dels que més malament sona vint anys després, tot i que, a banda del nom que li donen, el contingut no sembla desencertat. En parlar dels tipus de cultura, diferencien entre cultura social i cultura ètnica. La segona la defineixen com «l'expressió d'una nació» i inclou «des de la llengua fins a totes les altres manifestacions que la configuren com a comunitat diferenciadora». Al 2007, la paraula ètnia ha estat assimilada a una utilització excloent de dretes i llegir-la ara en aquestes pàgines pot sobtar, per la qual cosa cal llegir-la i situar-la en el context.

Per la resta, el text del capítol inclou una molt bona definició de termes com estat, nació i pàtria, amb unes precisions que són plenament assumibles a l'actualitat. Potser la paraula nació, que és la que el llibre positivitza, té una definició encara no prou oberta tenint un compte que es tracta d'una de les pedres angulars de l'edifici teòric que defensa aquest treball.

Una aportació importantíssima del llibre, al capítol 3, és el rebuig al criteri històric per definir els Països Catalans i acceptar només el lingüístic, que ells, seguint les seves teories ètniques desenvolupades en l'anterior capítol, anomenen etnicolingüístic. Alhora, però, el criteri que rebutgen l'assumeixen implícitament quan diuen que l'Alguer no formaria part d'aquests Països Catalans de què parlaven perquè històricament seria més aviat una colònia. El fet de situar la nació estrictament en un territori també el podríem veure com una repetició de les teories nacionalistes romàntiques, un terreny en què els anarcoindependentistes no anirien més enllà, de moment.

Sobta que, malgrat les afirmacions que fan en altres pàgines i àmbits, malgrat el seu vitalisme amarat dels corrents més dinàmics del món anarquista, no tinguin en compte, com a criteri fonamental al costat del lingüístic, la voluntat de ser.

El desenvolupament dels conceptes estatisme i patriotisme (que ells anomenen estatalisme) al capítol 4 és un dels encerts del llibre, ja que són termes que expliciten les funcions assignades a l'estat i com aquest modela o destrueix la nació en alguns casos, però alhora el capítol parla dels casos pràctics d'Espanya i França i és aquí on els autors l'encerten completament, amb un discurs plenament utilitzable en l'actualitat. Ara bé, *Anarquisme i alliberament nacional* no inclou Andorra ni Itàlia (en aquest cas perquè ja hem comentat què pensaven de l'Alguer) com a estats que tenen incidència en la nació catalana. En el cas d'Andorra, no entenc per què aquest estat no rep el mateix tractament que els altres dos i que les nacions que han volgut crear; suposo que es tracta d'un descuit.

El capítol 5, «Alliberament nacional», és segurament un dels capítols més suggeridors. Hi ataquen el marxisme com a ideologia d'alliberament nacional, l'anarquisme del «moviment llibertari espanyol» i la idea d'estat alliberador en un suposat procés independentista socialista. Alhora hi fan la seva proposta: federalisme lliure, anarquia com a punt de partida obert i en permanent construcció, ecologisme radical i comunisme llibertari sense dogmes. Qui vulgui volar que s'hi apunti.

Els autors hi defensen el dret a la secessió nacional i individual; un dret, per tant, que els fa ingovernables. Entren aquí en confluència amb el pensament de Marc Legasse, *abertzale* anarquista i rebel fins al moll de l'os, de qui també publiquen el text «Anarkherria» al fanzine *Ikària: la Polla de Déu*.

Al mateix capítol, quan parlen del regionalisme burgès resulta curiós fixar-se que només es refereixen al Principat. Aquesta és una pràctica que es dóna molt al llarg del llibre i del fanzine. Segurament, si en lloc de ser majoritàriment barcelonins, els autors haguessin tingut procedències territorials més diverses, la seva visió hauria estat més completa. Insisteixo, però, que aquesta és una pràctica general del llibre i dels números de la revista consultats, que encara redueixen

més el marc referencial: en la pràctica, a l'àrea metropolitana barcelonina.

Si bé al principi del capítol 6, «Migracions i Països Catalans», no es fa referència pròpiament a les migracions concretes sinó a una certa nebulosa teòrica, quan els autors d'*Anarquisme i alliberament nacional* entren en els efectes d'aquestes migracions podem dir que la seva visió se'ns mostra totalment equivocada, allunyada de l'actualitat de qualsevol moviment social que tracti, vint anys després, el fenomen migratori. En això repeteixen, tot i que no exactament però apropant-s'hi molt, un discurs que han utilitzat molt els regionalistes de dretes principatins i que afirmava que el franquisme utilitzava les migracions per espanyolitzar els Països Catalans.

La seva afirmació que «les conseqüències d'aquests moviments migratoris són desastroses» no té en compte res més que la coherència nacional i és ben clar que obeeix a una situació completament diferent de l'actual, en què la societat es dibuixa com a multicultural amb la llengua catalana com a vehicular en alguns dels àmbits socials. El discurs que es desprèn del que diuen, avui dia, l'aprofitarien persones i moviments completament allunyats dels qui ho van escriure. Per això, qualsevol teoria nova anarcoindependentista que es vulgui construir ha de ser molt més complexa i menys manipulable en l'àmbit de les migracions, més oberta i incloent.

Un altre capítol sotmès al canvi dels temps és el capítol 7. Si fa vint anys l'«Estado de las autonomías» s'estava construint, ara es troba plenament consolidat i necessita una revisió completament nova. En el capítol, es torna a prescindir de la part dels Països Catalans que no són el Principat en el desenvolupament de la teoria.

L'estabilització de la democràcia burgesa (utilitzant la seva nomenclatura) i la compartimentació en comunitats autònomes ha desenvolupat formes diferents d'adequació a la realitat espanyola, i alhora ha creat veritables identitats regionals que fa vint anys no estaven tan desenvolupades com ara, com és el cas del valencianisme, des del blaver fins al d'esquerres que no accepta el marc nacional català. Aquest i d'altres són fenòmens que cal replantejar i tornar a estudiar, ja que el context concret crec que ha arribat fins i tot a redibuixar-ne els possibles límits teòrics.

Al capítol 8, «Els clàssics anarquistes i els moviments d'alliberament nacional», tot i blasmar els clàssics marxistes i les reverències que els «adeptes» els fan, presenten un repàs dels clàssics anarquistes. Corroboren així la sensació que tot el que diuen del marxisme seria aplicable a l'anarquisme (o gairebé tot) quan aquest, per crear projectes, només es basa en textos.

Hi parlen de Bakunin, breument de Kropotkin i de la revolució de 1903 a Macedònia, però aquest és un capítol que queda una mica desangelat. Més si es té en compte que més amunt han expressat la necessitat d'aquesta teoria per no fer estrany l'alliberament nacional a l'anarquisme.

Al capítol 9 es fa una reflexió històrica de la relació entre moviment llibertari i qüestió nacional als Països Catalans entre 1874 i 1936. Personalment, situaria com a punt de partida d'aquesta reflexió l'any 1868 i el fracàs de la Revolució, que fa que àmplies capes d'intel·lectuals passin a ser internacionalistes. Tot el que s'hi explica és correcte, però els vint anys que han passat d'investigacions històriques donen per omplir centenars i centenars de folis sobre altra gent que no va ser tinguda en compte en aquell moment i per ampliar la majoria de les referències.

Al capítol 10 es tracta una de les qüestions que al llarg dels números d'Ikària no deixa d'aparèixer mai: l'explicació del que passava a altres parts del planeta en això que anomenen anarcoindependentisme. En resum, ben poca cosa, però cal que situem el llibre després de la «I Trobada Internacional de grups, col·lectius i organitzacions anarquistes i llibertàries que lluiten per l'alliberament nacional i social de les nacions oprimides», celebrada a Guasila (Sardenya) el desembre de 1985. En aquell moment, es notava una certa ebullició d'aquests grups i l'efec-

te de la trobada és el que nodreix aquestes pàgines. Es parla de fins a trenta ponències presentades a la Trobada, una xifra que quedarà en moltes menys quan ells mateixos s'encarreguin d'organitzar-ne la segona edició als Països Catalans.

Els annexos que s'hi inclouen són textos referents a l'anarcoindependentisme més vinculat al Col·lectiu Icària i voltants, tots ells contemporanis del llibre.

El col·lectiu Icària de Barcelona

Però tornem al llibre que ens ocupa. Per entendre d'on surt *Anarquisme i alliberament nacional* cal que llegim *Ikària: la Polla de Déu*, la publicació del Col·lectiu Icària. En el número 10 del fanzine, publicat al gener del 1986, ens expliquen que com a grup havien nascut al gener de 1980, a partir de gent que procedia del moviment d'estudiants i dels col·lectius llibertaris d'estudiants amb l'objectiu d'«iniciar un debat dins del moviment anarquista de Barcelona, plantejant l'alliberament nacional com un aspecte ineludible dins d'una formulació llibertària global». Per a aquesta finalitat, els membres d'Icària no renunciaven a formar part dels respectius col·lectius individualment, alhora que organitzaven el debat bàsicament sobre dos grans eixos: «varis debats interns que anaren configurant el llibre *Anarquisme i alliberament nacional*, que estaria definitivament acabat al 1983» i «la confecció d'octavetes amb vàries idees entorn del tema, repartides a actes molt concrets, l'inici de varis debats i conferències a instituts, universitats, ateneus llibertaris, sindicats i ràdios lliures, i col·laboracions d'articles a la premsa anarquista».

A partir de l'hivern de 1982-83, baixa l'activitat del col·lectiu i es planteja una federació amb d'altres grups, cosa que implica que la feina deixa de situar-se en el terreny teòric i es passa a la pràctica com a col·lectiu. Es crea la Coordinadora Llibertària dels Països Catalans, que incloïa l'Assemblea

Llibertària de l'Empordà, la del Maresme, la del Barcelonès i el Col·lectiu Llibertari de Vilaplana (al Baix Camp). A Barcelona, l'Assemblea Llibertària del Barcelonès és eminentment anarcoindependentista i inclou, a més del col·lectiu Icària, la FACC (Federació Anarcocomunista Catalana) i gent autònoma. Ni la coordinadora ni l'assemblea aconseguiran una vida gaire llarga i es dissoldran perquè entendran que l'ambició de les idees no es corresponia amb la realitat del dia a dia.

Seguint el text del número 10 d'*Ikària* citat més amunt, sabem que a l'hivern de 1983-84 queda definitivament enllestit l'estudi *Anarquisme i alliberament nacional* i «el col·lectiu Icària entra en un parèntesi en què si bé acorda la dissolució com a grup, vol mantenir una certa continuïtat fins que el llibre surti publicat, per tal de poder-lo presentar i difondre convenientment».

Es realitzen algunes accions, no gaires, amb gent d'altres grups, especialment amb Contracorrent (un grup d'iniciatives antiautoritàries que treballava sobretot en la qüestió de l'ensenyament), amb el qual existeix una bona identificació i col·laboració. De fet, a partir d'aleshores el grup passa a signar textos amb el nom d'Icària-Contracorrent.

És precisament l'acabament de la feina al voltant del llibre el que porta el Col·lectiu Icària, l'estiu de 1984, a continuar la seva tasca i a començar l'edició del fanzine *Ikària*, subtitulat *La Polla de Déu*. Es tracta d'una publicació fotocopiada, compaginada amb abundants il·lustracions que combina còmics, textos teòrics, crítica de la realitat social del moment, informacions sobre lluites concretes i una voluntat clara de ser un fanzine des del títol de la portada —que està fet a mà i inclou una A encerclada, una bomba amb metxa, una estrella de cinc puntes i una destral, tot escrit descuradament, segurament amb un retolador— fins a l'interior, que recorre en moltes parts a l'estètica dels textos retallats i enganxats tan pròpia de l'estil punk.

Al setembre de 1985 es tornarà amb força al projecte de l'Assemblea Llibertària del Barcelonès i s'hi treballarà com a col·lectiu. Ells mateixos, en aquesta etapa, es defineixen com «un grup d'afinitat anarkista, partidari de l'alliberament nacional, en procés de redefinició i integrat a l'Assemblea Llibertària del Barcelonès», per la qual cosa hem d'entendre que l'Assemblea és un projecte que es creuen molt i que tenen present fins i tot en cada una de les portades del fanzine amb la frase «Adherida a l'Assemblea Llibertària del Barcelonès».

A *Ikària* hi trobem abundant informació sobre mogudes d'estudiants de l'època, però també sobre antimilitarisme, un moviment que en aquell moment era centre de lluites diverses pel qüestionament del servei militar obligatori i de l'exèrcit en general que suposava l'objecció de consciència primer i la insubmissió després. Altres temes molt tractats seran l'oposició a l'olimpisme i la Barcelona del 92, així com al cinquè centenari de la invasió d'Amèrica. Alhora, però, també s'oposaven a la celebració del Mil·lenari de Catalunya organitzat per la Generalitat de dalt, perquè entenien que aquesta independència que es commemorava l'únic que havia fet era crear una nova estructura estatal.

Un número especialment significatiu va ser el 18, en què la secció «Amics del kòktel», que alguns cops funcionava com si fos un editorial i se situava a les primeres pàgines del fanzine, analitzava l'espanyolització efectiva de la premsa llibertària catalana del moment. S'hi analitzaven dinou publicacions i s'hi constatava que només un 24,3% dels continguts hi estaven redactats en català. L'article acabava dient que «la pràctica lingüística de tants anarquistes ha de ser denunciada sense contemplacions, pel seu actiu paper en l'espanyolització (i en la francesització) dels països catalans».

Respecte al moviment independentista català de l'època, tal com ens informen en el número 10 d'*Ikària*, «en els sis anys de trajectòria del col·lectiu s'han fet apropaments al sector més assembleari i socialment més combatiu, i fins i tot hi ha confluències individuals en organitzacions i moments concrets fets col·lectivament». No obstant això, després d'aquestes confluències, es produeix també bastant distanciament «per tenir diferents enfocs sempre», segons ells. Les seves reflexions són clares quan diuen: «En síntesi, quan es fa de la qüestió nacional la principal raó política de ser, a part d'un constant perill d'interclassisme, s'acaba subordinant-hi qualsevol altra lluita, que sovint és acceptada d'una manera matisada (per exemple, es combaten aspectes de la repressió capitalista, però en tant que estrangers, no intrínsecament, assumint un model autoritari de nou estat)».

Malgrat això, la defensa davant la repressió no va tenir escletxes; així, al número 18 d'*Ikària* publicaven un còmic dels Comitès de Solidaritat amb els Patriotes Catalans a la contraportada demanat la llibertat del líder de l'MDT Carles Castellanos, tancat i torturat acusat de dirigir Terra Lliure. De la mateixa manera, en el número 19 de novembre-desembre del 1988 s'hi incloïa un article amb el significatiu títol de «L'emadeté (algun) enrotlla», que s'acompanyava d'un text de l'MDT de Gràcia que portava per títol «Irredemptisme o revolució», en què es defensava el caràcter eminentment revolucionari i social de l'independentisme. El número 20, publicat al maig-juny de 1989, expressava l'acostament i la participació d'alguns dels membres del col·lectiu a l'MDT, dins un article en què analitzaven les diferents organitzacions extraparlamentàries del moviment independentista.

Al mateix número 19 ja esmentat, de final del 1988, *Ikària* anunciarà l'autodissolució de la Federació Anarcocomunista Catalana, un altre intent no reeixit de tirar endavant un moviment anarquista que no renunciés a l'alliberament nacional com a part dels alliberaments que calia aconseguir.

La repressió els arribà el 9 de juliol del 1990, en forma d'atemptat amb bomba incendiària a la que era la seva seu des de

com a mínim el número 18 del fanzine, l'Ateneu Llibertari de Gràcia, als baixos del número 52 del carrer Perill. En el número 21, de desembre del 89-gener del 90, denunciaven la bomba com un cas del que ara s'anomenaria assetjament immobiliari, alhora que advertien que no marxarien del carrer Perill. L'Ateneu no en marxaria, però ells aviat deixarien anar els darrers comiats.

Iniciatives de comiat

Les darreres iniciatives del Col·lectiu Icària seran destacables. La primera són els dos primers i únics números d'Edicions La Polla de Déu. D'una banda l'extracte de la novel·la utopista *Noves d'Enlloc* de William Morris, amb la voluntat de recuperar aquest clàssic de l'utopisme, allunyat de la rigidesa d'altres models com els falansteris, i la seva proposta radical de «nou món», completament allunyat d'una reconstrucció del «vell món» que tant havien blasmat els d'Icària, com a bons fills del 68. La segona publicació és el text de les actes i ponències de les Xerrades Internacionals Anarcoindependentistes, que havien tingut lloc a la masia La Plana de Santa Maria d'Oló del 6 al 8 de juliol de 1990, organitzades bàsicament per Icària. Les jornades necessitarien un petit estudi per elles mateixes, tant per la intenció com pels textos resultants, però ens conformarem amb recordar que els dos eixos al voltant dels quals es van establir els debats van ser la defensa de la terra i el fet cultural diferencial, tot i que les temàtiques no estaven completament tancades. Hi van presentar ponències el col·lectiu Icària, el col·lectiu basc Zirikatu, membres individuals d'Icària i un membre de la CGT de Barcelona. La mateixa publicació inclou l'autocrítica del col·lectiu per la poca participació aconseguida, la confiança en l'espontaneisme i la poca preparació dels debats. Al final, els grups participants van ser Icària (Barcelona), Col·lectiu Ecologista Llibertari de CGT (Barcelona), Zirikatu (Biscaia), Kenka (Guipúscoa) i Arabisen (Las Palmas de Gran Canària).

La desaparició definitiva del col·lectiu es dóna amb la publicació d'un número reduït de l'*Ikària* en format d'A3 plegat que conté un pòster interior amb el lema «Independència total, anarquia sense límits», amb una sèrie de reflexions sobre els motius que els porten a dissoldre's a l'altra cara. En elles, els germans Dupont i Dupond, dos dels personatges que acompanyen el Tintin d'Hergé, dibuixats un amb una A encerclada, un estel de cinc puntes i un llampec okupa a la solapa i l'altre amb una estelada i una falç i un martell, es repeteixen fins a la sacietat a cau d'orella que els d'Icària «s'han dissolt víctimes de les seves pròpies contradiccions». Portaven la ironia i el bon humor fins al final, fins al darrer text.

Recerca Autònoma de València

A la ciutat de València, al febrer de 1994, sortia el butlletí informatiu del grup Recerca Autònoma amb el mateix nom del col·lectiu, el segon projecte-realitat més destacat en la petita història d'això que anomenem anarcoindependentisme (un nom ben poc fàcil de fer anar). Aquest primer número incloïa a la portada dues persones cremant una bandera espanyola i el text «Kontra l'estat i el patriarcat... Terra i Llibertat». En aquest primer número es definien com «un col·lectiu d'afinitat global, entenent la globalitat com l'objectiu de modificar la realitat concreta que ens envolta: patriarcat, capitalisme, dependència. Dit d'una altra manera, la nostra acció es basa en la lluita anticapitalista, antipatriarcal i per la independència total (personal i nacional)». Com a grup, en aquell moment tenien un programa a Ràdio Klara, l'emissora lliure i llibertària de la capital de l'Horta.

La revista *Recerca Autònoma*, en format d'A4 plegat, té un disseny més acurat que *Ikària: la Polla de Déu*, i compta amb de-

talls interessants de remarcar, com un intent de reivindicar el pensament de Joan Fuster en alguns dels seus aforismes des del món llibertari; o la utilització de poemes de Vicent Andrés Estellés o de Maria-Mercè Marçal. La defensa de la unitat de la llengua catalana, com a conseqüència del procés de minorització tan accentuat que estava patint i continua patint al País Valencià, esdevé un dels trets referents de la publicació, alhora que des del nom fins al mateix logotip del grup hem de tenir clar que no es tracta d'un col·lectiu que es reivindiqui explícitament i única com a anarquista, sinó que inclou textos d'un camp ideològic més ampli que Ikària, per exemple. Un altre dels temes que es repeteixen són les campanyes de suport als presos polítics bascos, amb textos del Comitè de Solidaritat amb Euskadi de València, i a les lluites d'alliberament nacional d'arreu del món.

A *Recerca Autònoma* hi podem trobar escrits sobre la revolució cubana no necessàriament crítics, defenses del concepte de nacionalisme popular enfront de nacionalisme burgès amb una sèrie d'articles molt interessants signats per Francesc d'Ifach i els ressons del primer moviment antiglobalitzador, anticapitalista però no necessàriament anarquista. Alhora, conté abundant material antipatriarcal, un tema que *Ikària* només havia tractat per damunt. Es tracta, doncs, d'una publicació heterodoxa feta en un principi des del moviment anarquista però que amb cada número es va anar obrint a més corrents ideològics de l'esquerra radical.

El col·lectiu editor, a partir del número 11 del butlletí, va ampliar la seva publicació amb la col·lecció Papers Insubmisos, el primer número de la qual va ser *El vell ordre mundial*, un recull d'articles de Heinz Dieterich.

D'altres fins ara

A banda dels col·lectius comentats, caldria citar també el projecte de la CNT dels Països Catalans, de la qual *Anarquisme i alliberament nacional* inclou la declaració de principis. Juntament amb la Federació Anarcocomunista Catalana seran les dues altres organitzacions amb una clara intenció nacional que existiran en aquests anys, tot i que amb una influència reduïda.

En l'actualitat, l'aparició del col·lectiu Negres Tempestes ha esdevingut un nou referent en l'àmbit estricte dels qui se'n diuen, tot i que és més que evident que, com en moltes altres coses, n'hi ha més a fora que a dins. És a dir, que Negres Tempestes és un col·lectiu que es diu anarcoindependentista i ho és, però a banda d'aquest hi ha molts altres grups, individualitats i campanyes que coincideixen en una defensa dels interessos col·lectius dintre de l'àmbit de l'alliberament nacional alhora que ho fan des d'una pràctica que jo no dubto a qualificar de llibertària. Negres Tempestes publica la revista *La Rosa dels Vents* i des de la vila de Sants és, ara mateix, el col·lectiu més destacat entre els pocs que s'autodenominen anarcoindependentistes als Països Catalans.

D'on venim?

Aquesta realitat que ens trobem dia a dia ens pot portar a la necessitat de veure d'on venim, de voler saber si les nostres pràctiques són noves en aquests terrenys o si tenim avis, besavis i tota la pesca. I els tenim, però pocs els estudien i encara menys els coneixen.

A banda d'*Anarquisme i alliberament nacional*, hi ha hagut i hi ha multitud d'experiències llibertàries, anarquistes, independentistes o catalanistes que ens han precedit, a voltes fragmentàries, altres de començament a final.

Fent una ullada ràpida a noms de publicacions o persones que han fet aportacions abans o després a les idees entortolligades que porten a l'anarcoindependentisme, caldria parlar, estudiar, llegir i rellegir Josep Llunas, *La Tramuntana*, Eudald Canibell, Cels Gomis, la gent de La Academia, Emili Guanya-

bens, Mas Gomery, Felip Cortiella, *Lo Chornaler*, Jaume Brossa, el vitalisme i l'«adéu Espanya» de Maragall, Pere Coromines, *En Titella*, *Progrés*, Joan Ferrer, el modernisme vitalista i regeneracionista, el Noi del Sucre, Joan Peiró, les relacions entre García Oliver i Macià, *Foc Nou*, *Terra Lliure*, Joan P. Fàbregues, *Catalunya*, els articles de Joan Montseny a *Foment*, *L'Avenir*, Serra Estruch, articles de Gabriel Alomar, *Recerca Autònoma*, *Eskenapelat*, el pensament de Ramon Claret, la psicodèlia barcelonina dels 70, l'Olla, el MIL, Ramon Barnils i la seva *Soli*, algunes CGT, algunes CNT, els Gnomos de Mallorca, *Ikària*, la Federació Anarcocomunista Catalana, *Sorolla't*, *La Lletra A*, *L'Honor del Pork*, *Visca la Terra!*, *La Campana de l'Empordà*, *Els Penúltims de Ràdio Varsòvia*, *Alternativa Llibertària*, la CNT dels Països Catalans, una part de Joan Fuster, una part de Joan Francesc Mira, una part de l'MDT, una part d'Alternativa Verda, una part de la Crida, *El Vitet*, Ricard de Vargas-Golarons, Negres Tempestes, *La Rosa dels Vents*, etc., i multitud de projectes, persones i realitats que s'amplien exponencialment si ens atrevim a treure'ns les lleganyes i mirar el passat llunyà, recent o ara mateix sense por, sense dogmes d'avui ni grans discursos excomunicadors d'ahir. A voltes i rodolons i sense voluntat de fer categoria de l'anècdota, però sense negar tampoc parts que hi són. Molts no són estrictament anarcoindependentistes, ni independentistes, ni anarquistes... i en algun cas fins i tot a algú se li pot escapar un somriure en llegir aquesta llista.

Jo continuo pensant que hi ha un fil roig (o negre en aquest cas) possible, minoritari i a voltes finíssim però en alguns moments determinant en el nostre passat recent o ara mateix, que si el visualitzem ens ajudarà enormement a entendre que no som una anomalia de la història sinó una part d'ella. De la història i del futur... i això és el que més els amoïna.

Els canvis

El moviment llibertari i el moviment independentista han canviat tant que si algú que va estar actiu als vuitanta s'hagués adormit aleshores i hagués despertat just ara no entendria res, o potser sí, vés a saber. En tot cas, els canvis donarien ells sols per a un nou llibre que no és aquest, així que ens centrarem en uns pocs dels que s'han produït.

D'una banda, el món del treball, al qual els autors del llibre menyspreaven profundament tal com toca, ha deixat de ser el centre de la construcció de la identitat col·lectiva definitivament; la identitat «obrera» s'ha dissolt, comparteix centralitat o fins i tot ha estat desplaçada en molts casos d'aquest centre identitari. Existeixen anarcosindicats però no tenen ni de bon tros la incidència d'aleshores. La CNT ha passat a ser una opció minoritària numèricament, tot i que continua com a referent de molts joves lluitadors, i la CGT (conseqüència en part del que als vuitanta va ser la CNT de Catalunya i la Confederació Catalana de Treballadors, però amb aportacions de tota mena inclosa la marxista i la independentista) és ara el tercer sindicat als Països Catalans, però amb quatre estructures autonòmiques diferents, totes confederades en una organització que des de baix reprodueix el marc estatal.

Els moviments socials sectorials sense voluntat de ser generals han esdevingut els veritables protagonistes de les lluites socials als Països Catalans i arreu del món capitalista. I aquí, del moviment d'insubmissió al d'okupacions, del d'alliberament de la dona al sorgiment de noves subjectivitats crítiques que es construeixen en moltes ocasions al voltant de campanyes, algunes especialment exitoses, com la del «no a la guerra», «contra l'Europa del capital» o els molt diversos «Salvem», de caire ecologista i de defensa del territori, que s'han estès arreu dels Països Catalans.

En els darrers anys s'han produït diversos debats públics al voltant de l'anarquisme i l'alliberament nacional. Així, publi-

cacions com *Polémica*, *Libre Pensamiento*, *La Lletra A* i *Estel Negre* hi han dedicat números especials, alguns cops amb títols no tan explícits com el del llibre objecte d'aquest article, però amb un bon nombre de textos sobre el tema. Així mateix, el debat és viu a portals d'internet com *Indymedia Barcelona* o *A las Barricadas* cada cop que es proposa, i l'independentisme i l'anarquisme comparteixen espai en multitud de llocs més, com els webs *Kaosenlared*, *La Haine*, etc.

Entre les referències que cal no oblidar hi ha les jornades organitzades a Lleida l'11 de maig de l'any 2002 per la CGT de Ponent sota el títol «Anarquisme i qüestió nacional», que segons els organitzadors intentaven assolir els objectius d'introduir el debat sobre la qüestió nacional al sindicat, recuperar una sèrie d'idees i personatges de la tradició llibertària que defensaven les llibertats dels pobles com quelcom d'inherent a la resta de llibertats personals i col·lectives, i «trencar aquell fals antagonisme entre anarquisme i nacionalisme». En aquest sentit són interessants els manifestos que la CGT de Catalunya ha fet en els darrers anys l'11 de setembre per plantejar un camí diferent en aquest àmbit de coses, o la participació de la confederació del País Valencià a les manifestacions del 25 d'abril a València, així com la proposta del sindicat del Principat, aprovada en congrés, d'intentar fondre les revistes de parla catalana del País Valencià i el Principat en una sola publicació que també fos de les Balears.

Alhora, crec que obren nous camins per a les idees, si parlem amb una perspectiva oberta no reduccionista, textos com el que va escriure Joan Francesc Mira a *Crítica de la nació pura* o més recentment els llibres *Nosaltres exvalencians* (en una part) i *Planeta Franja*. El dos darrers són dues crítiques al catalanisme més centralista i principatí nascudes des de sectors i grups de gent que inclouen en les seves files persones procedents en alguna mesura de la nebulosa llibertària. Són aclaridors alguns dels raonaments que utilitzen, per propers, quan justifiquen les

seves idees sobre les relacions del País Valencià amb el Principat o la visió des de la Franja de Ponent.

Acabo

Al llarg d'aquest text m'he dedicat a fer una passejada ràpida i no aprofundida, per qüestions d'espai, per això que alguns han anomenat l'anarcoindependentisme, un nom que és tan estrany com el que conté. Potser us sonaria millor «anarquisme català» o «anarquisme catalanista», «independentisme llibertari» o «?». No ens posarem ara en qüestions de noms, però sí que reincidirem en algunes de les idees que em semblen centrals en el que he dit.

Existeix un petit fil roig que va de 1868 a l'actualitat en què l'anarquisme català, el que es dóna als Països Catalans, ha tingut algun tipus de consideració positiva per l'alliberament nacional, tot i que aquesta ha estat sempre una actitud minoritària. En aquest temps, una porció molt minoritària del moviment catalanista s'ha dotat d'eines, formes de lluita i maneres de fer no autoritàries. El llibre *Anarquisme i alliberament nacional*, publicat ara fa vint anys, va ser la primera reflexió sobre aquestes relacions, confluències, infeccions i desencontres. Naixia de la crisi del moviment anarquista, sobretot de la seva organització principal, la CNT, però es va enriquir amb l'anarquisme producte de maig del 68. El llibre proposava un model teòric anarquista heterodox, renovador, innovador i que acceptava el canvi com a norma de funcionament. Malgrat la potència del discurs que contenia, les seves conseqüències en l'àmbit dels moviments, tant llibertari com independentista, van ser més aviat escasses. Tot i així, es constata que avui dia molts dels seus plantejaments han estat assumits i l'heterodòxia de la barreja ha esdevingut norma comuna dels moviments socials.

Ara bé, malgrat el que pensen i diuen alguns defensors de l'estatisme constituït, les nacions que no tenen estat continuen

existint, malgrat els dogmes fins i tot dels qui es diuen antidogmàtics. I la llibertat no té res a veure amb l'estat, ni tan sols amb l'hipotètic estat socialista dels Països Catalans. Així que, malgrat els vint anys, *Anarquisme i alliberament nacional* continua sent un bon fonament, un cop feta la crítica pertinent i l'adequació històrica, per construir-hi al damunt. I la casa està en bona part per fer... o potser en tenim ja un bon tros i no la volem veure. En tot cas, tenim plànols que hem de conèixer amb molt més de detall... per acabar saltant-nos-els i avançar amb els salts.

Jordi Martí Font (jordimartif69@mesvilaweb.cat)